

ЧЕШСКИЙ
ЯЗЫК

Учебник-
самоучитель
для начинающих

ЧЕШСКИЙ ЯЗЫК

УЧЕБНИК-САМОУЧИТЕЛЬ
ДЛЯ НАЧИНАЮЩИХ

Под редакцией А. И. Изотова

Москва
Филология
2002

Авторы:

Ф. Малирж, Я. Копецкий, Э. Лонгауэрова,
Я. Порак, А. Шнидр, Ф. Шкарда

Ч56 Чешский язык: Учебник-самоучитель для начинающих. /
Под ред. А. И. Изотова. — М.: «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. — 176 с., 6-е издание исправленное

ISBN 5-94545-012-X

В новое издание, классического учебного пособия, многократно переиздававшегося, внесены исправления и дополнения, касающиеся в основном изменившихся социально-политических реалий.

Пособие состоит из 20 уроков, включающих тексты, упражнения к ним и грамматику. В конце книги дан справочный аппарат.

Основной объем фонетического материала, грамматические и лексические темы и система упражнений, направлены на выработку навыков бытового общения, на овладение механизмом чтения, понимания неложных текстов, навыками письма. Грамматика закрепляется на основе лексики, изученной в предыдущих уроках.

Предназначается для всех желающих овладеть основами чешского языка. Может быть использован в качестве самоучителя.

ББК 81.2 Чешск.-923

ISBN 5-94545-012-X

© ООО «Каскад Ком», 2002

ОТ РЕДАКТОРА

Первое издание предлагаемого учебного пособия вышло в 1960 году в Праге. Его авторами были видные чешские богемисты и русисты, а рецензентом — крупнейший советский славист А. Г. Широкова, доктор филологических наук, заслуженный профессор МГУ имени М. В. Ломоносова, почетный доктор Карлового университета в Праге.

Несмотря на компактность, пособие полностью соответствует требованиям жанра — его целью является научить общаться на бытовые темы, читать и понимать нетрудные чешские тексты, и написать простое письмо, поздравление и т.п. Немаловажным достоинством, отличающим его от многих изданий подобного рода, является последовательный сопоставительный подход, учет данных русского языка (большинство выходящих сейчас в Чехии вполне добросовестных учебников чешского языка для иностранцев ориентированы на англоязычных студентов, для которых общеславянская лексика так же непонятна, как общегерманская лексика для русского, а развитая падежная система — ночной кошмар).

Редактирование настоящего издания было минимальным и сводилось к учету изменившихся социально-политических реалий (что, в частности, потребовало замены текстов к 18, 19 и 20 урокам). Кроме того, были уточнены некоторые формулировки в грамматических пояснениях.

Учебное пособие предназначается для студентов высших учебных заведений, слушателей курсов чешского языка, а также может быть использовано в качестве самоучителя.

А. И. Изотов

ЧЕШСКИЙ АЛФАВИТ

Буква	Название буквы	Приблизительное звуковое соответствие в русском языке
A a	a krátké	а краткий
Á á	á dlouhé	а долгий
B b	bé	б
C c	cé	ц
Č č	čé	ч
D d	dé (tvrdé)	д
Ď d'	dě (měkké)	дъ
E e	e krátké	э краткий
É é	é dlouhé	э долгий
Ě ě	ije	э краткий
F f	ef	ф
G g	gé	г
H h	há	похоже на украинский г
CH ch	chá	х
I I	i měkké krátké	и краткий
Í í	í měkké dlouhé	и долгий
J j	jé	й
K k	ká	к
L l	el	л
M m	em	м
N n	en	н
Ň ň	eň	нь

Буква	Название буквы	Приблизительное звуковое соответствие в русском языке
O o	o krátké	о краткий
Ó ó	ó dlouhé	о долгий
P p	pé	п
Q q	kvé	кв
R r	er	р
Ř ř	eř	рж, рш
S s	es	с
Š š	eš	ш
T t	té (tvrdé)	т
Ť ť	tě (měkké)	ть
U u	u krátké	у краткий
Ú ú	ú dlouhé	у долгий
Ů ü	ú kroužkované	у долгий
V v	vé	в
W w	vé dvojité	в
X x	iks	кс, гз
Y y	y tvrdé krátké	и краткий
Ý ý	ý tvrdé dlouhé	и долгий
Z z	zet	з
Ž ž	žet	ж

Буквы A E O U B D J K L M N S T

I

Ударение

Связка

A a

O o

K k

T t

M m

Takt. Kam? Tam. Tok. Oko. Matka.

Ударение в чешском языке падает всегда на первый слог:

atom kakao Oka Ota matka Kama

Ударные и безударные гласные произносятся одинаково отчетливо.

E e

U u

D d

L l

N n

Ema ekonom Don k Donu doma Kladno okno ano Dukla

Чешское e произносится как русское [э]: te [тэ], de [дэ], ne [нэ], me [мэ].

Ema Ela Etna den ten teta metoda neon

Чешское I произносится мягче твердого русского [л] в слове lak, но тверже мягкого [л'] в слове lipa.

Ela Ele kolo na kole lak led element leden nedaleko talent

B b

S s

J j

Bajkal

sad

boj

banka

Omsk

nalij

bok

nos

dejte

Buk a dub. Dunaj a Labe. Sad u domu. Dnes budeme doma. Dejte mu kolo. Nalijte Ele kakao. Dej mu ten lak.

Сочетания ja, je, jo, ju произносятся как русские я, е, ё, ю: Jalta, Jan, Jelena, jedu, jod, juta.

Kam jedete? Jedu s Janem k Ele. — Kde je Jelena? Jela do Kladna. Je to daleko? Ano. — Dejte mu jablko.

Глагольная связка (jsem, jsi, je, jsme, jste, jsou) в чешском языке употребляется не только в прошедшем или будущем, но и в настоящем времени.

Сравните: To je teta Ema. Это тетя Эма.

To je moje matka. Это моя мать.

Kdo je to? Кто это?

Предлоги

Слово, следующее за односложным предлогом (do, na, u, od...), теряет свое ударение; ударение переходит в таком случае на предлог: do Kladna, na kole, u domu, od Jana.

Упражнения

1. Прочтите вслух с правильным ударением:

Matka. Teta. Dukla. Kladno. Dunaj. Labe. Doma. Okno. Kakao. Oko. Kolo. Daleko. Talent. Do Kladna. Od Kladna. U Omska. U Labe. Nad Dunajem. Na Bajkale. Od Jana.

2. Прочтите вслух:

a) Den, deska, dnes, ten model, letos, sen, seno. Jedu, jede, jedete, jedeme. Nesu, nese, nesete, neseme. Jdu, jde, jdete, jdeme. Dej, dejte. Nalij, nalijte.

b) Letos jedu do Omska. Moje matka dnes jede do Kladna. Jedeme daleko. Dnes budu doma. Jelena bude doma. Budeme v tom sadu. Nesu mu lak. Jan nese Ele jablko. Nalij mu kakao. Tam je ten sad. U sadu je banka. Je to daleko.

3. Прочтите вдвоем диалоги:

— Kdo je tam?

— Matka.

— Kde je Ema?

— Jela do Kladna.

— Je tam teta Ela?

— Ano, je.

— Je to daleko?

— Ne. Jela tam na kole.

— Kde je Jan ?

— Doma.

— Kam letos jedete?

— Na Jaltu. Jedeme tam s Janem.

— Kam jdete?

— Do sadu tam u Dunaje.

— Je Eva doma?

— Je.

4. Вставьте глагольную связку:

Kde ... matka? Teta ... doma. Kdo ... to? To ... moje matka. Kde ... ta banka? Ta banka ... tam u sadu. To ... Dunaj. To ... Labe.

5. Выберите подходящие ответы:

Kdo je to?	Ne, je nedaleko.
Co je to?	Budu.
Kam jedete?	Ano, je.
Kam jdete?	Jdu s Janem k Ele.
Je tam Jelena?	Jedeme na Jaltu.
Budete dnes doma?	To je moje teta.
Je ten sad daleko?	To je kakao.

6. Переведите:

Кто это? Это моя тетя. — Где Ян? Он дома. — Куда вы едете? Я еду в Кладно. — Это далеко? Да. — Вы будете сегодня дома? Да, будем.

7. Отвечайте:

Kdo je tam? Kdo je dnes doma? Kde je teta? Kam jede Ela? Kam jedete? Je to daleko? Budete dnes doma? Je Jan doma? Co je to? Jdete k Ele? Nesete mu jablka? Kde je ten sad?

Буквы I Y P R V Z

2

Долгие гласные звуки

Настоящее время глагол *být* «быть»

Прошедшее время глагола *být*

I i Y y

mi — my li — ly si — sy bi — by

Буквы I i, Y y обозначают один и тот же звук — русское [и]. Все согласные (за исключением d, t, n) перед i и y произносятся одинаково.

Matka myla Emu. Dej mi to! Kdo tam byl? My oba. Kde je ten byt? To je syn tety Emy. Byli jste dnes u matky ? Byli jsme u Ely.

Сочетание ji произносится как русское ѹи: myji, biji.

Долгие гласные звуки

Особенностью звуковой системы чешского языка является наличие в ней кратких и долгих гласных. Долгие гласные произносятся приблизительно вдвое дольше кратких. Долготу гласных на письме обозначает надстрочный знак .

Краткие гласные: a e i (y) o u

Долгие гласные: á é í (ý) ó ú

á: mák, sádlo, máslo

é: léto, mléko, jméno

í, ý: bílý, milý, mýdlo

ó: móda, tón, sólo

ú: úkol, ústa, útok

Долгота и краткость гласных не связана с местом ударения, долгим или кратким может быть и ударный, и безударный звук: salám, také, bílý.

Долгое **u** имеет двоякое изображение:

ú: úkol, útok
û: dûm, domû*.

Máte sýr a mléko? Dejte nám deset deka** salámu. Kolik stojí kilo sádla? Kolik stojí máslo? Jdu domů. To je můj syn. Jaké je to mýdlo?

P p	R r	V v	Z z
pivo	ryba	voda	závod
psát	traktor	Slovensko	znám
dopis	Tatry	Ostrava	západ

Máte pivo? Ano. Máme známé pivo „Prazdroj“. Kdo vám poslal ten dopis? Marta. Kde je? V Praze. Znáte Karlovy Vary? Znám, byl jsem tam v únoru.

Milý Tondo!

Zaslám vám pozdravy z Ostravy. Mám pro Tebe dopis od tety Emy. Byla s námi na Slovensku. Pozdravuj matku a sestru.

Tvůj Ivan

Настоящее время глагола být «быть»

В отличие от русского глагола *быть*, чешский глагол **být** имеет спрягаемые формы и употребляется во всех лицах:

jsem	jsme
jsi	jste
je	jsou***

* Буква **ú** пишется в начале слова или после приставок, буква **û** — в середине или в конце слова. Буква **î** в середине слова часто соответствует русскому *о*, например: *dûm* — *дом*, *stûl* — *стол*.

** deset deka (= dekagramû) сто граммов.

*** В разговорной речи **j** в начале форм *jsem*, *jsi*, *jste*, *jsou* обычно не произносится.

При глагольных формах в чешском языке личные местоимения обычно опускаются: Я русский. — *Jsem Rus.**

Jsem dnes doma. Jsme na Slovensku dva roky. Jan a Ivan jsou u tety. Jsi spokojen? Jste v úterý doma?

Прошедшее время глагола být

byl jsem	byli jsme
byl jsi	byli jste
byl	byli

Byl jsi dnes doma? Ne, byl jsem u tety. A kde byla matka? Byla tam také. Byli jste na Slovensku? Byli jsme tam letos. Kde jste byli v sobotu? Byli jsme u sestry.

В отличие от русского языка, в котором прошедшее время глагола представляет простую «эловую» форму (например, *был*, *пришел*, *принесла*, *сказали*), в чешском языке к «эловой» форме смыслового глагола в 1-м и 2-м лице присоединяется соответствующая форма глагола **být** настоящего времени, например, *я был* — *byl jsem*, *ты знала* — *znala jsi*, *мы мыли* — *myli jsme*, *вы везли* — *vezli jste*. В 3-м лице прошедшее время образуется, как и в русском, чистой «эловой» формой смыслового глагола: *он был* — *byl*, *она знала* — *znala*, *они несли* — *nesli*.

В отличие от русских, чешские «эловые» формы и во множественном числе различаются по роду, а также по одушевленности/неодушевленности: *byl* — муж. род одушевл., *byly* — муж. род. неодуш. или жен. род, *byla* — спр. род.: *Jan a Ivan byli doma. Traktory jely na pole. Vlasta a Marta byly na Slovensku. Kola stála u domu.*

В отличие от русского языка, чешская «вежливая» форма (обращение к одному человеку «на вы») в прошедшем времени образуется сочетанием множественного числа глагола **být** и единственного числа смыслового глагола: *Četl jste tu knihu, Pavle? — Вы читали эту книгу, Павел? Četla jste tu knihu, Marie? — Вы читали эту книгу, Мария?*

* Личное местоимение ставится при глаголах только тогда, когда находится под логическим ударением. Названия национальностей пишутся в чешском языке с большой буквы.

Вспомогательные формы глагола в прошедшем времени никогда не ставятся на первом месте в предложении. Их место в предложении после первого фразового или логически ударяемого члена: *Kde jste byli? Byli jsme doma. Dali jste mi dopis? Znali jste Ivana? Kam jste jeli?*

Упражнения

1. Прочтите вслух, обращая особое внимание на правильное произношение. Ставьте ударение всегда на первом слоге отдельных слов:

- a) Ten byt. Byl bit. My oba. Dej mi to. Myl okno. Umyla okna. U Ostravy. K Janovi. Syn mojí sestry. Jdu do kina.
- b) Má m málo sádla. Máte mák? Nalijte mu teplé mléko. To je bílé víno. Máme dobré máslo. To je známé jméno. Tam je velký závod. To je nová móda? Máte nový úkol? Jdu domu. Dobrý den! Znám vás. Zná nás.
- c) Lak, Labe, vlas; lom, Londýn, lovit; klub, luna, Ludmila; lípa, lít, list; lyra, lýko, lysý; les, lev, Lenka.

2. Читайте про себя, обращая внимание на спрягаемые формы глагола *být*:

Dnes jsem sám doma. Jsi s námi spokojen? Matka je na Slovensku. V sobotu jsme u tety Ludmily. Jste u sestry? Jsou Tatry daleko? Byl u bratra. Byl jsi u Evy? Jan byl v Omsku. Byli jsme v Praze. Byli jste tam v sobotu? Jan a Ludvík byli u tety Marty.

3. Дополните надлежащие формы глагола *být* в настоящем времени:

Sestra Lenka ... dnes doma. My oba ... na Slovensku už dva roky. Teta a matka ... u nás. Kde ... , Pavle? Kde ... tvůj syn? Vlasta ... v Praze, já ... v Omsku.

4. Скажите в прошедшем времени:

Jsem v Praze u tety Ludmily. Jsi dnes doma? Vlasta je u syna. Letos jsme na Krymu. Jste oba na Slovensku? Jsou sestry doma? Jsem spokojen. Jsi u Marty? Jan a Tonda jsou u bratra nedaleko Ostravy. Kde jste? Kde jsou?

5. Ответьте:

Kde jste byli? (у тети, у сестры, у брата); Kde jsi byl v sobotu? (дома, у мамы, в Словакии); Kde jste letos byl? (в Татрах, в Крыму, в Праге); Kam jdete? (домой, в сад, в кино).

6. Переведите:

Я сегодня дома. Я был в субботу дома. Где ты был? Где вы были? Мы были у тети.

7. Ответьте:

Kdo je tam? Kde jste byl? Kde jste letos byl? Byl jste dnes doma? Budete v sobotu doma? Kde budete? Jste spokojen? Znáte Ostravu? Kam jdete?

8. Спросите у своего друга:

Где он был в этом году, будет ли он в субботу дома, куда он идет, есть ли у его сестры велосипед, был ли он в Праге, знает ли он Татры.

3

Буквы H C CH F G X Ř
Отрицание

H h

Чешское **h** обозначает согласный звук, близкий по произношению к украинскому г.

*Hora, hotel, noha, mnoho, hlava, Praha**.

*Znáte Prahu? Znám. — Kde je Helena? Doma. Bolí ji hlava.
 — Haló! Haló! Kdo je tam? Karel Horák. — Kde je hotel „Jalta“? Blízko hotelu „Evropa“.*

C c	Ch ch	F f	G g	X x
cigaretta	chléb	film	generál	xylofon
koncert	uchó	fyzika	gram	taxi
otec	sucho	telefon	filolog	Alexandr

Kde pracuje tvůj otec? Máte cigarety? Jak se vám líbí ten koncert? Kde je tady telefon? Byl jste v sobotu na fotbale? Letos bylo sucho, je málo ovoce.

В чешском языке **g** встречается только в словах иностранного происхождения: *granát, grafik, generace*. Только в словах иностранного происхождения встречается также **x**, которое произносится как русское *кс* (*export, praxe, taxi, Alexandr*) или как *гз* (*existence, examinátor, exekuce*).

Ř ř

Специфически чешский звук **ř** произносится приблизительно как одновременно произнесенные *r* и *ii* (в конце слова, перед глухими согласными и после глухих: *maliř, lékařský, tří*) или как

* В русском языке в словах славянского происхождения чешскому **h** соответствует г: *mnoho* — *мнogo*, *noha* — *нога*, *hora* — *гора*.

одновременно произнесенные *r* и *ж* (во всех остальных случаях: *řada, řvát, hřmít*).

Můj přítel přijel do Prahy. — Kdy k nám přijdete? Ve středu. — Znám řeku Labe, Dunaj a Váh. — Kdy přijedete domů? Pozítří. — Dejte mi lístek do páté řady. Lístek stojí tři koruny.

Отрицание

Русской частице *нет* в отрицательном ответе на вопрос соответствует чешское *ne*: *Půjdeš s námi na koncert? Ne. — To je tvůj otec? Ne. — Umíte anglicky? Ne.*

В отличие от русского языка, где *не* с глаголом пишется **раздельно**, в чешском языке *ne* с глаголом пишется **слитно**: *nemám, neznám, nepůjdu, nepojedu, nejsem, nejsi, nejsme, nejste, nejsou*.

Eva s námi nepůjde do kina. Nemá lístek. Neznám toho spisovatele. Nedáme vám ten dopis. Nejsem spokojen. Nepojedu do Tater, nedostala jsem poukaz.

Глагол **být** в 3-м лице единственного числа настоящего времени имеет особую отрицательную форму *není*: *To není moje matka, to je teta Ema. Tady není vchod.*

В чешском языке, в отличие от русского, в подобных фразах подлежащее находится в форме не родительного, а именительного падежа:

*Sestra není doma.
 Ivan tu není.*

*Сестры нет дома.
 Ивана здесь нет.*

Упражнения*I. Прочтите вслух:*

- a) Noha, hádat, hotel, hlava, hluchý, hustý, hygiena, horký; řada, řeka, řepa, řezat, Říp, Řím, přítel, středa, přijet, tří, před, pozitří.

* Читается *нёни* с ударением на первом слоге и с долгим гласным на конце.

b) Znám Prahu. Je tam mnoho hotelů. Byli jsme v hotelu Jalta. Kde je tu telefon? Není daleko. Taxi je před domem. Máte cigarety „Sparty”? Nemáme. Můj přítel Alexandr přijede ve středu. Nebude dnes doma. Nejsem spokojen. To není jeho sestra. Bolí ho noha. Karla už nebolí zuby.

2. *Образуйте отрицательные формы глаголов:*

Znám ten hotel. Známe Karlovy Vary. Mám bratra (sestru). Máme cigarety. Přijedu pozitří do Prahy. Letos k vám přijedeme. Jsem s vámi spokojen. Ve středu jsme sami doma. Odjedu dnes domů. Odjedeme s vámi. Umím polsky. Umíme slovensky. Půjdu do kina. To je můj otec. To je teta Lenka. To je daleko.

3. *Ответьте отрицательно:*

Образец: Máte cigarety? — Ne, cigarety nemám (nemáme).

Máte telefon? — Znáte Prahu? — Budete doma? — Jedete na Slovensko? — Jdete na koncert? — Nesete nám jablka? — Přijedete letos do Prahy? — Umíte anglicky? — Je tu tvůj otec? — Je tam tvoje sestra?

4. *Замените выделенные слова и словосочетания:*

Znám řeku **Váh**. Hélenu bolí **hlava**. Mate **chléb**? Umím **bulharsky**. Dejte mu **med**. Nalijte mu **vodu**. Ten hotel je daleko. Byli jsme ve středu u tety Ludmily. Znáte **Karlovy Vary**? Dnes k nám přijde **sestra**. Letos přijede **můj přítel**.

5. *Прочтите диалоги и разучите их:*

— Kde je Helena?	— Byl jste v sobotu na fotbale?
— Doma. Bolí ji noha.	— Nebyl, byl jsem doma.
— Kde je hotel Flora?	— Přijdete k nám ve středu?
— To není daleko.	— Ne, jdeme do kina.
— Kdy přijedete do Prahy?	— Umíte polsky?
— Letos v lednu.	— Ne, neumím.

6. *Ответьте на вопросы:*

- a) Byli jste v Karlových Varech? Byla jste v Tatrách? Byl jsi v sobotu doma? Máte u domu sad? Přijede Irena v lednu do Prahy? Půjde

s vámi Honza na koncert? Byla letos matka u vás? Bolí vás hlava? Umíte dobře anglicky?

b) Kam letos pojedete? Kdy k nám přijdete? Kde jste byli v sobotu? Kdy půjdete do kina? Kdo zde umí italsky? Co jste nám přinesli?

7. *Переведите:*

Я сегодня дома. Мы были сегодня дома. Дайте нам сигареты. Дай ему табак. Это не мама, это моя тетя. У Власти болит голова. Что у нее болит? Сестры нет дома. Яна здесь нет.

8. *Спросите у своего друга:*

Когда он к вам приедет, пойдет ли он в кино или на концерт, что у него болит, что он нам принес, есть ли у него сигареты, где гостиница Ялта, есть ли у него телефон.

Č č	Š š	Ž ž
čaj	škola	Žilina
český	Sáša	družba
Česko	Šumava	železo

Чешское č произносится тверже, чем русское ч.

Чешские š, ž произносится мягче, чем русское ш, ж.

Jaký čaj máte? Gruzínský a čínský. — Co čtete? Čtu český časopis. — Znáte spisovatele Haška? Znám jeho «Dobrého vojáka Švejka».

Настоящее время глагола *mít* «иметь»

mám	máme
máš	máte
má	mají

Mám právo vám to říci. — Co máte proti tomu? — Máte v úmyslu jet do Prahy? — To má velký význam.

Русскому обороту типа *у меня есть книга* в чешском языке соответствует конструкция с глаголом *mít* типа «mám knihu» (буквально *я имею книгу*).

Mám v Česku mnoho přátel. Máš můj dopis? Kdo má lístek na koncert? Máme nový byt.

Подобно русским буквам н, т, д, чешские буквы n, t, d могут обозначать и твердые, и мягкие звуки. «Мягко» они читаются перед i и перед ě: divadlo, ticho, Nina, Bratislava, Antonín; dělník, děkuji, děti, tělo, těsto, těsný, něco, někdo, Něva, lázně.

Запомните, что перед у и перед е эти буквы читаются твердо! Различать твердое и мягкое произнесение этих букв очень важно, поскольку речь может идти о разных словах: *tí* 'тебе' — *ty* 'ты', *děj* 'действие' — *dej* 'дай'.

Исключение: В словах иностранного происхождения буквы n, t, d обозначают твердые согласные даже перед i: politika, takтика, nikotin, didaktika, tematika.

Если надо обозначить мягкость n, t, d перед остальными буквами или на конце слова, над буквой пишется значок ~: Ň, Ť, Đ, ñ. Над строчными («маленькими») t и d в печатных текстах мягкость обозначается значком, похожим на апостроф: ŭ, đ.

Váňa je Rus. Vláďa je Čech. Nad'a je Ruska. Máňa je Češka. Láďa byl v Tatrách. Bud' zdráv! Bud'te zdrávi! Znáte Plzeň? Plzeňské pivo je známé. Dobrou chut! Vráťa byl s Antonínem v Plzni. Láďa byl v Žilině. Máňa byla v Maďarsku. Můj otec je dělník. Pracuje v továrně. Znáte tu knihu? Ne. Tó je kniha Němcové. Znáte Suchoňovu operu „Krútňava”?

Буква ě пишется не только после n, t, d, но и после b, p, v, f, m.

Сочетания bě, pě, vě, fě читаются как бъе, пъе, въе, фъе: běžet, oběd, pět, pěkný, květen, v Ufě, v Alfě.

Сочетание mě читается как мие (так же, как сочетание mně): město, měsíc, náměstí, měl jsem.

Упражнения

1. Прочтите:

- čaj, časopis, často, čistý, čest, čelo, čokoláda, čist, český, Čech, černý; škola, Češka, Šumava, šachy, šachta, šampaňské, šum, šit, široký, myš; muž, žena, žít, živý, družba, železo, žurnál, žurnalista, garáž.
- Vláďa, Maďarsko, dělník, děkuji, Ladislav, hladit; šťastný, tělo, těsto, ticho, Bratislava; Plzeň, Máňa, Němec, hněv, Nina, Antonín.
- politik, takтика, rádio, matematik, televize, telefon, diplom, diktát, diplomat, dirigent, diktatura, diskuse, kolektiv, lokomotiva, tiskárna, titul, motiv, nikotin, nikl, Nil, Tibet.
- běžet, oběd, oběvat, svět, věda, Věra, věřit, věk, pěkný, pět, město, měsíc, náměstí, v zimě, v Ufě.

2. Поставьте глагол *mít* в соответствующие формы настоящего времени:

Můj přítel ... sestru. Kdo z vás ... cigarety? V Česku ... mnoho známých. Antonín a Nina ... tetu v Ostravě. Láďo, ... knihu Boženy Němcové? Děti ... lístky na koncert. Ivan a Jiřina ... nový byt.

3. Спросите у своего товарища:

Есть ли у него автомобиль (гараж), есть ли у его сестры телефон (телефизор, радио), есть ли у его знакомых новая квартира (сад, дом).

4. Прочтите и переведите:

Milý příteli! Jsme v Česku*. Viděli jsme už hlavní město Prahu. Ve středu pojedeme do Plzně. Zdravíme Tě srdečně. Tvoje Helena.

5. Переведите на чешский язык:

Я знаю чешский журнал «Неделя». Я чех. Я чешка. Я русский, она русская. Это наш друг. Вы знаете курорт Карловы Вары?

6. Ответьте на вопросы:

Znáte Prahu? Byl jste v Petrohradě? Vy jste Rus? Vy jste Češka? Kde je váš přítel? Kam pojedete? Kde jste byl v létě? Která města v Čechách znáte? Které řeky v Česku znáte?

* Русскому слову «Чехия» в современном чешском языке соответствуют два слова: Čechy и Česko. Первое — часть Чешской Республики без Моравии и Силезии, второе — все государство целиком.

Диалог

5

Будущее время глагола *být*.

Будущее время глаголов несовершенного вида
Чешско-русские омонимы

ROZHOVORY

- Dobrý den, Věro!
- Dobrý den, Ivane! Jak se máte?
- Děkuji, dobře.
- Co je nového?
- Včera přijel do Prahy můj přítel z Ruska.
- Umí česky?
- Rozumí česky, ale mluví ještě málo.
- Kdy ho uvidím?
- Dnes nebo zítra.
- Pozdravujte ho, prosím vás.
- Děkuji. Na shledanou.
- Na shledanou.
- Dovolte, abych se představil. Jmenuji se Pavel Korolenko.
- Těší mě. Jsem Věra Králová. Pan Sizov mi o vás vypravoval.
- Jsem v Česku poprvé. Ale mnoho jsem slyšel o vaší zemi.
- Budu vám o ní vypravovat.
- Jste velmi laskava.

děkuji спасибо

dobře хорошо

přítel, -e м друг

Rusko, -a cp Россия

umět, umím, iš ... -ějí уметь

mluvit, -ím, -iš ... -í говорить

rozumět, -ím, -iš ... -ějí понимать

dnes сегодня

zítra завтра

pozdravovat, pozdravují, -eš ... -í передать привет

na shledanou до свидания

dovolit, dovolím, -iš ... -í разрешить
představit se, -ím, -iš, ... -í предстavitся

jmenuje se его зовут

těší mě очень приятно

vypravovat, vypravují, -eš ... -í рассказывать

poprvé впервые, в первый раз

krásný красивый

země, -ě ж страна, земля

laskavý любезный

ПРИМЕЧАНИЯ

Kdy? — Předevčírem, včera, dnes, zítra, pozítří.

Přijel do Prahy, do Moskvy, odjel do ČR, do Ruska, jel do Bratislav, do Karlových Varů.

z (ze) = из: Přítel ze Slovenska, z Ruska, z Česka, z Plzně.

В отличие от русского языка, в котором возвратная частица -ся/-сь пишется слитно с глаголом (встречусь, встретишься, встретится), в чешском языке возвратная частица se пишется отдельно от глагола: představím se, představíte se, jmenej se, jmenní se, učím se, učí se.

Будущее время глагола být

буду	будем
budeš	budete
bude	budou

Budeš zítra doma? Ano, budu. — Děvčata budou večer v divadle. — Budete v sobotu u tety? Sestra tam také bude. — Budeme s tím spokojeni.

Будущее время глаголов несовершенного вида

Как и в русском языке, будущее время у глаголов несовершенного вида образуется сочетанием формы будущего времени глагола být ‘быть’ и инфинитива смыслового глагола:

Budu vám vypravovat o Bratislavě.

Kdy budeš psát dopis do Moskvy?

Ten pán bude s vámi mluvit česky.

Budeme od vás pozdravovat děvčata.

Budete kouřit cigarety „Sparty“?

Děvčata budou pít čaj.

Budu se učit česky. Budeš se mnou mluvit slovensky? Bratr bude pracovat ve velké továrně. Budeme od vás pozdravovat tetu Emu. Budete pít po obědě plzeňské pivo? Děvčata nám budou vypravovat o Moskvě.

Инфинитив в чешском языке оканчивается на твердый -t* или на -ci (на -ci заканчивается всего несколько глаголов, которые в разговорной речи тоже приобретают окончание -t: mocí → moc̄, rέci → rέct; это глаголы, соответствующие русским глаголам на -чь типа мочь, течь, печь).

Чешско-русские омонимы

Поскольку чешский и русский языки являются близкородственными, в них очень много слов, близких по происхождению и значению, например:

сад	sad	улица	ulice
парк	park	отец	otec
дед	děd	окно	okno
лето	léto	река	řeka

Однако существуют и слова, звучащие приблизительно одинаково, но имеющие совсем другое значение, например:

krásný	красивый	красный	červený, rudý
život	жизнь	живот	břicho
pozor	внимание!	позор	hanba
palec	большой палец	палец	prst
chudý	бедный	худой	hubený
žádný	никакой	жадный	chtivý, lačný
čerstvý	свежий	черстый	tvrdý (chléb)
lakomý	скупой	лакомый	mlsný

Упражнения

1. Прочтите вслух предложения и подчеркните предлоги, на которые переходит ударение.

Zítra pojedeme do Plzně. Přijeli jsme ze Slovenska. Těšíme se na shledanou. Vzpomínáme na tebe často. Mám pro vás lístky na koncert. Půjdeme se sestrou do kina. Budeme vám o tom vypravovat. Byl jste už na Krymu? Pojede s námi na Slovensko.

* Раньше чешские инфинитивы заканчивались не на -t, а на -ti (сравните древнерусское начати, дѣлати), поэтому в старых изданиях можно встретиться и с формами типа být, míti, psátí (совр. být, míti, psát).

2. Переведите на русский язык:

Jak se máte? Jak se máš? Co je nového? Pozdravujte sestru. Pozdravuj bratra. Děkuji. Na shledanou. Dovolte, abych se představil. Těší mě. Jak se jmenujete? Jmenuji se Jan Novák. Jste velmi laskav. Jste velmi laskava. Jsem v Praze poprvé. Mluvite česky? Rozumím. Nerozumím. Mluvite rusky? Ano. Ne. Málo. Včera jsem byl v kině, dnes jdu na koncert, zítra na fotbal. Pozítří jedeme do Karlových Varů. Předevčírem jsme byli u Vlasty.

3. Переведите на чешский язык:

Добрый день. До свидания. Передайте привет сестре. Как поживаете? Спасибо, хорошо. Что нового? Разрешите представиться. Когда я вас увижу? Завтра. Послезавтра. Когда вы приехали? Вчера. Позавчера. Вы очень любезны.

4. Ответьте:

Jak se máte? — Co je nového? — Umíte česky? — Mluvite rusky? — Kdy se uvidíme? — Jste v Praze poprvé? — Kdy pojedete do Karlových Varů? — Kdy jste přijela z Tater? — Kam půjdete zítra?

5. Замените выделенные слова:

Dobrý den. — Pozdravujte bratra. — Jsem v Praze poprvé. — Rozumím rusky dobře. — Umím česky a slovensky. — Zítra jedeme do Bratislavы. — Nalijte mu mléko. — Půjdete na koncert? — Vašek je Čech. — Věra je Česka.

6. Настоящее время замените: а) прошедшим временем, б) будущим временем:

Dnes jsem sám doma. Jsi s tím spokojen? Sestra je v létě v Karlových Varech. V zimě jsme na horách. Jste s nimi spokojen? Jan a Václav jsou u tety Jarmily.

7. Образуйте будущее время:

Pišu příteli do Česka. Mluvím česky a rusky. Vypravuješ o Moskvě. Pozdravuj přítele. Umíme dobře slovensky. Čtete knihu známého spisovatele.

8. Переведите:

Rudé náměstí. Krásné město. Červené víno. Život ve městě. Bolí ho břicho. Pozor, auto! Hanba! Bolí vás prst? Ano, palec. Chudá žena. Hubený muž. Žádné auto nevidím. To je chtivý člověk. Máte čerstvý chléb? Ne, máme jen tvrdý chléb.

9. Читайте, добавляя возвратную частицу se:

Učím ... už dva roky česky. Kde ... učíte? Bratr ... učil slovensky. Jak ... jmenuje vaše sestra? Jmenuji ... Pepík Novák. Představil ... vám ten pán? Ano, už ... představil.

10. Напишите под диктовку:

Matka. Teta. Ema. Ota. Jak. Tak. Kam? Tam. Mám. Mák. Máte. Takt. Oko.

To je teta Ema. To je moje matka. Jak je to? Kde je to? Má takt. Mám mák. Máme kakao.

11. Ответьте на вопросы:

Co budete pít po obědě? V kterém hotelu budete bydlet? Jak s ním budete mluvit? Kdy bude psát svému příteli do České republiky? Budete zítra večer doma? Kde budete v létě?

12. Спросите у своего друга:

Что он будет делать сегодня (завтра, послезавтра), что он делал вчера (позавчера), куда он поедет зимой (летом).

6

Тема разговора: «Семья»

Количественные числительные

Дифтонги

Глаголы типа *nést* «нести»

ROZHOVOR

- Dobrý večer, paní Králová.
- Dobrý večer, pane Sizove.
- Kam jdete?
- Jdu do Národního divadla.
- Dovolíte, abych vás doprovodil? Jdete do divadla sama?
- Ne. Můj muž na mne čeká u divadla.
- A děti jsou doma?
- Syn a dcera jsou doma s tetou Vlastou.
- Vaše sestra bydlí s vámi?
- Už dva roky. Muž pracuje v továrně, já jsem v kanceláři a Vlasta vede domácnost. Dříve jsme bydleli u rodičů. A co dělá vaše žena?
- Děkuji, má se dobře. Je učitelkou a práce ve škole se jí velmi líbí. Naše děti jsou u babičky a u dědečka. Ještě nechodí do školy.
- Kolik je jim let?
- Staršímu chlapci je šest, mladšímu pět.
- Už jsme u divadla. Pozdravujte vaši rodinu.

divadlo, -a *ср* театр

národní национальный

dopravit, -ím, -íš ... -í проводить

čekat, -ám, -áš ... -ají ждать

dcera, -у же дочь

bydlet, -ím, -íš ... -í жить

kancelář, -e же канцелярия, бюро

domácnost, -i же домашнее хозяйство

ство

dříve раньше

rodiče мн. ч. родители

mít se dobře поживать хорошо

učitelka, -у же учительница

práce, -e же работа

lubit se, -ím, -íš ... -í нравиться

velmi очень

babička, -у же бабушка

dědeček, -čka м дедушка

rodina, -у же семья

noc, -i же ночь

chlapec, -rce м мальчик

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

večer	1) существительное 'вечер' teplý večer, zimní večer 2) наречие 'вечером'	Večer budu doma. Večer budeme hrát šachy.
muž	1) муж 2) мужчина	Můj muž čeká před divadlem. Kdo je ten muž?
žena	1) жена 2) женщина	Moje žena pracuje v továrně. Znáte tu ženu?
rodina	— семья (родина — vlast; власть — moc)	
pozdravovat	ženu, muže — передавать привет жене, мужу (поздравлять — blahopřát: blahopřejeme vám k Vánocům — поздравляем с Рождеством)	
Dobrou noc!	— Спокойной ночи!	
Запомните:		
Kam jdete?	Jdu do divadla, jdeme do kina, jdeme do školy.	
Kde pracujete?	Pracuji v továrně, v závodě, ve škole.	
Kam jedete?	Jedu do Prahy, jedeme do Česka, jedeme do Ruska.	
Na koho čekáte?	Čekám na matku, sestra čeká na tetu, čekáme na pana Nováka, čekáme na babičku.	

Количественные числительные

jeden, jedna, jedno	jedenáct	dvacet jeden/jedenadvacet*
dva, dvě, dvě	dvanáct	dvacet dva/dvaadvacet
tři	třináct	dvacet tři/třiadvacet
čtyři	čtrnáct	dvacet čtyři/čtyřiadvacet
pět	patnáct	dvacet pět/pětadvacet
šest	šestnáct	dvacet šest/šestadvacet
sedm	sedmnáct	dvacet sedm/sedmadvacet
osm	osmnáct	dvacet osm/osmadvacet
devět	devatenáct	dvacet devět/devětadvacet
deset	dvacet	třicet

* Количественные числительные от 21 до 99 в чешском языке могут образовываться по двум моделям: а) так же, как и в русском языке (десятки + единицы; пишется раздельно); б) так же, как, например, в немецком языке (единицы + соединительный союз *a* + десятки; пишется слитно).

Дифтонги

В чешском языке есть дифтонги **au, eu, ou**, которые читаются как один слог: au-to, au-tor, sou-sed, pseu-do-nym, feu-dál-ní.

S kým jdete do divadla? S matkou, s tetou Martou.

S kým chcete mluvit? Se slečnou Věrou Novákovou.

S kým pojedete do Prahy? S učitelkou Vlastou Královou.

Na shledanou! Dobrou noc!

Упражнения

1. Прочтите, обращая особое внимание на правильное произношение:

- Dobrý večer, zítra a pozítří, Národní divadlo, starší chlapec, mladší sestra, můj muž, náš dědeček, váš otec.
- Přijet dříve, odjet ve středu, jít do kanceláře, mluvit dobře česky, představit přítele, řeka Vltava, pátá řada, říci něco sestře.
- Mít rádio a televizor, dobrá taktika, hovořit o politice, známý dirigent, neznámý motiv, dobrý kolektiv, míti titul, elektrická lokomotiva.
- Hora Říp, hotel Internacionál, znát toho muže, mnoho knih, hlavní město Praha.
- Na shledanou, dobrou noc, hovořit s Frantou, za Prahou, před Ostravou, spokojen s tou knihou.

2. Переведите:

Dovolíte, abych vás doprovodil? Budu na vás čekat. Pracuji v továrně. Jeho žena pracuje v kanceláři. Můj muž je učitel. Naše děti už chodí do školy. Sestra je dnes večer doma. Včera byl teplý večer. Starší syn se učí dobře. Naši rodiče bydlí v Bratislavě. Naše rodina bydlí v Žilině. Kdo je ta žena? Kdo je ten muž?

3. Образуйте вопросы к предложениюм:

Образец: Dnes večer hrají v Národním divadle Rusalku. Co dnes hrají v Národním divadle? Kdy hrají v Národním divadle Rusalku? Kde hrají dnes večer Rusalku?

Včera byla děvčata v divadle. Bratr byl v sobotu ve Smetanově divadle. Babička půjde s dětmi do kina. Starší dcera už chodí do školy. Můj muž čeká na děti před kinem. Za dva měsíce pojedeme do Česka.

4. Прочтите:

3 děti, 1 syn a 2 dcery, 1 bratr a 4 sestry, 5 korun, 10 rublů, 12 měsíců, 7 dní, 8 hodin, 20 chlapců, 6 žen a 11 mužů, 2 okna, 2 divadla, 2 kina, 2 slova, 2 piva.

5. Ответьте, употребляятворительный падеж единственного числа (окончание -ou):

S kým jdete v sobotu do divadla? (matka a sestra) S kým jste včera mluvil? (teta Marta) S kým jedete v zimě na hory? (učitelka) S kým jste byl včera v kině? (dcera Eva) S kým pojedete do Tater? (celá rodina).

6. Замените выделенные слова:

Zítra večer jdeme do Národního divadla. U divadla na mne čeká můj muž. Babička nám vede domácnost. Kde pracuje vaše starší sestra? Práce v kanceláři se mi velmi líbí. Pozdravujte vaši rodinu.

7. Разучите диалоги:

- Kam jdete?
- Jdeme s mužem do kina.
- Dobrou noc.
- Na shledanou.
- Dovolíte, abych vás doprovodil?
- Prosím.
- Co děla váš muž?
- Pracuje v továrně.
- Pozdravujte vaši rodinu.
- Děkuji.
- Kdo vám vede domácnost?
- Naše babička.

8. Ответьте на вопросы.

Kde pracuje váš bratr? Co dělá vaše sestra? Líbí se vám vaše práce? Kdo vám vede domácnost? Máte děti? Kolik let je vašemu chlapci? Jak stará je vaše dcera? Chodí vaše děti do školy? Máte dědečka a babičku? Kam jdete? Byl jste v Národním divadle? Dovolte, abych vás doprovodil? Kdo na vás čeká? Kde na vás čeká vaše sestra?

9. Спросите по-чешски у своего друга:

Куда он идет, куда он едет, что делает его жена, есть ли у него дети, сколько им лет, с кем он идет в театр, где работает его брат, где живет его семья, понимает ли он по-чешски, говорит ли он по-словацки, где он живет, нравится ли ему его работа, работает ли он в бюро.

10. Расскажите по-чешски о своей семье.

Глагол nést «нести»

Настоящее время	Окончания
nesu	nese -eme
neseš	nesete -eš -ete
nese	nesou -e -ou

Přinesu vám knihu Aloise Jiráska „Proti všem“. Komu neseš ty noviny? Sestra nám přinese časopis „Týden“. Odneseme dopis na poštu. Co to nesete? Děvčata přinesou „Mladou frontu dnes“.

По образцу **nést — nesu** спрягаются такие глаголы, как:

- číst** Čtu román Milana Kundery „Nesnesitelná lehkost bytí“. Co čteš? Pan Nováček čte časopis. Čteme sportovní zprávy. Čtete už dobré česky? Děvčata čtou román českého spisovatele Hrabala.
- vést** Každé ráno vedu dítě do školy. Vedeš sama domácnost? Kdo vede vaši delegaci? Provedeme vás po Václavském náměstí. Nevíme, kde je Smetanova divadlo; zavedete nás tam? Pánové nás odvedou do restaurace.

jít	Dnes jdu* do Národního divadla. Jdeš do kina? Otec jde na koncert. Ideme na Staroměstské náměstí. Jdete domů? Děti jdou do školy.
brát	beru, bereš, bere, bereme, berete, berou
zvát	zvu, zveš, zve, zveme, zvete, zvou
jet	jedu, jedeš, jede, jedeme, jedete, jedou
tisknout	tisknu, tiskneš, tiskne, tiskneme, tisknete, tisknou
minout	minu, mineš, mine, mineme, minete, minou

Упражнения

11. Раскройте скобки, образовав формы настоящего времени (у глаголов совершенного вида — формы будущего времени).

Bratř (čist) každě ráno noviny. Děvčata (jet) zítra do Olomouce. Kdo (jet) s nimi? Děti (jít) ráno do školy v osm hodin. Otec (jít) s námi na koncert. Přátelé nás (zvát) do Prahy. Kamarád mě (zvát) do Brna. Sestra nám (přinést) knihu Jaroslava Haška. Prosím vás, kdy (odnést) ten dopis na poštu?

12. Единственное число глагола замените множественным:

Přinesu vám časopis „Týden“. Co nám neseš? Vedu vám syna. Přivedeš k nám též dceru? Zavedu vás na Václavské náměstí. Pozítí jdu do kina na nový film. Jdeš večer na koncert do Smetanovy síně? Beru s sebou do divadla děti. Pro koho bereš ten časopis? Zvu vás k nám. Pozveš také sestru a tetu? Odjedu na jeden měsíc do Tater. Kam odjedeš?

13. Ответьте на вопросы:

Kam jdete dnes večer? Kam jede pan Horák? Kdy odjedou ty dívky? Kdy jdete do divadla? Co čtete? Co čtou vaše děti? Pozvou vás vaši rodiče na Slovensko? Co si berete s sebou? Kdo vám vede domácnost? Koho pozvete v sobotu k vám na televizi?

* В разговорной речи начальное j в формах настоящего времени обычно не произносится: du, deš ... Но в отрицании возможно только произношение с j: nejdu, nejdeš ... То же относится и к формам настоящего времени глагола být: jsem, jsi, jsme, jste, jsou → sem, sí, sme, ste, sou, но в отрицании только nejsem, nejsi, nejsme, nejste, nejsou.

8.

pr
ch
dě
Dc
vaго
бр
он
та

10

но
ро
П
чи

vé

14. Образуйте предложения, употребляя в них формы настоящего времени:

Číst knihu (noviny, časopis, román), jet do školy (do kanceláře, do továrny), zvát sestru (rodiče, děti, dědečka a babičku), vést dítě do školy (domácnost, delegaci).

15. Переведите и напишите:

Как поживаете? Куда вы поедете? Я иду в кино. Куда вы идете? Тетя идет с нами. Тонда сегодня дома. Это моя мама. Мама дома с маленькой Ниной. У нас есть сад возле дома.

Тема разговора: «Завтрак, обед, ужин»

7

Род имен существительных
Имена прилагательные

ROZHовор

Ráno v kavárně

- Dobrý den. Budete snídat?
- Ano. Co máte k snídani?
- Je tady bílá káva, čaj a kakao.
- A co máte k tomu?
- Chléb nebo rohlíky s máslem.
- Přineste mi, prosím vás, čaj a dva rohlíky s máslem.

V poledne v závodní jídelně

- Obědváte každý den v závodní jídelně?
- Ano. Vaří tam dobře.
- Kolik platíte za oběd?
- Čtyřicet korun.
- Co jste měli včera k obědu?
- Polévku, hovězí maso s bramborem a zeleninou a moučník.

Večer v restauraci

- Přineste nám, prosím vás, jídelní lístek.
- Prosím.
- Dejte mi vepřovou s knedlíkem a se zelím a slečně přineste řízek s bramborovým salátem.
- A co budete pít?
- Přineste jedno plzeňské pivo a minerální vodu.

ráno 1) утро, 2) утром
kavárna, -у жс кафе
snídat, -ám, -á ... -ají завтракать
káva, -у жс кофе
rohlík, -u м рогалик

brambor, -u м картофель
zelenina, -у жс овощи
moučník, -u м сладкое
restaurace, -е жс ресторан
jídelní lístek, -stku м меню

poledne, -e cp полдень
závodní заводской
jídelna, -y ж столовая
obědvat, -ám, -aš ... -ají обедать
platit, -ím, -iš ... í платить
polévka, -y ж суп
nebo или
hovézí maso говядина

vepřová, -é ж свинина
zelí, -i cp капуста
řízek, -zku m шницель
taliř, -e m тарелка
lžice, -e ж ложка
vidlička, -y ж вилка
nůž, nože m нож
sklenice, -e ж стакан

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

Kdy?	Когда?
ráno	утром
v poledne	в полдень
dopoledpe	до обеда
odpoledne	после обеда
večer	вечером
ve dne	днем
v noci	ночью

Сравните русские и чешские предлоги:

Co máte k snídani, k obědu, k večeři? Что у вас на завтрак, на обед, на ужин?

Запомните:

ruské vejce	— яйцо под майонезом
předkrm	— закуска
zákusek	— пирожное

hluboký a mělký taliř; příbor: lžice, vidlička a nůž; sklenice, láhev, talířek, šálek, lžička, ubrousek, ubrus

JÍDELNÍ LÍSTEK

HOTEL PRAHA

Studené předkrmy¹

Uherský salám, máslo, okurka
Pražská šunka
Vejce s kaviárem²

Polévky

Hovězí vývar s knedlíčky³
Bramborová polévka
Zeleninová polévka

Hotová jídla

Vepřová pečeně, knedlík, zelí
Řízek s bramborovou kaší⁴, kompot
Smažené kuře s opékanými brambory⁵, kompot
Dušené hovězí na cibulce s rýží⁶

Jídla na objednávku

Anglický biftek s vejcem obložený⁷
Vepřové žebírko⁸, opékané brambory, tatarská omáčka
Pražský telecí řízek, brambory, míchaný kompot
Vídeňská roštěnka⁹, gýže, okurka

Moučníky

Krém Karamel se šlehačkou¹⁰
Čokoládový dort se šlehačkou
Palačinky se zavařeninou¹¹
Zmrzlina¹² se šlehačkou

¹ закуски, ² икра, ³ бульон с фрикадельками, ⁴ шницель с картофельным пюре, ⁵ цыпленок, жареный в сухарях с жареным картофелем, ⁶ говядина, тушенная с луком, рис, ⁷ гарнир, ⁸ ребрышко, ⁹ ростбиф, ¹⁰ взбитые сливки, ¹¹ блинчики с вареньем, ¹² мороженое.

Упражнения

1. Прочтите вслух с правильным произношением:

- Město Praha, měsíc květen, Rudé náměstí, rozumět česky, obědvat doma, běžet domů, pěkný den, ruský film, měj se dobře, bydlet v Ostravě, měkký chléb.
- Seznámit se s jednou slečnou, snít moučník, maso se zeleninou, bílý ubrousek, jíst vidličkou.

2. Назовите количественные числительные с 1—30.

3. Переведите:

Сегодня утром, завтра в полдень, вчера до обеда, позавчера после обеда, послезавтра вечером, днем и ночью; завтракать утром, обедать в полдень, ужинать вечером, вкусный завтрак, хороший обед, ужин; суп, мясо и сладкое, кофе или чай, хлеб с маслом, свинина с кнедликом и капустой, шницель с картофелем, минеральная вода, глубокая тарелка, бутылка и стакан.

4. Разучите диалоги:

- Budete snídat?
- Ano. Co máte k snídani?
- Co budete pít?
- Přineste jedno plzeňské.
- Budete obědvat?
- Ne, už jsem obědval.
- Kolik platím?
- 98 korun.
- Budete večeřet?
- Ano. Přineste nám jídelní lístek.
- Co jste měli k večeři?
- Řízek s bramborem.

5. Докончите предложения:

K snídani mám bílou kávu nebo ... K tomu si beru rohlík nebo ...
K obědu jsme měli polévku a ... Po obědě jsme pili ... K večeři
budeme mít ... Přineste mi, prosím vás, nůž a ...

6. Ответьте на вопросы:

Už jste snídali? Kde jste obědvali? Co je dnes k snídani, k obědu,
k večeři? V kolik hodin jste snídali, obědvali, večeřeli? Kolik stojí oběd
v jídelně? Kolik stojí v restauraci? Večeříte každý den v restauraci?
Obědováte v neděli doma?

7. Расскажите по-чешски, где вы завтракаете, обедаете, ужинаете; что у вас было сегодня на обед, на ужин, на завтрак; сколько вы заплатили за обед, за ужин.

8. Спросите у своего товарища, обедает ли он в этой столовой; как в этой столовой готовят; обедает ли он каждый день в этой столовой.

9. Составьте меню.

Род имен существительных

Как и в русском языке, чешские существительные мужского рода оканчиваются в именительном падеже единственного числа, как правило, на согласный (knedlík, talíř), а существительные женского рода — на гласный (polévka, restaurace). Существительных мужского рода, которые оканчиваются на гласный (starosta, soudce) или женского рода, которые оканчиваются на согласный (pos, píscej, broskev), гораздо меньше. Чешские существительные среднего рода оканчиваются на -o, -e, -í (okno, pole, štěstí). К среднему роду относятся также существительные латинского происхождения на -um типа museum.

Имена прилагательные

Окончания имен прилагательных в единственном числе:

- ý, -á, -é: dobrý, dobrá, dobré
- í, -í, -í: zimní, zimní, zimní

Примеры: dobrý chléb, dobrá káva, dobré máslo
velký rohlík, velká továrna, velké okno
starý přítel, stará teta, staré město
zimní den, zimní noc, zimní ráno
letní večer, letní restaurace, letní zelí
jarní měsíc, jarní zelenina, jarní slunce

Упражнения

10. Определите род существительных. Дополните указательные местоимения *ten* (этом), *ta* (эта), *to* (это):

... snídaně, ... oběd, ... večeře, ... káva, ... víno, ... pivo, ... čaj
... mléko, ... polévka, ... moučník, ... lžíce, ... nůž, ... vidlička.

11. Переведите:

Этот театр, этот кофе, этот ресторан, этот стакан, эта тарелка, эта салфетка, это меню, эта капуста.

12. Дополните прилагательные в надлежащей форме:

dobrý: den, jitro, večer
míly: přítel, přítelkyně, dítě
ruský: film, divadlo, kino
krásný: město, země, moře
národní: divadlo, galerie, muzeum
bílý: káva, chléb, víno
černý: pivo, káva, chléb
závodní: jídelna, lékař, klub

13. Читайте, дополняя окончания прилагательных:

Kolik stojí bíl... káva? Přineste nám hork... čaj s rumem. Kolik stojí jedno plzeňsk... pivo? Ta mineráln... voda není dobrá. Máte bramborov... salát? Je to čerstv... zelenina? Přineste nám bíl... víno. Ta čern... káva je velmi dobrá. Chcete čern... nebo světl... pivo? Dejte nám ementálsk... sýr a uhersk... salám. Jako předkrm si vezměme rusk... vejce. Chcete anglick... biftek nebo pařížsk... řízek?

14. Напишите под диктовку:

Zasláme vám pozdrav. Jak se máte? Nám se v Praze velmi líbí.
Jsme zdrávi. Na shledanou. Budeme vám psát.

8

Тема разговора: «Гостиница»

Твердые и мягкие согласные

Числительные

V HOTELU

- Máte, prosím vás, volné pokoje? Potřebuji jednolůžkový pokoj.
- Jednolůžkové pokoje jsou obsazeny. Můžete dostat dvoulůžkový pokoj.
- V kterém poschodí?
- Ve druhém.
- Co stojí?
- Pět set korun denně. Je to velký pokoj s koupelnou.
- Dobře, vezmu si ho.
- Na kolik dní vám máme rezervovat pokoj?
- Na týden.
- Buděte tak laskav a vyplňte tento dotazník.

Jméno a příjmení:

Rok narození:

Stav (ženatý, svobodný, vdaná, svobodná):

Státní příslušnost:

Povolání:

Občanský průkaz — pas:

Adresa:

hotel, -u м отель, гостиница

volný свободный

pokoj, -e м комната, номер

potřebovat, -uji, uješ ... -ují со

нуждаться в чём-нибудь

vyplnit, -íм, -íš ... í заполнить

dotazník, -u м анкета

jméno, -a ср имя

příjmení, -í ср фамилия

rok, -u м год

jednolůžkový одноместный
 obsazen занят
 moci, mohu, můžeš, -e ... mohou мочь
 poschodí, -í *ср* этаж
 druhý второй
 denně ежедневно
 koupelna, -у *ж* ванная
 vzít, vezmu, vezmeš ... vezmou взять
 rezervovat, -ují, -uješ ... ují оставить
 (что-л. для кого-л.), заброни-
 ровать

narození -í *ср* рождение
 stav, -u *м* семейное положение
 svobodný холостой
 svobodná незамужняя
 vdaná замужем
 státní příslušnost, -i *ж* гражданство
 povolání, -í *ср* профессия
 občanský průkaz, -u *м* паспорт
 pas, -u *м* заграничный паспорт
 adresa, -у *ж* адрес

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

druhý — второй	(другой — jiný)
týden — неделя	(neděle — воскресенье)
stát	1) стоять 2) стоить 3) государство
первый этаж	Kde stojí ten dům? Kolik stojí ta kniha?
второй этаж	V čele státu stojí president
третий этаж	přízemí
четвертый этаж	první poschodí druhé poschodí třetí poschodí

Предложное управление: V kterém poschodí je váš pokoj?
 (на ... этаже)
 Do kterého poschodí jedete?
 (на ... этаж)

Упражнения

1. Прочтите и переведите:

Nový hotel, volný pokoj, jednolůžkový pokoj s koupelnou, potřebuji dvoulůžkový pokoj, kavárna v přízemí, pokoj v prvním poschodí, rezervovat pokoj na týden, vše je obsazeno, vyplnit dotazník, vaše jméno a příjmení, váš stav, bratr je ženatý, sestra je vdaná, syn je svobodný, dcera je svobodná, moje povolání, druhé poschodí, jiná adresa, přijet v neděli, odjet na týden.

2. Переведите:

Ваше имя и фамилия, ваш адрес, ваша профессия, новая гостиница, свободный одноместный номер, комната занята, забронировать двухместный номер на втором этаже, я холост, ваш сын женат, она незамужняя, я замужем, я заполнил анкету.

3. Прочтайте вдвоем диалоги. Разучите их:

- Dostal jste ještě volný pokoj?
- Ano, dvojlůžkový. Jednolůžkové byly už obsazeny.
- Máte pokoj v prvním poschodí?
- Ne, ve třetím.
- V kterém hotelu budete bydlet?
- V hotelu Flora. Není to daleko ze středu města.
- Jste svobodný?
- Ne, ženatý. Mám dceru a syna.
- Jste svobodná?
- Ne, vdaná. Mam tři děti.

4. Ответьте на вопросы:

Jaký pokoj vám máme rezervovat? Chcete pokoj s koupelnou? V kterém poschodí je váš pokoj? Už jste vyplnil dotazník? Jste ženatý? Máte děti? Jste svobodná? Jak se jmenujete? Jakou máte státní příslušnost? Máte pas? Vaše adresa?

5. Переведите вопросы и ответьте на них:

Есть у вас свободные номера? На каком этаже находится этот номер? Это номер с ванной? На сколько дней можете оставить для меня эту комнату? Ваш брат холост? Ваша младшая сестра замужем? Ваша тетя незамужняя? Вы женаты? Вы замужем? Какой у вас адрес?

6. Заполните анкету в соответствии с предлагаемым выше образцом (см. начало урока).

Твердые и мягкие согласные

О «твёрдости» или «мягкости» согласных в чешской школьной традиции говорится с точки зрения правописания:

Согласные **j, č, ř, š, ž, c, d', t', ñ** называются «мягкими», и после них всегда пишется **i** (так называемое «мягкое» **i**).

Согласные **h, ch, k, d, t, n, r** называются «твёрдыми», и после них всегда пишется **y**.

Исклонение: в некоторых иностранных словах после **c** может писаться **y** (cyklus), а после **h, g, ch, r — i** (historik, gigant, chirurg, ríziko).

Согласные **b, f, l, m, p, s, v, z** называются «двойственными» (obojetné souhlásky), и после них могут писаться **i** и **y**.

Упражнения

7. Подчеркните существительные мужского рода, имеющие в конце основы мягкий согласный:

dělník, pokoj, chléb, čaj, oběd, nůž, talíř, oheň, otec, pes, řízek.

8. Дополните **у** или **i**:

ch...trý, k...selý, ch...ba, c...zí, c...rkus, k...nout, k...pět.

9. Дополните окончания прилагательных:

star... dům, dobr... člověk, gruzínsk... čaj, pražsk... hrad, plzeňsk... pivovar, rusk... delegát, česk... film, tich... večer.

Числительные

10	deset	100	sto	1000	tisíc
20	dvacet	200	dvě stě	2000	dva tisíce
30	tricet	300	tři sta	3000	tři tisíce
40	čtyřicet	400	čtyři sta	4000	čtyři tisíce
50	padesát	500	pět set	5000	pět tisíc
60	šedesát	600	šest set	6000	šest tisíc
70	sedmdesát	700	sedm set	7000	sedm tisíc
80	osmdesát	800	osm set	8000	osm tisíc
90	devadesát	900	devět set	9000	devět tisíc

Упражнения

10. Считайте с 10 до 100.

11. Прочтите:

5 korun, 15 rublů, 50 kopějek; 8 hotelů, 18 pokojů, 80 turistů; 4 chlapci, 4 děti; 6 kilo, 16 metrů, 60 kilometrů; 7 chlebů, 17 rohlíků, 70 vajec; 9 žen, 19 mužů, 90 lidí.

12. Прочтите:

Za oběd jsem platil 87 korun. Dva lístky do divadla stojí 300 korun. Mému muži je 40 let. Plzeň je vzdálena od Prahy asi 90 kilometrů a od Karlových Varů asi 80. Vlak odjíždí ve 20 hodin. Známka na dopis stojí 60 halérů.

13. Напишите под диктовку:

Drahý příteli! Včera jsme přijeli do Česka. Velmi se nám zde líbí. Zasláme srdečný pozdrav Vám a Vaší sestře. Těším se na shledanou! Váš Ivan.

Текст: «Прага»

Слогообразующие I и r

Глаголы с окончанием -ím, -íš

Z DENÍKU TURISTY

Предевсírem jsme přijeli do Prahy, do hlavního města České republiky. Je to krásné město. Leží na Vltavě. Jsou tady moderní domy, nové hotely, školy, kavárny a restaurace, široké ulice, náměstí a parky. Ve středu města je Václavské náměstí. Na Václavském náměstí je vždy mnoho lidí. Včera dopoledne jsme byli na Hradčanech. Prohlédli jsme si historický Španělský a Vladislavský sál. Navštívili jsme také chrám svatého Vítta. Zde odpočívají čeští králové Karel IV (Čtvrtý), Václav IV, Jiří z Poděbrad a jiní.

Včera odpoledne jsme byli v Národním divadle. Hráli operu Bedřicha Smetany „Prodaná nevěsta“. Zítra večer půjdeme na koncert.

Půjdeme také na Žižkov, do Národního památníku a do Národního muzea na Václavském náměstí.

deník, -u м дневник	španělský испанский
hlavní město столица	chrám, -u м собор
krásný красивый	památník, -u м памятник
náměstí, -í cp площадь	navštívit, -ím, -íš ... í посетить
střed, -u м центр	muzeum, -zea cp музей
prohlédnout, -nu, -neš ... -nou осмотреть	

Слогообразующие I и r

Согласные I и r могут в определенных позициях образовать слоги. Примеры: tvr-dý, pl-ný, Pe-tr, ru-bl, ne-sl, ve-dl.

Если слогоевые I и r образуют первый слог слова, то ударение падает на них: Vl-tava, Br-no*.

* Чешским слогообразующим согласным I и r в русском языке часто соответствуют сочетания -ер-, -ор-, -ол- и -ро-, -ло-, -ре-, -ле- между согласными:

серп — srp	крот — krtek
горб — hrb	волна — vlna
волк — vlk	слеза — slza

Упражнения

1. Прочтите вслух:

- Česká republika, Češi, Slováci, Němci, Maďaři, čeští studenti, učit se česky, památník na hoře Žižkov, Španělský sál, krásné Hradčany, staré pražské muzeum, střed města.
- Nést dopis na poštu. Dát ženě dárek. Stát před domem. Jíst chléb s máslem. Znát jméno a příjmení toho muže. Brát si nové knihy. Číst pěkný román. Vést malé dítě. Jít přes náměstí. Zvát k sobě domů. Vzít si jídelní lístek.
- Plzeň, pletl, kvetl, metl, bratr, metr, kilometr, litr, brzy, cukr, vrba, Brno, kufr, semestr, svetr, prst, krk, Petr, rubl, tvrdý, čtvrtý, vlna, slza, trhy.

2. Переведите:

Вчера мы приехали в Прагу. Прага — столица Чешской республики. Она расположена на реке Влтаве. В центре города Вацлавская площадь. Сегодня мы побывали на Градчанах. Вечером мы пойдем в Национальный театр.

3. Составьте предложения:

Главный город Словенской республики. В центре города. Новый отель. Русский турист. Современная каварна. Приехать в Прагу. Посетить город. Поглядеть на оперу. Пойти на концерт. Посетить музей. Писать в дневник.

4. Ответьте на вопросы:

Когда вы приехали в Прагу? Откуда вы приехали? Где находится главный город Чешской республики? Где находится Вацлавская площадь? Как называется самое старое здание в Праге? Кто написал оперу «Русалка»? Вы видели эту оперу? Куда вы пойдете на концерт? Вы уже были в Национальном музее?

5. Исходя из текста, расскажите о том, что вы видели в Праге.

Глаголы с окончанием -ím, -íš (типа prosit)

Настоящее время	Окончания		
prosím	prosíme	-ím	-íme
prosíš	prosíte	-íš	-íte
prosí	prosí	-í	-í

Kde bydlíš? Bydlím v hotelu Flora. Sestra bydlí s námi. Bydlíme v Praze už dva roky. Kde bydlíte? Rodiče bydlí na vesnici. Kdy vás uvidím? Vidiš dobře? Pan Horák vidi špatně. Uvidíme se zítra? Děvčata uvidí na výstavě obrazy známého malíře.

К приведенному типу относятся глаголы на **-it** или на **-ět**, **-et**. Некоторые глаголы на **-ět**, **-et** имеют в 3-м лице множественного числа окончание **-ejí** или **-ejí**.

Примеры:

- a) prosit: prosím, prosíš, prosí ... prosí
kouřit: kouřím, kouříš, kouří ... kouří
vařit: vařím, vaříš, vaří ... vaří
jezdit: jezdím, jezdíš, jezdí ... jezdí
sedět: sedím, sedíš, sedí ... sedí
křičet: křičím, křičíš, křičí ... křičí
slyšet: slyším, slyšíš, slyší... slyší
ležet: ležím, ležíš, leží ... leží
- b) umět: umím, umíš, umí ... umějí
přijíždět: přijíždím, přijíždíš, přijíždí ... přijíždějí
rozumět: rozumím, rozumíš, rozumí ... rozumějí

Обратите внимание на то, что в личных окончаниях глаголов этого типа всегда долгое **-í**.

Какие глаголы в инфинитиве на **-eť/-ět** имеют окончание **-í** в 3-м лице множественного числа, обычно легко установить, исходя из окончания этих глаголов в русском языке; это глаголы 2-го спряжения на **-ат**, **-ят**: они видят — *vidí*, они висят — *visí*, они слышат — *slyší*, они молчат — *mлčí*. Остальные глаголы имеют окончание **-ejí**.

Упражнения

6. Образуйте 3-е лицо единственного и множественного числа:

Nekouřím tyto cigarety. V zimě jezdí na lyžích. Neslyším, co říkáte. Umím dobře česky a slovensky. Přijíždím do Karlových Varů v létě. Rozumím všemu.

7. Откройте скобки, поставив глаголы в нужных формах настоящего времени (у глаголов совершенного вида — формы будущего времени).

Všichni (rozumět) dobře česky. Děti vás (prosí), abyste brzy odpověděl. Sestra (bydlet) u babičky. Moji rodiče (bydlet) nedaleko Prahy. Paní Nováková nás (navštívít) zítra dopoledne. Děvčata (navštívít) Národní galerii. Ty (vidět) dobře, ale já (vidět) špatně. Slečno, (jezdit) dobře na lyžích? Mladý pane, (slyšet), co vám říkám? Proč ti chlapci tolík (křičet)? Delegáti (sjíždět se).

8. Образуйте 1-е лицо единственного числа:

V neděli neváříme doma. Večer sedíme u televizoru. Už nekouříme. Bydlíme v Karlových Varech. Prosíme vás, abyste nám napsal. Na výstavě uvidíme obrazy známého malíře Špály. Ve Smetanově divadle uvidíme operu Bedřicha Smetany Libuše. Do Národního divadla jdeme na Dvořákovu operu Jakobín.

9. Ответьте на вопросы:

Kde bydlíte? Kdy se uvidíme? Kouříte tyto cigarety? Kam jezdíte v létě? Slyšíte dobře? Kdy odjíždí vlak do Brna? Umíte psát česky? Kam běžíte? V kolik hodin dnes letí letadlo do Moskvy? Co dnes vaříte k obědu?

10. Образуйте от глаголов, взятых в скобки, 3-е лицо множественного числа:

Tito studenti (bydlet) na kolejí. Všichni (rozumět) dobře česky. Děvčata vás (prosí), abyste jim odpověděl. Proč ty děti (křičet)? Delegátky (sjíždět se) na konferenci.

11. Напишите под диктовку:

Zasíláme vám srdečný pozdrav z Karlových Varů. Máme se velmi dobře. Vzpomínáme na vás. Pište nám brzy. Přijeli jsme do Plzně. Navštívili jsme známý plzeňský pivovar. Mnoho pozdravů. Buď zdráv. Měj se dobře. Brzy se uvidíme. Zasílám Ti pozdrav z Moskvy. Vzpomínám často na Tebe, na Tvou rodinu. Buďte všichni zdrávi. Srdečně Tě zdraví Jan Novák.

12. Напишите по-чешски привет своему другу.

10

Тема разговора: «Вокзал»

Глагол *chtít* «хотеть»

Смыслоразличительная роль долгих
и кратких гласных

V INFORMAČNÍ KANCELÁŘI

- Buďte tak laskav a řekněte mi, kdy odjíždí vlak do Plzně?
- Chcete jet dopoledne nebo odpoledne?
- Chci jet brzy ráno.
- Rychlík odjíždí z Hlavního nádraží v 7.40 a osobní vlak už v 5.30.
- Jedou tyto vlaky přímo nebo musím přesedat?
- Pojedete přímo.
- Kdy přijedeme do Plzně?
- Rychlík přijede v 9.50.
- Děkuji.
- Prosím, není zač. Na shledanou!

U POKLADNY

- Plzeň, rychlík, jeden celý lístek a jeden dětský, druhou třídu.
- Tady jsou lístky.
- Kolik stojí?
- Tři sta korun.
- Z kterého nástupiště odjíždí rychlík?
- Z prvního, druhá kolej.

VE VOZE

- Prosím vás, je to místo volné?
- Tady u dveří je jedno místo volné, ostatní jsou už obsazena.
Ve vedlejším oddílu je ještě volno.
- Ano, ale to je oddíl pro kuřáky a já nekouřím. Zůstanu zde.

informační справочный

vlak, -u m поезд

chtít, chci, chceš ... chtějí хотеть

brzy рано

rychlík, -u m скорый поезд

osobní vlak пассажирский поезд

nádraží, -í cp вокзал

přímo прямо

přesedat, -ám, -áš ... -ají

пересаживаться

pokladna, -u ж касса

lístek, -stku m билет

nástupiště, -č cp платформа

kolej, -e ж путь, рельсы

vagón, -u m вагон

vedlejší соседний

oddíl, -u m купе

kuřák, -a m курящий

zůstat, zůstanu, zůstaneš ... -ou

остаться

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

Предлог **pro** (+ винительный падеж)

1) Для (ради кого-либо): pro kuřáky, pro matku, pro babičku, pro tetu

2) Для выражения цели: jdu pro mléko, pro vodu, pro chléb (за молоком, за водой, за хлебом).

Русское **про** = чешкое **o** (+ предложный падеж): про сестру — o sestře, про войну — o válce

vlak přijíždí, odjíždí — поезд приходит, отходит

vlak jede, jel — поезд идет, шел

brzy — рано (ráno = утром)

Děkuji. — Není zač.

Спасибо. — Не за что.

celý lístek — (полный) билет

první třída — мягкий вагон

druhá třída — жесткий вагон

Упражнения

1. Прочтите и переведите:

Vlak přijíždí. Vlak odjíždí. Osobní vlak. Elektrická lokomotiva. Ranní rychlík do Prahy. Jet přímo. Přesedat v Praze. Jet první třídou. Jet druhou třídou. Oddíl pro kuřáky. Oddíl pro nekuřáky. První nástupiště. První kolej. Druhý vagón. Volné místo u okna. Místo je obsazeno. Zeptat se v informační kanceláři. Zůstat doma.

2. Переведите:

Пассажирский поезд приходит в 10 часов. Скорый поезд отходит в 8 часов. Это место свободно. Это место занято. Поезд

идет прямо. Вы должны сделать пересадку. Я поеду в мягком вагоне, а вы в жестком. Сколько стоит билет? Спасибо. Не за что.

3. Разучите диалоги:

— Prosím vás, kdy odjíždí vlak do Karlových Varů?

— Nevím, zeptejte se v informační kanceláři.

— Nevíte, kdy přijede vlak z Ostravy?

— Za hodinu.

— Jede tento vlak přímo do Tater?

— Ano, pojedete přímo, nemusíte přesedat.

— Z kterého nástupiště odjíždí rychlík do Plzně?

— Z druhého, čtvrtá kolej.

— Prosím vás, je to místo volné?

— Ne, je obsazeno.

— Je zde možno kouřit?

— Ne, to je oddíl pro nekuřáky. Vedlejší vagón je pro kuřáky.

— Kde je, prosím vás, informační kancelář?

— Tady naproti.

4. Образуйте 1-е и 2-е лицо множественного числа:

Přijdu zítra ráno, pojedu rychlikem, přinesu vám lístek; odjíždím zítra večer, platím za lístek, koupím lístek, povečeřím v jídelním voze.

5. Спросите по-чешски:

Сколько стоит билет в мягком вагоне, когда отходит поезд в Карловы Вары, занято ли место у окна, надо ли делать пересадку.

Глагол **chtít** «хотеть»

Настоящее время

Прошедшее время

chci

chceme

chtěl jsem

chtěli jsme

chceš

chcete

chtěl jsi

chtěli jste

chce

chtějí

chtěl

chtěli

Zítra chci jet rychlýkem do Brna. Chceš jet se mnou? Sestra chce sedět ve voze pro nekuřáky. Chcete jít s námi na nádraží? Chceme se zeptat v informační kanceláři. Děvčata chtějí jet první třídou. Chtěl jsem sedět u okna. Chtěli jsme jet osobním vlakem.

Смысморазличительная роль долгих и кратких гласных

Различия гласных по долготе и краткости служат в чешском языке для различения смысла слов и форм.

Примеры:

pas — pás (паспорт — пояс)
drahá — dráha (дорогая — дорога)
dal — dál (он дал — даль, дальше)
děla — dělá (пушки — он делает)
žila — žíla (она жила — жила)

Упражнения

6. Настоящее время замените прошедшим временем:

Chci jít do Národního divadla. Chceš navštívit Národní muzeum? Pan Marek se chce podívat do galerie. Chceme si prohlédnout Hradčany. Chcete jít s námi do kavárny? Děvčata chtějí jít na koncert.

7. Дополните предложения, используя формы глагола *chtít* в настоящем времени:

Pan Novák ... jet do Brna rychlýkem zítra ráno. Děvčata ... odjet už dnes večer. Nevíme, kdy vlak odjízdí, ... se zeptat v informační kanceláři. Ty ... sedět ve vagóně pro kuřáky, a já ... jít do vagónu pro nekuřáky. Slezno, ... si sednout u okna?

8. Прочтите:

Drahá maminko, zaslám ti srdečný pozdrav. — Na Štrbské pleso jede elektrická dráha. — Kdo vám dal tuto informaci? — Jdete, prosím vás, trochu dál. — Co dělá váš bratr? — Pracuji v Plzni. — Před nádražím stálo několik vozů. Nasedli jsme do vozu a jeli jsme. — Počkám na Vás u domu. — Je již pozdě, půjdeme domů.

9. Переведите:

Дорогая Вера, шлю сердечный привет. Как поживаешь? Где ты живешь? Я уже умею писать по-чешски. Понимаю все. Я говорю ежедневно с Мартой. Она просит передать вам привет.

10. Образуйте предложения и напишите их:

Napsat dopis příteli. Poslat pozdrav ženě a dětem. Pozdravovat rodinu. Přijet rychlýkem v noci. Odjet zítra z hlavního nádraží. Jet první třídou.

11. Напишите своему другу, когда вы приедете, каким поездом, в котором часу и где он должен вас ждать.

II

Тема разговора: «Почта»
Глагол типа *kyrovat* «покупать»
Буквы Qq и Ww

NA POŠTĚ

- Prosím vás, kde je tady hlavní pošta?
- V Jindřišské ulici. Jděte přímo touto ulicí a pak zahněte napravo. Je to velký rohový dům.
- Děkuji.
- Prosím.
- Chci poslat telegram.
- Vezměte si tento blanket a čitelně ho vyplňte.
- Kolik stojí jedno slovo?
- Dvě koruny.
- Mohu od vás také telefonovat?
- Prosím. Jděte do telefonní budky a vytočte číslo.
- Chci telefonovat meziměstsky. Do Brna. Jak dlouho budu čekat na spojení?
- Asi čtvrt hodiny. Posaďte se. Zavolám vás. Jaké číslo voláte?
- Dejte mi, prosím vás, známku.
- Jakou známku chcete?
- Jednu známku na dopis do Ruska a jednu na pohlednici do Bratislavы.
- Prosím, tady je jedna šedesátihaléřová známka a jedna třicetihaléřová.
- Kde je schránka na dopisy?
- Naproti, u dveří.
- Chci poslat dopis doporučeně.
- Vyplňte tento lístek a odevzdějte ho s dopisem tady u okénka.
- Děkuji za informace.
- Prosím. Není zač.

pošta, -у ж почта
hlavní pošta главпочтamt
zahnout, zahnu, -eš ... -ou повернуть
rohový угловой
čitelně разборчиво
spojení, -í ср соединение
vytočit číslo, -ím, -iš ... -í набрать
номер
meziměstský hovor, -u м междуго-
родний разговор

posadit se, -ím, -iš ... -í сесть
známka, -у ж марка
dopis, -u м письмо
pohlednice, -е ж открытка с видом
schránka na dopisy почтовый ящик
doporučený dopis заказное письмо
odevzdat, -ám, -áš ... -ají сдать
dveře множ. ч. дверь
okénko, -а ср окошко
velký большой

ПРИМЕЧАНИЯ

Ve Vodičkové ulici — на Водичковой улице; bydlím v Jindřišské ulici, pracuji v Jindřišské ulici, ten obchod je v Myslikově ulici

vyplnit blanket — заполнить бланк

Упражнения

1. Прочтите вслух и переведите:

Hlavní pošta. Hlavní nádraží. Hlavní město. Schránka na dopisy. Velký rohový dům. Bydlet v této ulici. Jít touto ulicí. Zahněte napravo. Zahněte nalevo. Pište čitelně. Vyplňte blanket čitelně. Vytočte číslo. Čekat na spojení. Nalepit známku.

2. Разучите диалоги:

- Nevíte, prosím vás, kde je hlavní pošta?
- Jděte po Václavském náměstí a pak zahněte doleva.
- Mohu odtud telefonovat?
- Ano. Vytočte číslo.
- Mohu od vás telefonovat meziměstsky?
- Ano. Kam voláte a jaké číslo?
- Jak dlouho budeme čekat na ten meziměstský hovor?
- Asi půl hodiny.
- Čekáte na meziměstský hovor s Moskvou?
- Ano. Do které kabiny mám jít?

3. Замените выделенные слова:

Prosím Vás, kde je tady kavárna Evropa? Jděte přímo a pak zahněte nalevo. Vyplňte čitelně tento lístek. Chci poslat telegram do Petrohradu. Dejte mi třicetihaléřovou známkou. Na spojení budete čekat čtvrt hodiny. Kde je tady telefonní budka?

4. Отвeтьте:

Kde je tady schránka na dopisy? Kde přijímají doporučené dopisy? Jaké máte telefonní číslo? Je možno od vás telefonovat? Budeme čekat dlouho na spojení s Kyjevem? Zavoláte mě? Jakou známkou mám dát na dopis do Ruska? Mohu napsat text telegramu azbukou? Máte zde blankety na telegramy?

5. Спросите по-чешски:

Где почта; где продают почтовые марки; где можно заказать международный разговор; сколько стоит марка для простого письма в Россию; сколько дней идет письмо из Праги в Петербург.

6. Перепишите. Незнакомые слова найдите в словаре:

Draží kolegové! Jmérem našeho podniku vám zasíláme srdečný pozdrav. Přejeme vám mnoho úspěchů v další práci.

S pozdravem ...

Vážený pane! Srdečně Vás zdravím. Vzpomínám na Vás a těším se, že se brzy opět uvidíme. Pozdravujte celou rodinu.

Váš

Milá Vlasto! Přeji Vám k Novému roku mnoho zdaru v práci a mnoho štěstí v rodinném životě.

Se srdečným pozdravem

Drahá Věro! K Tvému svátku Ti přeji všechno nejlepší. Líbám
Tě.

Tvoje Tamara

7. Напишите телеграмму с чешским текстом.

В гостиницу «Флора», Прага 3, Виноградский проспект № 121, чтобы оставили на ваше имя двухместный номер с ванной.

Глагол *kupovat* «покупать»

<i>Настоящее время</i>		<i>Окончания</i>
kupuji/u*	kupujeme	-i-u
kupuješ	kupujete	-eš
kupuje	kupují/ou**	-e
<i>Прошедшее время</i>		
kupoval jsem		kupovali jsm
kupoval jsi		kupovali jste
kupoval		kupovali

Сравните с русскими глаголами типа:

беседовать	— беседую	besedovat	— beseduju
диктовать	— диктую	diktovat	— diktuju
информировать	— информирую	informovat	— informuju

Обратите внимание на краткость и долготу гласных:

в 1-м лице единственного числа: -i (краткое i): přenocují

в 3-м лице множественного числа: -í (долгое i); přenocují

Упражнение

8. Прочтите:

Nadíknuji vám český dopis. Děvčata vám nadíknuji text telegramu. Nevím, kde přenocuji. Děti přenocují u tety. Dnes přenocujeme v hotelu Flora. Informuji vás o všem. Kolegové nás informují dobře. Informujeme vás pravidelně o všech novinkách. Pánové besedují o nových formách práce. Miluji svého muže. Děti milují tyto hry. Pracuji v této kanceláři už dlouho. Kde pracují vaše rodiče? Zatelefonuji vám zítra ráno. Kdy nám děvčata zatelefonují?

Форма *kupuji* — книжная, форма *kupujo* — разговорная.
Форма *kupuji* — книжная, форма *kupujoū* — разговорная.

9. Образуйте настоящее и прошедшее время:

kupovat české noviny a časopisy, pracovat v továrně, telefonovat mezi městsky; telegrafovat do Moskvy, milovat své děti.

10. Ответьте на вопросы:

Jak se jmenujete? Jaké noviny kupujete? Kde pracujete? Ve kterém hotelu zítra přenocujete? O čem besedujete? O čem diskutují pánové?

11. Спросите по-чешски у своего товарища:

Где он покупает газеты, когда он нам позвонит, как зовут его сестру, где он будет ночевать.

Буквы Q q и W w

Эти буквы пишутся только в иностранных словах. **Q** находится обычно в сочетании с **u** (qu) и произносится как [kv] (Quido) или как [k] (Remarque). **W** произносится как [v]: Watt, Wolfram, Wolfgang.

12

Текст: «Курорт Карловы Вары»

Глаголы типа *dělat* «делать»

Придыхание

Вокализация предлогов

Milý pane Novikove!

Už týden jsme v Karlových Varech. Jsou to známé lázně v západních Čechách. Daří se nám dobře. Celý den odpočíváme. Dopoledne chodíme na procházku na Kolonádu. Je tu vždy mnoho lidí. Některí tu tráví dovolenou, jiní se zde léčí. Odpoledne se chodíme koupat a večer jdeme obyčejně do letního kina nebo do divadla. Seznámil jsem se s jednou slečnou z Ruska. Byli jsme se spolu podívat v nedaleké továrně, kde se vyrábějí příbory, vázy a sošky ze známého karlovarského porcelánu. V okolí Karlových Var je rozšířena taky výroba broušeného skla, které jste obdivoval v Moskvě na výstavě českého skla. Příští týden pojedeme do Mariánských Lázní.

Budu vám zase brzy psát. Pozdravujte ode mne celou rodinu.

Se srdečným pozdravem

Váš

Josef Novák

P.S. Přikládám pohlednici se známým vřídlem. Tryská z něho voda horká 72 stupňů do výše 12 až 14 metrů a dává dva tisíce litrů minerální vody za minutu.

známý известный, знакомый
lázně, -i (мн. ч.) курорт
odpočívat, -ám, -áš ... -ájí отдохнуть
procházka, -у ж прогулка
koupat se, -ám, -áš ... -ají купаться
vřídlo, -а ср горячий источник
přátelství, -i ср дружба
tryskat, 3. os. jedn. č. -á бить
ключом
trávit dovolenou, trávím, -íš ... -í
проводить отпуск
obdivovat, obdivuji, -eš ... -í (кого,
что) восхищаться (чем)

výstava, -у ж выставка
obyčejně обычно
vyrábět, -ím, -íš ... -ejí производить
výroba, -у ж производство
seznamit se, -ím, -íš ... -í позна-
комиться
příbor, -u м прибор, сервис
soška, -у ж статуэтка
porcelán, -u м фарфор
broušený шлифованный
sklo, -a ср стекло

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

známý: 1) известный, 2) знакомый

Jirásek je známý český spisovatel. Praha je město známé v celém světě. Jméno Jana Amose Komenského je známo v celém světě. Představím vám svého známého. To je vaše známá?

Упражнения

1. Прочтите вслух:

Čtvrt na čtyři. Odjet ve čtvrtek. Je mu čtrnáct let. Navštívit plzeňský pivovar. Jet na Mezinárodní veletrh v Brně. Těším se na shledanou. Zaslám srdečný pozdrav. To je náš Petr. Koupit pěkný vlněný svetr. Ukončit letní semestr. Stůl dlouhý jeden metr. Vyplnit blanket.

2. Прочтите и сравните чешские и русские предлоги:

Bydlet v přízemí. Dům ve Vodičkově ulici. Jít do kina. Koupit lístek do divadla. Přijet do Prahy. Očekávat kolegy z Ruska. Jet do České republiky. Pracovat v továrně. Odjet do Tater. Mít k snídani kávu. Jet do páteho poschodi. Vagón pro kuřáky. Jít pro vodu.

3. Переведите и подчеркните чешские предлоги:

Я иду за хлебом. Это вагон для некурящих. Мы живем на втором этаже на Водичковой улице. В субботу мы пойдем в кино. У нас есть билеты в Национальный театр. Когда вы приедете в Прагу? Госпожа Сизова приехала вчера из России. В Братиславу мы приедем завтра вечером. Брат работает на этом заводе. Что у вас было на обед?

4. Читайте вопросы и отвечайте отрицательно, добавляя еще одно предложение, подходящее по смыслу.

Образец: To je vaše mladší sestra? — Ne, není. To je starší sestra.

Jste s tím spokojen? Budu čekat dluho na telefonické spojení? Byl jste v zimě v horách? Pojedete v létě do lázní? Chodíte dopoledne na procházku? Koupáte se večer? Seznámil jste se už s tím panem? Znáte okolí Karlových Var? Byl jste už na výstavě broušeného skla?

5. Напишите под диктовку:

Karlovy Vary jsou známé lázně. Leží v západních Čechách. Na Kolonádě je vždy mnoho lidí, kteří se zde léčí nebo kteří zde tráví dovolenou. Všichni se obdivují karlovarskému vřídlu. Tryská z něho horká voda do výše dvanácti až čtrnácti metrů. V nedaleké továrně vyrábějí různé předměty ze známého karlovarského porcelánu. Je zde také továrna na broušení skla.

6. Переведите и составьте предложения:

Известный курорт. Ходить на прогулки. Хорошо отдохнуть. Проводить отпуск. Купаться после обеда. Известный фарфор. Шлифованное стекло. Горячий кофе. Горький чай.

7. Образуйте вопросы:

Образец: Letos jsem trávil dovolenou v lázních. — Byl jste tam sám nebo s rodinou?

Odpoledne jsme chodili na procházky. Pojedu do lázní. Daří se nám velmi dobře. Večer půjdeme do kina. Byl jsem v továrně na výrobu předmětů z broušeného skla. To je známá kolonáda. Představím vám svého známého.

8. Ответьте на вопросы:

Кteré lázně v Česku znáte? Kde leží Karlovy Vary? Byl(a) jste už v Karlových Varech?

9. Напишите письмо своему другу.

Глагол dělat «делать»

Настоящее время	Окончания
dělám	-ám
děláš	-áš
dělá	-á

Dělám všechny práce v domácnosti sama. Co děláš dnes večer? Co dělá tvůj muž? Neděláme už chyby v diktátě. Děláte si poznámky? Kdy udělají žáci zkoušky?

Некоторые глаголы с окончанием инфинитива на -at:

odpočívat:	odpočívám, -áš, -á ...
čekat:	čekám, -áš, -á ...
obědват:	obědvám, -áš, -á ...
snídat:	snídám, -áš, -á ...
dávat:	dávám, -áš, -á ...

Обратите внимание на то, что только в 3-м лице множественного, числа краткое a (-ají: dělají); во всех остальных долгое á (-ám, -áš, -á, -áme, -áte): dělám, dělás, dělá, děláme, děláte.

У глаголов prosit — prosím, umět — umím, dělat — dělám по существу личными окончаниями являются -m, -š, -me, -te, -í, которым предшествуют различные гласные основы (-í-, -á-).

Упражнения

10. Дополните окончания и ответьте на вопросы:

Pánové, kde dnes oběd... ? Na koho čeká..., slečno? V kolik hodin sníd... vaše děti? V kolik hodin oběd... váš muž? Co děl... vaše žena?

11. Напишите 1-е и 3-е лицо единственного числа и 3-е лицо множественного числа. Подчеркните окончание:

Dělat všechny práce dobře. Odpočívat celý den. Čekat na vlak. Obědvat v restauraci. Snídat doma. Předsedat komisi. Dávat pozor. Odpovídát na otázky.

12. Образуйте предложения, употребляя в них следующие глаголы: vítat, zasílat, dávat, odevzdávat, pomáhat.

13. Образуйте прошедшее время. Обратите внимание на краткие и долгие гласные в окончаниях:

Kdy děláte zkoušky? Uděláte zkoušku? Jak dlouho čekáte na ten rychlík? S kým obědváte? V kolik hodin snídáte? Jak uvítáte svého přítele? Pomáháte našim přátelům? Posíláte domů dopis?

14. Ответьте на вопросы 13-го упражнения.

Придыхание

Если чешское слово начинается на гласный, то перед ним появляется придыхание (обозначаемое в транскрипции '): s Evou читается s'evou, s Annou — s'anou, k oknu — k'oknu.

Перед этим придыханием звонкий согласный предшествующего слова оглушается: z Anglie читается s'anglie, v okně — f'okně, v Ufě — f'ufě, pod autem — pot'autem, bez Emu — bes'emy, v okolí — f'okolí.

Вокализация предлогов

Предлоги s, z, v, k имеют также форму на -e: se, ze, ve, ke (сравните русские со, изо, во, ко...). Предлоги se, ze, ve, ke обычно употребляются в том случае, если следующее слово начинается с такого же согласного, как и предлог, или с группы согласных: se sestrou, se srdečným pozdravem, ze země, ve vodě, ve vzduchu, ve středu, ke stolu, ke Kyjevu.

В редких случаях вместо ke употребляется ku: ku příkladu, ku podivu.

Упражнения

15. Прочитайте вслух:

Vypravoval nám, jak se seznámil s Evou. Byli jsme na procházce s Annou a s Olgou. Jak dlouho už bydlíte v Ostravě? V okolí Prahy jsou pěkné lesy. Jeho dědeček byl v Americe. Počkáme na vás v autě. Dovolenou trávil v Itálii. Stál pod oknem.

16. Прочитайте, выбрав нужную форму предлога:

s — se: Mluvil jsem ... vaší sestrou. Jeli jsme ... sestrou na dovolenou. Prohlížel si to ... zájmem. Setkal jsem se ... svým přítelem.

z — ze: To je ... zlata. Myslíte, že je to ... čistého zlata? Pramen vytryskl ... země. Mám večerní šaty ... sametu. Vlak přijel ... Kyjevu.

k — ke: Pojděte ... stolu, budeme večeřet. Koupili jsme ... tomu stolu křesla.

v — ve: Přijedeme ... středu zpět. Jak dlouho jste žil ... Francii? Žili jsme ... vnitřním městě. Říká se, že ... víně je pravda.

13

Тема разговора: «Отпуск»

Соответствие полногласных сочетаний

в русском и чешском языках

Склонение существительных

Склонение существительных женского рода

DOVOLENÁ

- Kam pojedete letos v létě na dovolenou?
- Pojedeme se ženou do Vysokých Tater. Dostal jsem poukaz na čtrnáctidenní rekreaci.
- To je krásné. Byl jste už v Tatrách?
- Ano, byl jsem tam na dovolené v zimě před třemi roky. Bydleli jsme v jednom hotelu v Tatranské Lomnici. Počasí bylo pěkné. Celé dny jsme sáňkovali a lyžovali.
- A kde budete bydlet letos?
- Ve Smokovci. Budeme jezdit elektrickou dráhou na Štrbské pleso. Moje žena se ráda koupá.
- **Nebude tam studená voda?**
- Jistě že bude. Vždyť je pleso hluboké skoro 30 metrů. Já budu raději jezdit na lodičce a opalovat se. Chceme také podniknout několik výletů.
- Kam chcete jít?
- Ještě jsem neudělal přesný plán. Ale jistě půjdeme Malou studenou dolinou na Téryho chatu, na Skalnaté pleso a pojedeme lanovkou na Lomnický štít.
- A co budou dělat vaše děti?
- Pojedou k babičce na venkov.
- Tak vám všem přeji, abyste příjemně strávili dovolenou a odpočinuli si.

letos в этом году

v létě летом

poukaz na rekreaci путевка в дом

отдыха

počasí, -i cp погода

sníh, sněhu m снег

koupat se, -ám, -aš ... -ají купаться
vždyť ведь
skoro почти
jezdit na lodičce кататься на лодке
opalovat se, opalují, -eš ... -í загорать
výlet, -u m экскурсия

sáňkovat, sáňkuji, -eš ... -í кататься

на санках

lyžovat, lyžuji, -eš ... -í кататься на

лыжах

elektrická dráha электрифициро-
ванная железная дорога

pleso, -a cp горное озеро

studený холодный

přesný точный

lanovka, -u жс фуникулер

štít, -i m пик

na venkov, -a m в деревню

strávit dovolenou, -vím, -íš ... -í

проводить отпуск

odpočinout, -nu, -eš ... -ou отдохнуть

příjemný приятный

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

před rokem год назад: *před týdnem*, *před měsícem*, *před hodinou*, *před minutou*, *před chvílí*

dovolená: *byl jsem na dovolené (kde?)* я был в отпуске

pojedu na dovolenou (kam?) я поеду в отпуск

venkov: *žiji na venkově (kde?)* я живу в деревне

pojedu na venkov (kam?) я поеду в деревню

- rád:**
- 1) *rád něco dělat: rád čtu, rád lyžuji, rád sáňkuji*
(я люблю читать, я люблю ходить на лыжах, я люблю кататься на санках)
 - 2) *mít někoho, něco rád: mám rád děti, mám rád zimní sport*
(я люблю детей, я люблю зимний спорт)
 - 3) *být rád: jsem rád, že vás vidím; jsme rádi, že se vám u nás líbí*
(я рад вас видеть; мы рады, что вам у нас нравится)

Упражнения

1. Дополните к существительным местоимение *ten, ta, to:*

Kino, divadlo, snídaně, káva, kavárna, polévka, jídelní lístek, restaurace, talíř, sklenice, hotel, pokoj, poschodí, nástupiště, adresa, telegram, dopis.

2. Переведите:

Letní dovolená, zimní dovolená, trávit dovolenou, být na dovolené, jet na dovolenou. Pěkné (špatné, teplé, studené) počasí. Jet do rekreačního střediska. Být v rekreačním středisku. Jet na výlet, podniknout výlet. Jet na venkov, žít na venkově. Skoro rok, skoro pět kilometrů. Přesný plán.

3. Переведите:

В этом году я поеду в отпуск в Татры. Я уже был в отпуске. Мы купили путевку в дом отдыха. Год тому назад она была в Праге. Неделю тому назад он приехал в Братиславу. Мальчики бегали на лыжах и катались на санках. Я люблю купаться. Она любит кататься на лодке. Мы любим загорать. Дочь поедет в деревню. Бабушка живет в деревне.

4. Разучите диалоги:

- Byla jste už na dovolené?
- Ještě ne. Za měsíc pojedu.
- Kam chcete jet na dovolenou?
- Dostal jsem poukaz na týdenní rekreaci do lázní.
- Počasí bylo na horách velmi pěkné.
- A tu v Praze bylo špatné počasí.
- Náš chlapec pojede v létě do Polska.
- Už byl někdy v Polsku?
- Přeji vám, abyste strávili příjemnou dovolenou.
- Děkuji. Doufám, že si odpočineme.

5. Ответьте на вопросы:

Byl jste už letos na dovolené? Kde jste byl na dovolené? Kdy pojedete na dovolenou? Kam pojedete na dovolenou v příštím roce? Máte rád dovolenou v zimě nebo v létě? Dostal jste už poukaz na rekreaci? Kde jsou pěkná rekreační střediska v Rusku?

6. Спросите по-чешски у своего товарища:

Где он провел свой отпуск, куда он собирается поехать в этом году, получил ли он путевку в дом отдыха.

7. Расскажите по-чешски о том, где вы провели в прошлом году отпуск.

Соответствие полногласных сочетаний в русском и чешском языках

Сравните:

чешское **dráha** — русское **дорога**

В соответствии с полногласными русскими сочетаниями **оро**, **оло**, **ере**, **еле** между согласными в чешском языке представлены сочетания: **ra, rá; la, lá; ře, ří; le, lé, lí**.

Примеры:

mráz	мороз	před	перед
vrána	ворона	břeh	берег
kráva	корова	přechod	переход
sláma	солома	mléko	молоко
hlava	голова	plena	пелена
vlas	волос	vléci	воловить

8. Установите соответствия полногласных сочетаний в русском и чешском языках:

короткий, порог, колос, золото, дорога, голос;
mlátit, chlad, zdráv, strana, prach, hráč.

Склонение существительных

В чешском языке семь падежей. В отличие от русского языка в чешском языке в качестве обращения употребляется «звательная» форма.

Падежи в чешской грамматике обозначаются порядковыми числительными. Они расположены в следующем порядке:

1. <i>kdo, co?</i>	první pád	— Nominativ	именительный
2. <i>koho, čeho?</i>	druhý pád	— Genitiv	родительный
3. <i>komu, čemu?</i>	třetí pád	— Dativ	дательный
4. <i>koho, co?</i>	čtvrtý pád	— Akuzativ	винительный
5.	pátý pád	— Vokativ	звательный
6. <i>o kom, o čem?</i>	šestý pád	— Lokál	предложный
7. <i>kým, čím?</i>	sedmý pád	— Instrumentál	творительный

* Сочетания **rá, lá, ří, lí, lé** с долгим гласным находим обычно в тех случаях, когда в русском языке ударение падает на вторую часть полногласного сочетания: **rá** — **ор**: **mráz** — **мороз**.

Склонение существительных женского рода

	Единственное число	
To je moje žena.	И.	žena
Byl jsem v kině bez ženy.	Р.	ženy
Napišu ženě dopis.	Д.	ženě
Znáte mou ženu?	В.	ženu
Ženo, kde je moje kniha?	З.	ženo!
Budu vám vypravovat o své ženě.	П.	o ženě
Na dovolenou jezdí vždy se svou ženou.	Т.	ženou

	Множественное число	
V této továrně pracují také ženy.	И.	ženy
Zitra bude Mezinárodní den žen.	Р.	žen
Přejeme ženám vše nejlepší.	Д.	ženám
Uvítali jsme ženy na slavnostní schůzi.	В.	ženy
Ženy, spojte se v boji za mír!	З.	ženy!
Mluvili jsme o ženách.	П.	o ženách
Mluvili jsme se ženami.	Т.	ženami

Окончания существительных женского рода на **-а** в чешском и русском языках почти во всех падежах совпадают.

Отличаются только:

- 1) **творительный падеж единственного числа** (женой — ženou):
Mluvil jsem s matkou, babickou, učitelkou, tetou, dívkou;
- 2) **винительный падеж множественного числа** равен всегда иминительному (у неодушевленных и одушевленных: knihy, ženy):
Vidím knihy, skály, továrny; ženy, učitelky, slečny.

В дательном и предложном падежах единственного числа твердые согласные **d, t, n** смягчаются (**d — d', t — t', n — ň**: móda — módě, universita — universitě, knihovna — knihovně), а согласные **g, h, ch, k, r**, г чередуются (**g — z, h — z, ch — š, k — c, r — ř**). После **z, š, c, ř, l, s** вместо **ě** пишется **e**: Olga — Olze; kniha — knize, Praha — Praze; punčocha — punčoše, moucha — mouše; matka — matce, babička — babičce; sestra — sestře, literatura — literatuře, škola — škole, adresa — adrese.

В окончаниях дательного и предложного падежей множественного числа всегда долгое **-á-** (matkám, o matkách, studentkám, o studentkách, knihám, o knihách).

В творительном падеже множественного числа в окончании всегда краткое **-a-** (ženami, učitelkami, továrnami).

Упражнения

9. Ответьте на вопросы:

S kým jste byl v divadle? (žena, matka, sestra, teta, dívka, slečna)
Komu budete psát dopis? (Eva, sestra, babička, matka, Vlasta)
Co jste kupila? (zelenina, kniha, káva, polévka)
Koho jste viděla na koncertě? (slečny, učitelky, studentky)

10. От данных ниже слов образуйте дательный и предложный падежи, употребляя их с приведенными предлогами:

к: Olga, matka, babička, polévka, učitelka
о: kniha, Praha, literatura, kultura, opera, známka, schránka.

11. Перепишите, дополняя **-e** или **-ě**:

на adres..., на známc..., на skál..., ve škol..., na pošt..., o tet..., na fakult..., v kavárn..., v pokladn..., o zelenin..., o Volz...

12. Перепишите, образуя от существительных, взятых в скобки, соответствующие падежи:

Dnes budu mít k obědu maso se (zelenina). Přineste mi bílou (káva) a minerální (voda). Jakou máte (polévka)? Představím vás své (matka a sestra). Pojedeme s (babička) do Prahy. Byl jste již v (Praha a Bratislava)?

13. Винительный падеж единственного числа замените винительным падежом множественного числа:

Znáte doktorku z tohoto střediska? Uvítali jsme na nádraží delegátku z Ruska. Uvidíte studentku z Karlovy university. Znáte paní učitelku?

14. Переведите и напишите:

Вера, куда ты идешь? Госпожа Новикова, как поживаете?
Дорогая тетя, поздравляю тебя с Новым годом. Милая мама, когда ты приедешь?

15. Существительные, взятые в скобки, напишите в соответствующих падежах. Подчеркните краткие или долгие гласные в их окончаниях:

Moje žena odjela s našimi (dcery) na dovolenou. Mluvili jsme o nových (opery). Proč jste nebyli spokojeni s těmi broušenými (vázy)? Na kolika (výstavy) jste byli? Odjeli jsme s (rodiny) na výlet. Co se vám nelíbilo v těch (knihy)?

14

Тема разговора: «Кино. Театр. Концерт»
Склонение существительных среднего рода
на -о и мужского рода
на твердую согласную

KINO. DIVADLO. KONCERT

- Co budeme dělat dnes večer?
- Koupil jsem lístky do kina Alfa na Václavském náměstí. Hraje tam nový český film.
- V kolik hodin začíná představení?
- V osm. Setkáme se u pokladny.
- Kolik představení hraje denně v pražských kinech?
- Ve všední den tři a v neděli a ve svátek čtyři nebo pět.
- Kolik stojí lístek do kina?
- Lístek do přízemí nebo na balkón stojí 30 až 40 korun, lístek do lóže 50 až 70 korun.
- Je možno vždy dostat lístek?
- Velmi často je vyprodáno. Kupuji proto lístky v předprodeji. Také chodíte rád do kina?
- Ano. Viděl jsem už několik českých filmů. Vaše filmy se mi líbí. Ovšem do divadla chodím také rád.
- V sobotu můžeme jít do Národního divadla. Hraje slavnostní představení „Libuše“.
- Tuto operu jsem ještě neviděl, ale slyšel jsem o ní a o jejím skladateli velmi mnoho. Soubor Národního divadla při svém zájezdu do Ruska hrál několik oper. Slyšel jsem také Smetanovu symfonickou báseň „Má vlast“.
- Zdá se mi, že máte rád hudbu. Až přijedete do Prahy na jaře, půjdeme na některý koncert mezinárodního hudebního festivalu „Pražské jaro“.
- Četl jsem v novinách, že na „Pražské jaro“ přijíždějí nejlepší skladatelé, hudebníci, dirigenti a zpěváci z celého světa.
- Určitě tedy půjdeme na některý koncert.
- Budu se na to těšit.

hrát, hraji, -eš ... -í играть
 představení, -i *ср* сеанс, спектакль,
 представление
 setkat se, -ám, -áš ... -ají встретиться
 днешне
 denně ежедневно
 všední den, dne будничный день
 neděle, -e om воскресенье
 svátek, svátku м праздник
 přízemí, -i *ср* партер
 vyprodán распродан
 předprodej, -e m предварительная
 продажа
 skladba, -u ж музыкальное произ-
 ведение, композиция

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

vidět operu	— слушать оперу
jaký film hrají (dávají) v kině	— какой фильм идет в кино
těšit se na někoho, na něco	— с нетерпением ждать (<i>кого, что</i>)
těšit se z něčeho	— радоваться (<i>чему</i>)

Упражнения

1. Прочтите и переведите:

Koupit lístky do kina. Koupit lístek v předprodeji. Je vyprodáno. Lístek do přízemí. Sedět v lóži. Představení začíná. Vidět operu. Soubor Národního divadla. Mít rád hudbu. Známý skladatel. Nejlepší zpěvák. Odpočívat v neděli a ve svátek. Ve všední den. Těšit se na jaro. Filmový festival. Má vlast. Celá naše rodina.

2. Переведите и напишите:

Я купил билеты в театр, в кино, на концерт. Дайте мне, пожалуйста, один билет в партер. Дайте мне, пожалуйста, билет на балкон. В котором часу начинается сеанс? Что идет сегодня в театре? Кто исполняет главную роль? Как вам нравится эта опера? Вы любите музыку? Вы часто бываете на концертах?

3. Закончите предложения:

V kolik hodin začíná v kině ...? Lístky jsou často vyprodány, proto je kupuji ... Tuto operu jsem už ... Každý rok na jaře se koná v Praze ... Na „Pražské jaro“ přijížděj ...

slavnostní торжественный
 skladatel, -e m композитор
 vlast, -i же родина
 hudba, -u же музыка
 hudebník, -a m музыкант
 nejlepší наилучший
 noviny, novin (мн. ч.) газета
 dirigent, -a m дирижер
 zpěvák, -a m певец
 určitě обязательно
 těšit se, -ím -íš ... -í ждать
 с нетерпением
 soubor, -u m ансамбль
 zájezd, -u m поездка, гастроли

4. Ответьте на вопросы:

Chodíte rád do kina? Kdy jste byl naposledy v divadle? Který český film jste viděl? Kterou českou operu znáte? Byl jste už v Národním divadle? Chodíte rád na koncerty? Slyšel jste už o pražském hudebním festivalu „Pražské jaro“? Jsou ve vašem městě také filmové festivaly?

5. Образуйте предложения, употребляя следующие выражения:

Lístek do kina, sedět na balkóně (v přízemí), známý filmový herec, hrát hlavní roli, koupit si program, filmový festival, předprodej lístků, chodit do divadla, vidět operu, známý zpěvák, jít na koncert.

6. Спросите по-чешски у своего товарища:

Ходит ли он часто в кино, любит ли он музыку, бывает ли он часто на концертах, что идет сегодня в театре, сколько стоит билет в первые ряды партера, понравилась ли ему опера, когда начало вечерних сеансов, видел ли он в Праге известную «Латерну магику», не хочет ли пойти с вами на концерт, какие оперы чешских композиторов он знает.

Склонение существительных среднего рода на *-o* и мужского рода на твердую согласную

Единственное число

Средний род

Toto město má 50 tisíc obyvatel.	И.	město
Libí se nám panorama tohoto města.	Р.	města
Přijeli jsme k velkému městu.	Д.	městu
Znáte toto město?	В.	město
	З.	= И.
Vypravujte mi o vašem rodném městě.	П.	o městě (-u)
Bydlím za městem.	Т.	městem

В чешском языке падежные окончания существительных среднего рода на *-o* в единственном числе совпадают с русскими; только в творительном падеже чешское окончание *-em* отличается от русского *-ом*: *za městem*, *s máslem*, *před oknem*, *s císlém*.

Заемствованные существительные среднего рода на **-o** склоняются по образцу *město*:

Jdu do kina. Setkáme se před kinem. Byli jsme v kině. Pojedeme metrem. Kde je stanice metra? Dejte mi šálek kakaa. Co chcete ke kakau?

Мужской род

Имена существительные неодушевленные

V tomto městě je velký závod.	И.	závod
Dělníci tohoto závodu pracují dobře.	Р.	závodu
K závodu jede autobus.	Д.	závodu
Znám dobré tento závod.	В.	závod
V kterém závodě pracujete?	З.	závode!
Počkám na vás před závodem.	П.	o závodě
	Т.	závodem.

Имена существительные одушевленные

Co chce ten student?	И.	student
Znám sestru toho studenta.	Р.	studenta
Představím vás tomu studentu (studentovi).	Д.	studentu (-ovi)
Znáte toho studenta?	В.	studenta
Studente, proč jste nebyl na přednášce?	З.	studente!
Můžete mi něco říci o tom studentu (studentovi)?	П.	o studentu (-ovi)
Seznámím vás s tím studentem.	Т.	studentem

Хотя большинство неодушевленных существительных мужского рода образует родительный падеж единственного числа с помощью окончания **-u**, у некоторых частотных существительных используется окончание **-a**: les — do lesa, večer — do večera, svět — do světa, chléb — chleba, jazyk — jazyka, sýr — sýra, leden — ledna, únor — února, březen — března, duben — dubna и т.д.

У существительных с основой на **-l**, **-z**, **-s** в предложном падеже вместо окончания **-ě** используется окончание **-e**, а у существительных с основой на **-k**, **-g**, **-ch**, **-h**, **-r** — окончание **-u**: o mítu, na břehu, ve vzduchu.

У существительных с основой на **-k**, **-g**, **-ch**, **-h** в звательном падеже вместо окончания **-e** используется окончание **-u**: *Hochu!* Žáku!

У одушевленных существительных мужского рода в дательном и предложном падежах кроме окончания **-u** используется и окончание **-ovi** (прежде всего после предлогов, у личных имен и фамилий): Pojedeme k dědečkovi na dovolenou. Vypravoval jsem vám už o našem dědečkovi? Řekl jsem to Pavlovi. Dal jsem to Novákovi.

Упражнения

7. Дополните окончания:

Bez sešit..., bez lístk..., bez poukaz..., kromě rohlík..., kromě moučník..., bez knedlik..., z koncert..., od dom..., podle program..., podle plan..., podle dopis....

8. Раскройте скобки:

Kdy jste přijel do (Česko)? Sejdeme se před (divadlo). Na jakém (místo) jste seděl? U kterého (okénko) mám podat telegram? Koupil jste lístky do (kino) nebo do (divadlo)? Bydlíte ve středu (město) nebo za (město)? Dejte mi chléb se (sádlo)! Chcete rohlík s (maslo)?

9. Переведите:

Мы пошли в кино. Мы встретимся у кинотеатра. Где станция метро? Мы говорим о метро. Она выпила чашку какао. Я в Чехии впервые. Вы уже были в Национальном театре? Мы живем в центре города. На завтрак у меня был чай и хлеб с маслом. Он нам рассказывал о столице Чехии.

10. Раскройте скобки:

Mluvil jste již s tím (hoch)? Často sedíme v tomto (park). Děti pojedou na venkov k (dědeček). Objednal jsem k večeři řízek s (brambor). V tomto (hotel) je pěkná restaurace a kavárna. Sli jsme do (Památník) národního písemnictví. Kterým (vlak) chcete jet? Bez (poukaz) tam nemůžete jet. Kromě tohoto (dopis) jsem dostal ještě pohlednice. Splnili jsme práci podle (plán).

11. Переведите:

Без завода, без мира, от дома, кроме письма, от профессора (родительный падеж); к доктору, к рабочему (дательный падеж);

с доктором, с делегатом, за столом, за домом, за парком, перед фильмом, перед залом, над окном, над городом, над письмом (творительный падеж).

12. Ответьте на вопросы:

S kým jste byl v kině? (hoch, delegát, dědeček, syn, student)
Koho jste viděla na koncertě? (dirigent, zpěvák, doktor) O kom mluvili? (dědeček, inženýr, agronom, profesor)

15

Текст: «Пражские куранты»

Множественное число существительных
мужского и среднего рода

Прочтите текст. Незнакомые слова найдите в словаре. Перескажите по-русски содержание.

STAROMĚSTSKÝ ORLOJ

(Podle Aloise Jiráska: Staré pověsti české)

V Praze na Staroměstském náměstí je stará radnice s velkým orlojem. Když hodiny bijí, stojí před orlojem vždy mnoho lidí. Dívají se na ciferník hodin, plný zlatých kruhů, na sochu smrti a lakovce, na dvanáct apoštolů a na kohouta, který kokrhá. Tento orloj sestrojil v patnáctém století mistr Hanuš.

Vypravuje se, že z různých měst a zemí přicházeli lidé a prosili mistra Hanuše, aby jim zhotovil podobné hodiny. Ale starosta města Prahy nechtěl, aby i jiné město mělo takový orloj. Proto se odhodlal k hroznému činu.

Byla noc, na ulicích tma a pusto. Mistr Hanuš seděl ve svém pokoji a pracoval. Tu se otevřely dveře a do pokoje vběhli tři muži, přepadli mistra a oslepili ho.

Zpráva o zločinu se rozlétnula po celé Praze. Všude hledali zločince, ale marně.

Mistr Hanuš seděl smutný ve svém pokoji. Na stole ležely plány a kresby, ale mistr neviděl nic. Toužil po práci, neboť práce — to byl jeho život.

Když cítil, že zemře, prosil jednoho svého bývalého žáka, aby s ním šel do Staroměstské radnice. Přišli ke stroji orloje. Slepý mistr naslouchal zvuku hodin a myslel na ty, kteří ho oslepili. Pak vztáhl ruku do stroje — a vše najednou utichlo. Hodiny se zastavily. Lidé běželi na radnici — a na zemi vedle stroje hodin našli umírajícího mistra Hanuše.

A orloj stál a stál, a dlouho nebylo nikoho, kdo by ho spravil.

Множественное число существительных мужского и среднего рода

P.	studenti	závody	města
И.	studentů	závodů	měst
Д.	studentům	závodům	městům
В.	studenty	závody	města
З.	studenti!	závody!	města!
П.	o studentech	o závodech	o městech
Т.	studenty	závody	městy

Существительные мужского и среднего рода, склоняющиеся по образцу student, závod, město, имеют в дательном, предложном и творительном падежах множественного числа одинаковые окончания:

komu, čemu?	studentům, závodům, městům	-ům
o kom, o čem?	o studentech, závodech, městech	-ech
s kým, cím?	studenty, závody, městy	-y

Окончание -y имеют в именительном падеже множественного числа мужского рода только неодушевленные существительные: závod — závody, sad — sady, rohlík — rohlíky, moučník — moučníky, knedlík — knedlíky.

У одушевленных существительных мужского рода в именительном падеже множественного числа используются три окончания: -i, -ové, -é. Самым распространенным является окончание -i. Перед этим окончанием происходит смягчение согласных d, t, n и чередование k—c, h—z, ch—š, r—ř, например: kamarád — kamarádi, delegát — delegáti, Gruzín — Gruzíni, Slovák — Slováci, vrah — vrazi, Čech — Češi, profesor — profesori.

Фамилии и личные имена, односложные и некоторые двусложные названия народностей и национальностей, слова иностранного происхождения на -f, -g, -l, -(o)m, а также некоторые частотные существительные мужского рода оканчиваются в именительном падеже множественного числа на -ové: Pavel — Pavlové, Novák — Novákové, Rus — Rusové, Arab — Arabové, filozof — filozofové, filolog — filologové, generál — generálové, ekonom — ekonomové, syn — synové, pán — pánové.

Существительные на -an оканчиваются во множественном числе на -é: Pražan — Pražané, měšťan — měšťané, občan — občané.

В отличие от русского языка, у одушевленных существительных во множественном числе винительный падеж не совпадает с родительным. И одушевленные, и неодушевленные существительные оканчиваются на -y: Vidím studenty. Poslouchám profesory. Znám dělníky. Zdravím dělníky. Zdravím delegáty. Očekáváme hosty. Máme sešity, lístky, obedy.

У существительных мужского рода на -k, -g, -h, -ch в предложном падеже вместо окончания -ech используется окончание -ích, перед которым происходит чередование k—c, h/g—z, ch—š: Slovák — o Slovácích, pstruh — o pstruzích, filolog — o filozozích, Čech — o Češích.

Упражнения

1. Повторите порядок чешского алфавита (см. 4 урок)
2. Расположите в алфавитном порядке следующие фамилии композиторов:
Smetana, Dvořák, Janáček, Fibich, Suk, Novák, Förster, Suchoň, Dobiáš, Sommer, Cikker.
3. Переведите:
О театрах, делегатах, заводах, городах, окнах; к профессиям, ученикам, делегатам, городам, рабочим; с заводами, окнами, билетами, номерами.
4. Образуйте и напишите именительный и винительный падежи множественного числа:
Student, profesor, Polák, Slovák, Čech, doktor, bratr, rolník, lenoch, moučník, knedlík, rohlík.
5. Образуйте множественное число:
Do Moskvy přijel student z České republiky. Profesor přednášel o literatuře. Delegát přijel do Prahy. Inženýr z naší továrny jel na Slovensko. Znáte profesora této fakulty? Představím vám inženýra z našeho závodu.

6. Поставьте существительные, взятые в скобки, в соответствующем падеже множественного числа:

Znáte všechny (profesor) této university? Očekáváme na nádraží (delegát). Setkali jsme se tam s (Polák, Čech, Slovák, Bulhar). Seznámili jsme se s několika (profesor).

7. Переведите на русский язык (письменно). Свой текст переведите на чешский язык и сравните с учебником:

Drazí přátelé, dovolte, abych Vám jménem všech našich kolegů upřímně poděkoval za Vaše srdečné uvítání. Jsme šťastni, že jsme se mohli s Vámi seznámit. Cítili jsme se jako doma. Nikdy na Vás a na Vaši krásnou zemi nezapomeneme.

8. Переведите и напишите под диктовку:

V Praze dne 11. října 2002

Váženému panu

V. Růžičkovi

na památku na naše setkání v Praze.

I. A. Sizov

V Karlových Varech dne 5. června 2002

Milé paní Věře Novákové věnuje

A. A. Rogačevová

V Brně dne 20. srpna 2002

Drazí přátelé. Nikdy nezapomenu
na krásné dny strávené v Česku.

Vaši

Pavel a Naděžda Grigorjevovi

16

Текст: «Календарь. Время»

Синтаксическая связь количественных
числительных с существительными
Указательное местоимение

ten, ta, to «этот, эта, это»

KALENDÁŘ

Už delší dobu se studuje otázka reformy kalendáře. Dosavadní kalendář v plné míře nevyhovuje. Je rozdělen na 12 měsíců; některé z nich mají 30 dní, jiné 31 den a únor 28 nebo 29 dní.

Podle návrhu bude mít v budoucím kalendáři každý rok stejný počet dní, a to 364. Bude začínat vždy neděli a končit dnem, který se bude nazývat „světovým dnem“. Tento den má být dnem volna a nebude se počítat do dní v týdnu. V přestupném roce by se zařadil druhý „světový den“ za 30. červen a opět by se nepočítal do dní v týdnu. Každé čtvrtletí má mít podle návrhu nového kalendáře 91 den, tj. 13 týdnů; začínalo by vždy neděli a končilo sobotou. První měsíc každého čtvrtletí má mít 31 den a další dva měsíce po 30 dnech.

otázka, -у ж вопрос

kalendář, -е м календарь

reforma, -у ж реформа

dosavadní нынешний, теперешний

měsíc, -е м месяц

počet, počtu м количество

a to а именно

den volna день отдыха, выходной

den

vyhovovat, vyhovuji, -eš ...í
удовлетворять

hospodářský хозяйственный

budoucí будущий

stejný одинаковый

počítat, -ám, -áš ... -ají считать

přestupný высокосный

rok, -и м год

zařadit, -ím, -íš ... -í включить

Týden

— Co budete dělat tento týden?

— V pondělí k nám přijde na návštěvu můj bratr se ženou, v úterý mám schůzi závodního výboru, ve středu chceme jít do kina, ve čtvrtek budeme doma, v pátek půjdou do závodního klubu na přednášku a v sobotu pojedeme do chaty. Přijedeme v neděli večer.

Květen	Červen
27. pondělí.....	
28. úterý.....	
29. středa.....	
30. čtvrtok.....	
31. pátek.....	
1. sobota.....	
2. neděle.....	

Rok

první měsíc	leden	sedmý měsíc	červenec
druhý měsíc	únor	osmý měsíc	srpen
třetí měsíc	březen	devátý měsíc	září
čtvrtý měsíc	duben	desátý měsíc	říjen
pátý měsíc	květen	jedenáctý měsíc	listopad
šestý měsíc	červen	dvanáctý měsíc	prosinec

Kdy? V lednu, v únoru, v březnu, v dubnu, v květnu, v červnu, v červenci, v srpnu, v září, v říjnu, v listopadu, v prosinci.

Упражнения

1. Переведите:

Когда? Позавчера, вчера, сегодня, завтра, послезавтра.

Утром, до обеда, в полдень, после обеда, вечером, днем, ночью.

Ежедневно, в этом году, летом, зимой.

В понедельник, во вторник, в среду, в четверг, в пятницу, в субботу, в воскресенье.

В январе, феврале, марте, апреле, мае, июне, июле, августе, сентябре, октябре, ноябре, декабре.

Год тому назад, месяц тому назад.

Праздник, выходной день, будничный день, високосный год, месяц, день, неделя.

2. Ответьте на вопросы:

Co jste dělal v pondělí? Kde jste byla v úterý? Kam půjdete ve středu? Chodíte ve čtvrtek do divadla? Kolik hodin pracujete v pátek? Je každá sobota u vás dnem volna? Jste v neděli doma?

3. Ответьте на вопросы:

V kterém měsíci jste se narodil? V kterém měsíci se narodili vaši rodiče? Kdy jste byl letos na dovolené? Kdy chcete jet na dovolenou? Kdy jezdíte lyžovat? V kterých měsících se rád koupete? Kdy u vás děti mají prázdniny?

4. Спросите у своего товарища:

Когда он пойдет в кино, когда он поедет на дачу, когда у них на заводе собрание, когда родилась его сестра.

5. Расскажите коротко о том, что будете делать каждый день на следующей неделе.

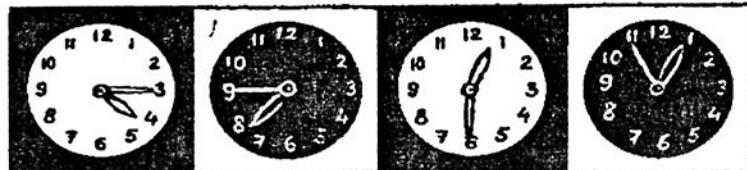
Kolik je hodin?

Je jedna hodina.

Jsou dvě (три, чtery) hodiny.

Je pět, šest, sedm ... dvanáct hodin.

Čtvrt na pět, na šest, na sedm ...

Tři čtvrti na osm, na devět, na deset ...

Půl jedné, druhé, třetí, čtvrté, páté, šesté, sedmé, osmé, deváté, desáté, jedenácté, dvanácté.

Za pět minut jedna, za deset minut dvě, za pět minut půl druhé, za deset minut tři čtvrti na pět.

ПРИМЕЧАНИЕ

В чешском языке, как и в русском, на вопрос о времени можно ответить, назвав часы и минуты: šest hodin dvanáct minut — шесть часов двенадцать минут, sedm čtyřicet pět — семь сорок пять.

Синтаксическая связь количественных числительных с существительными

Числительные **jeden, jedna, jedno** и **dva, dvě** согласуются с существительным по роду: jeden rok, jedna hodina, jedno okno; dva roky, dvě hodiny, dvě okna.

В отличие от русского языка, после числительных 2, 3, 4 чешское существительное мужского рода стоит в форме имениtelного падежа множественного числа: dva roky — два года, tři žáci — три ученика, čtyři studenti — четыре студента.

После остальных числительных существительное ставится в родительном падеже множественного числа: 5 roků, 6 týdnů, 7 studentů, 8 profesorů.

Упражнения

6. Дополните ряд количественных числительных:

jedna, tři, pět, sedm ... třicet jedna; čtyři, osm, dvanáct ... čtyřicet; sedm, čtrnáct, dvacet jedna ... sedmdesát.

7. Существительные, данные в скобках, поставьте в соответствующем падеже и числе.

Několik (student, doktor, kniha, hodina, slovo, město). Pět (koruna, rubl, metr). Dva (týden, rok, delegát, dělník, inženýr). Tři (student, profesor, Polák). Čtyři (Čech, Slovák, voják).

8. Назовите порядковые числительные 1—12.

9. Переведите:

Двенадцатый месяц, третья неделя, седьмой день, четвертый год, пятый музыкальный фестиваль, девятая симфония.

10. Ответьте на вопросы:

V kolik hodin ráno vstáváte? Kdy začínáte pracovat? Kdy obědováte? V kolik hodin máte polední přestávku? V kolik hodin končíte práci? Kdy přicházíte domů? Kdy večeříte? V kolik hodin jdete spát? Kolik je hodin? Kdy odjíždí vlak do Moskvy? V kolik hodin na mne budete čekat? V kolik hodin na vás mohu počkat? Kolik hodin je v Moskvě, když v Praze jsou dvě hodiny?

11. Перепишите, подчеркивая предлоги и раскрывая скобки:

Přijeli jsme do (Praha, Rusko). Kromě (matka, bratr) zde nikoho nemám. Vrátil jsem se z (továrna, závod) až večer. Nepojedu na dovolenou bez (žena, sestra). Stál jsem u (okno, auto).

Plavali jsme proti (proud). Bojujeme proti (válka, fašismus). Přišli jsme k (sestra, universita).

Jeli jsme přes (most, řeka). Přinesl jsem dárek pro (matka, dědeček).

Budu vám vypravovat o (Praha, babička, literatura).

Šli jsme do divadla s (bratr, žena, slečna).

Указательное местоимение **ten, ta, to «этот, эта, это»**

	Единственное число			Множественное число		
И.	ten	to	ta	ti (одуш.)	ta	ty (неодуш.)
Р.	toho	toho	té			těch
Д.	tomu	tomu	té			těm
В.	toho (одуш.)	to	tu	ty	ta	ty ten (неодуш.)
П.	o tom	o tom	o té			o těch
Т.	tím	tím	tou			těmi

Запомните:

В творительном падеже единственного числа мужского и среднего рода употребляется форма **tím**: Mluvila jsem s tím panem. Jsme spokojeni s tím učitelem. Besedovali jsme s tím delegátem. Šla jsem na procházku s tím hochem.

В родительном, дательном и предложном падежах единственного числа женского рода ставится долгое **-é**: Muž té paní. Bez té knihy. — Jít k té doktorce. Poslat dopis té dívce. — O té spisovatelce. Na té škole.

В именительном падеже множественного числа употребляется форма **tí** лишь для одушевленных существительных мужского рода: tí pánové, tí delegáti, tí profesori. Для неодушевленных существительных мужского рода и для существительных женского рода употребляется **ty** (ty závody, ty knihy), а для среднего **ta** (ta okna, ta slova). В разговорной речи к местоимениям **ten**, **ta**, **to** может присоединяться **-to** (**ten** → **tento**, **toho** → **tohoto**, **tomu** → **tomuto** и т. д.):

Znáte tohoto pana? Řekněte to tomuto studentovi. Mluvil jste už s tímto delegátem? Byl jste již v tomto městě? Představím vás této slečně. Tito kluci se zúčastnili brigády. Co chcete vědět o těchto knihách?

Упражнения

12. Образуйте именительный падеж множественного числа:

ten kluk, ten profesor, tento dělník, tento zemědělec, tento závod; to auto, toto slovo; ta kniha, tato slečna, tato dívka, tato učitelka.

13. Ответьте на вопросы:

S kým jste mluvila? (tato slečna, tento delegát, tito studenti) Koho jste potkala na nádraží? (tentohoch, ta žena, tato dívka) Komu budete psát dopis? (tentodělník, tato spisovatelka)

14. Спросите у своего друга:

Где он познакомился с этим инженером, знает ли он этих девушек, встретил ли он этих делегатов, купил ли он эти книги для ребят.

17

Текст: «Покупки»

Условное наклонение.

Чередование гласных

OBCHODNÍ DŮM

Víte, že v jedné hlavní ulici Prahy je možno vidět labut? Nevěříte? „Bílá labut“ to je, velký obchodní dům.

Byli jsme tam včera. Vyjeli jsme výtahem do nejvyššího patra. Je tam oddělení, kde každý najde něco pro sebe. Prodávají tu sýry, máslo, vejce, konzervy, dorty, čokoládu, vzadu pak salámy, šunku, páryky ... Nemohl jsem si to však všechno prohlédnout. Moje žena se dověděla, že v kavárně obchodního domu je právě módní přehlídka. Za chvíliku už jsme seděli u malého stolku a před námi stála černá káva. Nerozumím módě, ale moje žena byla nadšena. Zvlášť se jí líbily jedny odpolední vlněné šaty a jedny večerní z modrého hedvábí. Škoda, že jsem neměl s sebou víc peněz — možná, že bych jí je byl koupil. Ale — vždyť si nedávno koupila novou sukni a blůzu! Nevím, proč ženy musí mít stále něco nového! Já přece nosím sako už tolik let a nemyslím, že bych někde na pánské módní přehlídce mohl vidět něco lepšího.

Po módní přehlídce jsme prošli ostatní patra. Je to opravdu krásný obchodní dům. Všude je plno lidí a všichni něco nakupují.

Nakonec jsme přišli do přízemí. Dlouho jsme se rozhodovali, co si máme koupit na památku. Žena si potom koupila pěkný hedvábný šátek a mně koupila kravatu.

Až přijedete do Prahy, jděte určitě do „Bílé labutě“, do „Kotvy“ a do „Domu obuvi“. Najdete tam mnoho krásných věcí nejen pro své ženy a dcery, ale i pro sebe.

obchodní dům, domu м универмаг
labut', -č је лебедь
věřit, -ím, -íš ... -í верить
výtah, -и м лифт
patro, -a ср этаж
vejce, -e ср яйцо

dovědět se, dovím se, -íš ... -vědí узнать
právě как раз
prehľídka, -у је смотр
chvílka, -у је минутка
nadšen восхищен
zvlášť особенно

čokoláda, -u ж шоколад	vlněný шерстяной
vzadu сзади	šaty, šatů (мн. ч.) платье
šunka, -u ж ветчина	hedvábný шелковый
párek, -rku м сосиска	škoda жаль, жалко
prohlédnout si, prohlédnu, -eš ... -ou	peníze, peněz (мн. ч.) деньги
осмотреть	sukně, -ě ж юбка

Упражнение

1. К существительным дополните указательное местоимение и образуйте родительный падеж единственного числа:

Telegram, adresa, párek, čokoláda, patro, výtah, káva, jméno, rok, kuřák, listek, dopis, výroba, kino, kravata, klobouk.

2. Переведите:

Nový obchodní dům. Jet výtahem do desátého patra. Pražská šunka. Dobrá čokoláda. Čerstvé vejce. Teplý párek. Módní přehlídka. Hedvábný šátek. Vlněná blůza. Večerní šaty. Starý klobouk. Nová kravata. Zvlášť pěkný. Právě přišel.

3. Ответьте на вопросы:

Je ve vašem městě obchodní dům? Jak se jmenuje? Co tam prodávají? Chodíte často nakupovat do tohoto obchodního domu? Kdy jste si koupila naposledy nové šaty? Kdy jste si koupil naposledy nový klobouk? Znáte některé obchodní domy v Praze? Co si tam koupíte?

4. Образуйте вопросы:

Byli jsme v pražském obchodním domě „Bílá labut“. — Tvoje sestra si koupila hedvábný šátek. — Prodávají tam odpolední a večerní šaty. — Máte novou sukni. — Ta hedvábná blůza nebyla dražá. — Odpoledne jsme byli na módní přehlídce. — Zítra chceme jít do Domu obuvi. — Škoda, že jsem neměl s sebou víc peněz. — Moje sestra musí mít stále něco nového.

5. Расскажите по-чешски о том, что продается в универмаге.

Условное наклонение

Условное наклонение на настоящего времени образуется сочетанием особых форм вспомогательного глагола **být**, которые изменяются по лицам и числам (**bych**, **bys**, **by**, **bychom**, **byste**, **by**), и «эловых» форм смыслового глагола:

koupil bych	koupili bychom
koupil bys	koupili byste
koupil by	koupili by

Условное наклонение настоящего времени обозначает предполагаемое или желаемое действие, относящееся к настоящему или к будущему времени.

Šel bych do kina, ale nemám lístek. Řekl bych vám to rád, ale sám to neví. Chtěli bychom vám něco vypravovat. Chtěl bych sklenici plzeňského piva.

В придаточных предложениях условия и цели формы **bych**, **bys**, **by**, **bychom**, **byste**, **by** сливаются с союзами **kdy** и **aby** и образуют формы типа **kdybych** и **abych**:

kdybych koupil	abych koupil
kdybys koupil	abys koupil
kdyby koupil	aby koupil
kdybychom koupili	abychom koupili
kdybyste koupili	abyste koupili
kdyby koupili	aby koupili

Kdybych to věděl, řekl bych ti to. Kdybys měl dnes čas, přijď ke mně. Kdybyste si koupili auto, jezdili bychom s vámi. Kdyby se pan Novák vrátil, řekněte mu, aby k nám přišel. Půjdu už na nádraží, abych se nezpozdila. Budeme se učit, abychom všechno uměli. Pojedete rychlíkem, abyste tam byli dříve?

Условное наклонение прошедшего времени отличается от условного наклонения настоящего времени «лишней» «эловой» формой глагола **být** и обозначает действие, которое могло произойти в прошлом, но не произошло:

byl bych koupil	byli bychom koupili
byl bys koupil	byli byste koupili
byl by koupil	byli by koupili

Упражнения

6. Образуйте условное наклонение настоящего времени:

Образец: věřit (věřil): věřil bych, věřil bys ...

Mluvit, začinat, zaplatit, potřebovat, vyplnit, navštívit, umět, rozumět, čist, jít.

7. Переведите:

Mohl byste mi to říci? Udělala bych to, kdybych mohla. Co byste tomu řekla, kdybychom šli večer do kina? Byla byste šla se mnou do divadla, kdybyste byla měla čas? Kdybychom měli peníze, koupili bychom si nové šaty. Kdybychom tenkrát byli měli peníze, byli bychom věděli, co si koupit.

8. Переведите:

Я бы пошел в кафе. Я сказал бы это сестре. Мы купили бы платье. Она купила бы юбку и блузку. Если у нее было бы время, она поехала бы в Прагу. Если бы вы мне обо всем написали, я бы приехала.

9. Ответьте на вопросы:

Co byste dělal, kdybyste měl půl roku volno? Kam byste jel, kdybyste dostal rekreační poukaz?

Чередование гласных

В чешском языке чередуются некоторые долгие и краткие гласные.

Примеры:

ú / o	dům stůl nůž vůz	— domu, k domu, za domem — u stolu, proti stolu, před stolem — bez nože, s nožem — u vozu, pod vozem, mnoho vozů
í / e, ě	říci vítr dítě sníh	— řekl jsem, řekli jsme — bez větru, s větrem — naše děti, k dětem, s dětmi — málo sněhu, pod sněhem

á / a	dát mráz hrách pláč	— dal jsem — mrazu — hrachu — plakat
ú / u	únava úklid účes	— unavit — uklidit — učesat
í, ý / i, y	síla bít být mýt	— silný — bil jsem — byl jsem — myl jsem
ou / u	zoubek klouzat louka	— zub — kluziště — luční

Упражнения

10. Прочитайте вслух, обращая особое внимание на правильное произношение кратких и долгих гласных:

Musíš si umýt ruce. Tady je mýdlo. Už jsem si je umyl. — Proč chceš být dnes večer doma? Včera jsem byl v kině, dnes se musím učit. — Máš velkou sílu. Vždy jsem byl silný. — Neplaťte, nemám rád pláč. — Můžeš mi dát peníze? Vždyť už jsem ti je dal. — Už nebudeš pít? Napiji se za chvíli. — Máte pěkný účes. Líbí se vám? Učesala jsem se sama. — Cítím velkou únavu. Jsem velmi unaven. — Čeká mne velký úklid. Budu uklízet celý byt.

11. Образуйте родительный падеж единственного числа (чередование ú/o, í/ě, á/a):

Dům, stůl, vůz, dvůr, důl; sníh, vítr; mráz, hrách, práh.

12. Образуйте прошедшее время. Сравните формы инфинитива и прошедшего времени (подчеркните чередование «долгий — краткий гласный»):

Nést kufr na nádraží. Dát na památku dárek. Znát dobře svého přítele. Zvát tetu na večeři. Spát celou noc. Prát prádlo doma. Brát děti s sebou na dovolenou. Přikrýt stůl ubrusem.

Прочтите и переведите. Незнакомые слова найдите в словаре:

ČESKÁ REPUBLIKA

Česká republika leží uprostřed evropského kontinentu. Je přirozenou křižovatkou cest, které vedou ze západní Evropy do východní Evropy, z jižní Evropy do severní. Je to vnitrozemský stát bez přístupu k moři.

Česká republika sousedí na severu s Polskem, na východě se Slovenskem, na jihu s Rakouskem, na jihozápadě a západě s Německem. Nejdelší hranici má Česká republika s Německem.

Většinu území České republiky pokrývají nízké vysočiny (300–800 m nad mořem). Nížiny zaujmají jen malou část území. Rozkládají se kolem velkých řek, hlavně Labe (Polabská nížina) a Moravy (Hornomoravský a Dolnomoravský úval). Pohoří nacházíme většinou podél hranic na jihozápadě, západě a severu země. Mezi nejdůležitější pohoří patří: Šumava, Český les, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky a Moravskoslezské Beskydy.

Největší české řeky jsou Labe a Vltava, na Moravě je největší řekou Morava. Labe pramení v Krkonoších, Vltava na Šumavě a řeka Morava na hranici Čech a Moravy na Králickém Sněžníku. Labe teče z Krkonoš do severních Čech a odtud přes Německo do Severního moře, kam ústí ve městě Hamburk. Největším přítokem Labe je Vltava. Labe a Vltava se stékají u města Mělník, asi 50 km na sever od Prahy. Řeka Morava je přítokem řeky Dunaje, její vody se dostávají do Černého moře. Kromě těchto tří velkých řek pramení na našem území také řeka Odra, která pokračuje přes celé Polsko do Baltského moře.

Česká republika je bohatá na minerální prameny. Jsou tady horké (termální) i chladné minerální prameny (tzv. kyselky), které pomáhají při léčení různých nemocí. U nejvýznamnějších českých pramenů vznikly světoznámé lázně. Termální prameny se využívají například v Karlových Varech, Teplicích a Janských Lázních, studené minerální prameny v Mariánských Lázních, Františkových Lázních a v Poděbradech. Radioaktivní prameny najdeme v Jáchymově.

Česká republika leží na hranici vlivů oceánského a kontinentálního podnebí. Proto je počasí velmi nestálé a proměnlivé. Nejteplejšími oblastmi České republiky jsou jižní Morava, střední a dolní Polabí. Naopak nejhodnotnějšími oblastmi země jsou hory: Krkonoše, Šumava, Jeseníky a Moravskoslezské Beskydy.

Typickým prvkem české krajiny je les. Česká republika patří k nejlesnatějším státům Evropy. Lesy zaujmají přes jednu třetinu rozlohy státu. Původní lesy, zejména v nižších polohách, byly lesy listnaté a smíšené, dnes převládají lesy jehličnaté. V jehličnatých lesích nacházíme hlavně smrky a borovice. Z listnatých stromů jsou nejběžnější duby, buky, javory, vrby a lípy. Lípu považují Češi za svůj národní strom.

Nejtypičtějšími savci českého lesa jsou jelen, srnec, prase divoké, liška, jezevec, zajíc, králiček a veverka. Na Šumavě a v Beskydech se vyskytují také rysi. V Beskydech se navíc objevují medvědi a vlci. Na Křivoklátsku žijí vzácné vydry.

V blízkosti lidských obydlí najdeme vrabce, kosa, sýkorku, vlaštovku, holuba nebo hrドličku. Na komínech mívají hnizdo čápi. V polích a na loukách žije skřivan, slavík, křepelka, koroptev, bažant, vrána a havran. V lesích žijí tetřevi. U vody můžeme vidět divoké kachny, husy a labutě. Z nočních ptáků jsou nejznámější sova a výr.

Plazů a obojživelníků nenajdeme v české přírodě mnoho. Z obojživelníků se vyskytuje žáby, mloci a čoleci. Z plazů nacházíme hlavně ještěrky a hady. Jediným jedovatým hadem je zmije. Nejčastějšími rybami našich vod jsou kapr, lín, cejn, okoun, štika, pstruh, sumec a úhoř. Většina těchto ryb se chová také uměle v rybnících.

Склонение прилагательных на -ý, -á, -é

Единственное число

	<i>Мужской род</i>	<i>Средний род</i>	<i>Женский род</i>
И.	<i>mladý</i>	<i>mladé</i>	<i>mladá</i>
Р.	<i>mladého</i>	<i>mladého</i>	<i>mladé</i>
Д.	<i>mladému</i>	<i>mladému</i>	<i>mladé</i>
В.	<i>mladý (неодуш.)</i>	<i>mladé</i>	<i>mladou</i>
3.	<i>mladý</i>	<i>mladé</i>	<i>mladá</i>
П.	<i>o mladém</i>	<i>o mladém</i>	<i>o mladé</i>
Т.	<i>mladým</i>	<i>mladým</i>	<i>mladou</i>

Сравните окончания:

в русском языке **-ого, -ому, -ом**

в чешском языке **-ého, -ému, -ém**

По образцу этого типа прилагательных склоняются порядковые числительные на -ý, -á, -é: druhé patro, v druhém patře ..., pátá třída, bez páté třídy ...

Упражнения

1. Подчеркните окончания прилагательных. Определите падеж:

Byl jsem před rokem ve Spojených státech. Kdy navštívíte Českou republiku? Mluvili jsme o českém a slovenském národě. Pojedete s námi k Černému moři?

2. Образуйте:

родительный падеж с предлогами **bez, od, kromě, podle, u, z:**

mladý student, starý profesor, nová škola, dobrá metoda, česká učitelka, ruský slovník

дательный падеж с предлогами **proti, k:**

vysoký dům, velký park, pěkný hotel, ruský turista, známý dirigent, malá kavárna

чинительный падеж с предлогами **pro, přes, mimo:**

stará teta, vdaná sestra, svobodná žena, milá babička, široká řeka

предложный падеж с предлогами **o, při:**

dobrý oběd, plzeňské pivo, bílé víno, černá káva, sladký moučník

творительный падеж с предлогами **s (se):**

známý kluk, silný koňak, srdečný pozdrav, broušené sklo

3. Слова, данные в скобках, поставьте в соответствующих падежах:

Můj mladší bratr chodí do (pátá třída), starší sestra do (devátá třída). Bydlíme v (druhé poschodi). Četl jsem zajímavou knihu o (druhá světová válka). Dnes jsme měli (osmnáctá hodina) češtiny. Bratr studuje ve (čtvrtý ročník).

Множественное число

Именительный и звательный падеж

<i>Мужской род</i>	<i>Средний род</i>	<i>Женский род</i>
<i>mladí (одуш.)</i>	<i>mladá</i>	<i>mladé</i>
<i>mladé (неодуш.)</i>		

Примеры:

Мужской род

milí přátelé, milí chlapci, zdraví lidé, veselí žáci
velké domy, bratrské národy, srdečné pozdravy

Перед **-í** у прилагательных происходит смягчение **n, t, d** и чередование **k—c, h—z, ch—š, r—ř, sk—št, ck—čt:**

<i>schopný žák</i>	—	<i>schopní žáci</i>
<i>bohatý člověk</i>	—	<i>bohatí lidé</i>
<i>mladý muž</i>	—	<i>mladí muži</i>
<i>hezký chlapec</i>	—	<i>hezké chlapci</i>
<i>drahý přítel</i>	—	<i>drazí přátelé</i>
<i>hluchý stařec</i>	—	<i>hluší starci</i>
<i>dobrý profesor</i>	—	<i>dobří profesori</i>
<i>ruský básník</i>	—	<i>ruští básníci</i>
<i>německý student</i>	—	<i>němečtí studenti</i>

Средний род

malá okna, nová slova, teplá jídla, velká čísla

Женский род

hluboké řeky, vysoké hory, nové knihy

Винительный падеж

Мужской род

Средний род

Женский род

mladé

mladá

mladé

Во всех остальных падежах в чешском языке у прилагательных всех трех родов одинаковые окончания, похожие на соответствующие русские окончания:

по-русски: -ым, -ых, -ыми

по-чешски: -ým, -ých, -ými

Обратите внимание на то, что во всех окончаниях прилагательных долгие гласные:

-ý, -ého, -ému, -ém ... -á, -é, ... -í, -ým, -ých, -ými

Упражнения

4. Образуйте именительный падеж множественного числа:

- a) zdravý chlapec, nemocný člověk, mladý doktor, starý profesor, dobrý zpěvák, špatný student, velký básník, malý žák, ruský dělník, slovenský partyzán;
- b) srdečný pozdrav, horský hotel, pražský párek, nový klobouk, starý šátek, zajímavý program;
- c) velké okno, známé město, neznámé slovo, hluboké jezero, mořské oko, horské pleso, české jméno, studené jídlo, mladé děvče;
- d) nová přehrada, zajímavá přednáška, hedvábná kravata, vlněná blůza.

5. Переведите:

Старые товарищи, здоровые мальчики, веселые друзья, молодые рабочие, прилежные ученики, гениальные музыканты.

6. Переведите:

Разрешите представить вам русских музыкантов. Я знаю молодых туристов из Чехии. Мы встретили чешских делегатов. Вы не знаете музыкантов нашего ансамбля?

7. Слова и словосочетания, данные в скобках, поставьте в соответствующих падежах:

Letos chceme jet na dovolenou do (Česká republika). Navštívíme několik (známá města). Kromě toho máme objednaný pokoj v jednom (horský hotel) v Krkonoších. Někteří naši kamarádi pojedou do (Vysoké Tatry). Ve (Vysoké Tatry) už jsem jednou byl. Bydlel jsem tehdy ve (velký hotel) přímo u (Štrbské pleso). Chtěl bych ještě poznat Šumavu. Je tam mnoho (hluboké lesy) s (krásná jezera).

8. Дополните окончания:

Na řece Dunaji leží hlavní město Slovenské republiky Bratislava. Je střediskem politick... a veřejn... života Slovenska. Je to velk... průmyslov... město. Po válce zde bylo vystavěno mnoho nov... továren a obytn... domů.

Jedním z center industrializace Slovenska se stal Středoslovensk... kraj. Byly zde vystavěny nov... továrny; většina investic připadá na těžk... strojírenství. Průmyslov... rozvoj Středoslovensk... kraje je podporován rozvojem dopravy a výstavbou vodních přehrad a elektráren na Váhu.

Významn... úlohu v boji za osvobození Slovenska měla Banská Bystrica. Dne 29. srpna 1944 zde začalo Slovensk... národní povstání.

Na Slovensku je mnoho krásn... lázní. Jsou to například Píšťany, Sliač, Trenčanské Teplice aj.

O MOSTĚ Z VAJEC, TVAROHU A SYREČKŮ

(Podle V. Cibuly: Pražské pověsti)

Nejstarší pražský most byl ze dřeva a spojoval břehy podhradí s osadou Židů. Když ho pak vzala voda, vznikl první pražský kamenný most. Byl nazván jménem královny Judity a vydržel až do veliké povodně roku 1342.

Stalo se to na začátku února. Zvedl se jižní vítr, teplý jako v létě, a při velkých deštích Vltava vystoupila z řečiště. Sám Oldřich, mistr křížovníků s červenou hvězdou, kteří měli most v opatrování, vyslal spěšného posla k panu Karlovi s naléhavou zprávou.

„Připluly ledy po řece a ohrožují dílo mostu Juditina!“

Avšak ještě tu noc se rozpadl most na čtyřech místech, takže ho zbyla stěží čtvrtina, a je zapsáno na starých pergamenech:

„Jako by padla koruna královská, když onen slavný most se zřítil. I nastaly mnohé trampoty a nebezpečí lodníkům a trápení lidem chudým.“

Teprve potom začal stavět Petr Parléř třetí most, kterému se říkalo nejdřív Kamenný nebo Pražský, a teprve mnohem, mnohem později podle jeho zakladatele most Karlův.

Ve své době byl prý ze všech mostů na světě nejpevnější, protože stavitel dal míchat do malty vápno s vínem a vejci. V celé Praze však nebylo tolik vajec a tak Karel nařídil, aby všechna města v české zemi přispěla ke stavbě svým podílem.

Tehdy se sjízděly do Prahy ze všech stran dřevěné vozy vystlané slámostí a svážely křehké náklady v bednách i v proutěných koších na břeh Vltavy, kde zedníci vejce roztloukali a míchali do vápna.

Svůj podíl vajec měli poslat do Prahy i obyvatelé města Velvar. Bud' však špatně porozuměli vzkazu, nebo se obávali, aby se vejce cestou nerozbila anebo nepokazila, a tak je raději uvařili natvrdo. Bylo z toho tehdy po celé Praze hodně veselí a všichni tu důkladnost velvarským dlouho připomínali.

Velvarští však nezůstali v posměchu sami; brzy je překonali občané z Unhoště. Vejce dopravili do Prahy v pořádku, ale trochu se popletli s mlékem, kterým se rozdělávala při stavbě mostu malta. Bud' že jim bylo líto dobrého mléka, anebo jim bylo líto Karlova mostu a chtěli maltu ještě vylepšit, anebo zkrátka poslouchali jen napůl ucha.

Do Prahy však poslali nejenom mléko, ale i tvaroh a syrečky. A tak je Karlův most ze všech mostů na světě nejdůkladnější, neboť stojí na víně z pražských vinic, na tvarohu a syrečkách z Unhostě a na vejcích z celé české země.

Склонение прилагательных на -í

Прилагательные на -ní, -ší, -ží, -cí и -čí склоняются по образцу *jarní*.

Единственное число

Мужской и средний род

I.	jarní	jarní	jarní
P.	jarního	jarní	jarních
D.	jarnímu	jarní	jarním
B.	jarní (неодуш.)	jarní	jarní
	jarního (одуш.)	jarní	Jarní

3. = I.

Женский род

P.	o jarním	o jarní	o jarních
T.	jarním	jarní	jarními

Множественное число

Для всех родов

I.	jarní	jarní	jarní
P.	jarního	jarní	jarních
D.	jarnímu	jarní	jarním
B.	jarní (неодуш.)	jarní	jarní
	jarního (одуш.)	jarní	Jarní

3. = I.

Падежные окончания

Bo всех падежных окончаниях находится долгое -í:

letní den, za letního dne, o letním dni ...

podzimní móda, podle podzimní módy, o podzimní módě ...

cizí slovo, cizího slova, cizímu slovu ...

nejkrásnější kniha, o nejkrásnější knize, s nejkrásnější knihou ...

zimní kabát, kromě zimních kabátů, k zimním kabátům ...

По этому типу склоняются практически все заимствованные прилагательные:

sociální	социальный	formální	формальный
organizační	организационный	kolektivní	коллективный
módní	модный	maximální	максимальный
originální	оригинальный	absolutní	абсолютный

Упражнения

1. Установите соответствия полногласных сочетаний в русском и чешском языках:

- а) сильный мороз, дорогой сын, теплое молоко, старая корова, перед домом, здоровый человек, левая сторона;
- б) elektrická dráha, dlouhý vlas, černá vrána, moudrá hlava, bílá plena, čistý práh, zelený hráč, přechod přes hory.

2. Образуйте родительный падеж единственного числа:

Osobní vlak, hlavní pošta, mladší bratr, starší sestra, telefonní rozhovor, informační kancelář, módní časopis, módní kravata, originální klobouk.

3. Раскройте скобки:

Pít (minerální voda). Odjet (osobní vlak). Volat z (telefonní budka). Lázně v (západní Čechy). Hory na (severní Morava). Město na (jižní Slovensko). Informovat se na (hlavní pošta). Jít do (Národní divadlo). Jít na koncert (hudební festival). Slyšet jednoho z (nejlepší zpěváci). Seznámit se s (mladší muž). Znalost (cizí jazyky). Studovat v (první semestr). Vstoupit do (třetí ročník). Několik (letní měsíce). Beseda o (nejzajímavější román).

4. Восстановите пропущенные окончания:

Které ciz... jazyky znáte? Ve kterých ciz... městech jste byl? Bydlím v modern... domě. V této části města je mnoho modern... domů. Dělnici podepsali kolektivn... smlouvu. Byl jste již v hlavn... městě Slovenska? Včera jsme byli v obchodn... domě Bílá labuť. Do nejvyš... patra jsme vyjeli výtahem.

5. Подчеркните предлоги и раскройте скобки:

Profesor Pavlov přijede do Prahy zítra; půjdeme mu naproti k (večerní rychlík). V této stanici nestaví žádný vlak kromě (osobní vlak). Budeme obědvat v (jidelní vůz). Kolik stojí lístek ve (spací vůz)? Stále jsme mluvili o (zpáteční lístek) a nakonec jste ho nekoupil.

6. Переведите:

Организационное отделение. Оригинальный ответ. Коллективная работа. Максимальный тариф. Минимальный возраст. Абсолютный слух.

Страдательный залог

Как и в русском языке, в чешском языке различается действительный и страдательный залог:

Dělníci vyrábějí stroje. — Stroje jsou vyráběny dělníky.

Žák přeložil česká slova do ruštiny. — Česká slova byla přeložena žákem do ruštiny.

Страдательный залог в чешском языке может быть выражен:

1. Конструкцией с возвратным глаголом, например: Obchody se otvírají v 8 hodin ráno. Obchody se otvíraly ... Obchody se budou otvírat ... Dveře se těžko zavírají. Toto představení se hraje v Národním divadle. Diktáty se píší jednou měsíčně. Plány se pečlivě připravují.

2. Описательной формой, состоящей из соответствующих форм глагола и краткого страдательного причастия данного глагола:

Настоящее время

jsem	volán, -a,-o	jsme	voláni, -y,-a
jsi		jste	
je		jsou	

Прошедшее время

byl jsem	volán, -a,-o	byli jsme	voláni, -y,-a
byl jsi		byli jste	
byl		byli	

Будущее время

budu	volán, -a,-o	budeme	voláni, -y,-a
budeš		budete	
bude		budou	

Примеры:

— Jste volán jakousi ženou k telefonu. Budeš zítra vyvolán z matematiky. Jsem přijat na vysokou školu. Byl jsi už přijat ředitelom? Úkoly jsou přesně stanoveny.

ПРИМЕЧАНИЯ

а) В современном чешском языке представлены только страдательные причастия прошедшего времени. Они образуются от основы прошедшего времени посредством суффиксов **-en**, **-n**, **-t** (nesen, psán, bit). Суффикс **-en** находится у глаголов, основа прошедшего времени которых оканчивается на согласный звук или на суффикс **-i**: nesl — nesen, yedl — veden, koupil — koupen, chválil — chválen, ušetřil — ušetřen.

От прочих глаголов, основа прошедшего времени которых оканчивается на гласный, страдательное причастие образовано при помощи суффиксов **-n** или **-t**: kupoval — kupován, minul — minut, trpěl — trpěn, kryl — kryt.

Обратите внимание на то, что гласный основы **-a** перед суффиксом **-n** удлиняется: dělat — dělán, maloval — malován, koupal — koupán, vyznamenal — vyznamenán.

б) Описательные формы страдательного залога отличаются от возвратно-страдательных по употреблению и по значению.

Возвратно-страдательные конструкции употребляются вооб-ще значительно чаще и в разговорной речи являются преобладающими. Описательные формы преобладают в специальном и научном языке.

Возвратно-страдательные конструкции образуются чаще от глаголов несовершенного вида, описательные формы от глаголов совершенного вида: Plán se postupně plnil. Plán byl splněn před stanovenou lhůtou. Hymna se hraje při slavnostních příležitostech. Hymna už byla zahrána.

Что касается различия в значении, то следует отметить, что описательные формы выражают не только действие, но и состояние, которое является результатом действия: Lístky do divadla už byly prodány. Tyto učebnice už jsou rozebrány. Nemocní byli ošetřeni lékařem. Cyklus přednášek už byl ukončen.

Конструкции с возвратным глаголом употребляются тогда, когда речь идет о действии повторяющемся, обычном, регулярном: Lístky se prodávají v předprodeji. Tyto dveře se těžko zavírají. Obchody se otvírají v 8 hodin.

Упражнения

7. Образуйте страдательные причастия:

Nést — nesl, vézt — vezl, uplést — uplétl, vybrat — vybral, namazat — namazal, napsat — napsal, milovat — miloval, sázet — sázel, dělat — dělal, přikrýt — přikryl, zabít — zabil.

8. Образуйте возвратно-страдательные конструкции:

Образец: Zkoumat nové formy práce. Zkoumají se, zkoumaly se, budou se zkoumat nové formy práce.

Podávat žádosti u ředitelství podniku. Projednat na schůzi nové pracovní úkoly. Hrát Smetanovu Libuši při slavnostních příležitostech. Doručovat denně poštovní zásilky.

9. Образуйте описательные формы страдательного залога (прошедшее и будущее время):

Образец: Ukončit cyklus přednášek. Cyklus přednášek byl (bude) ukončen.

Uzavřít vchod do sálu po zahájení představení. Dokončit stavbu včas. Poučit žáka o povinnostech. Splnit všechny závazky do konce tohoto měsíce. Odmítout jednomýslně návrh. Uvitat srdečně delegaci. Jmenovat spisovatele národním umělcem. Vyznamenat pracovníka za mimořádně zásluhy. Odvézt pacienta do nemocnice. Uzavřít smlouvu. Otevřít výstavu.

Прочтите текст. Незнакомые слова найдите в словаре.

MUŽ, KTERÝ NASADIL CHODŮM PSÍ HLAVU (Podle M. Švandrlíka: Vzlety, pády, kotrmelce)

To, co se nám dnes jeví jako normální a historicky věrohodné (neboť už tolikrát umělecky ztvárněné), bylo ve své době zcela absurdní a urážlivé. Slovo „psohlavec“ by dovedlo pořádně zpěnit krev v každém, komu by tento výrok byl adresován. Patrně by vznikla parádní hospodská rvačka. Přinejmenším! Šťavnatou nadávku „psohlavec“ by sotva někdo jen tak prominul. Ještě fantastičtější by bylo, kdyby si nějaká skupina důstojných občanů dala psi hlavu do znaku, nebo si ji vyšila na korouhev. Něco takového by neučinilo ani cechovní sdružení pohodných. Tím méně můžeme z něčeho takového podezírat Chody, kteří se statečně bili za svá starodávná práva, a to nejprve se Švamberky (vítězně) a později s pověstným Lomikarem, což už dopadlo podstatně hůř.

V chodském znaku byl totiž čakan, obklopený na pečeti čtrnácti hvězdami. Na praporci či korouhvi pak měli Chodové pár plstěných bot. To proto, že v případě potřeby provázeli přes šumavský hvozd českého krále, což patřilo k jejich odvěkým povinnostem.

Pak se však objevil mystifikátor. O Chodech napsal v roce 1864 spis Němec J. A. Gabriel a dopustil se očividného překroucení skutečnosti. Možná ze zlomyslnosti a škodolibé zášti k Čechům — ale není vyloučeno, že prostě naletěl povídačkám. Ať tak, či onak, najednou se na světě objevili psohlavci.

Gabrielovo tvrzení v málo známém spise by ovšem pramálo znamenalo, kdyby se o dvacet let později nezajímal o chodskou tematiku profesor historie a renomovaný spisovatel Alois Jirásek. Ten Gabrielův spis pokládal za zcela věrohodný. Pravděpodobně i proto,

že v té době pes jako domácí zvíře si získával stále větší reputaci. I z estetického hlediska je zřejmé, že hlava ušlechtilého psa působí liběji než sešmajdaná bota. Jirásek zkrátka uvěřil Gabrielovi, převzal jeho tvrzení a inspiroval svými Psohlavci celou řadu dalších významných umělců.

Mikoláš Aleš vytvořil chodskou korouhev s vyšlechtěným vlčákem a značný úspěch zaznamenal i Kovařovicova opera. Z dramatizované Psohlavce hraly pak ochotnické soubory po celé naší vlasti a na německou nadávku „Hundsköpf“ se zcela zapomnělo.

A tak se škodolibý či nedokonale poučený Němec J. A. Gabriel zasloužil o vznik četných českých uměleckých děl a ani sami Chodové se kvůli tomu nijak nezlobí.

Личные местоимения

И.	я	ты	он	она	она
Р.	мне, мě	тебе, тě	jeho, ho	jeho	jí
Д.	mně, mi	tobě, ti	jemu, mu	jemu,	jí
В.	mne, mě	тебе, тě	jeho, ho, jej	je, ho	ji
П.	о mně	о tobě	о нěm	о нěм	о нí
Т.	mnou	tebou	jím	jím	jí

ПРИМЕЧАНИЯ

Личные местоимения в чешском языке имеют в некоторых падежах полные и краткие формы.

Полные формы (**mně, tebe, tobě, jeho, jemu**) употребляются в начале предложения, после предлогов и если на местоимение падает логическое ударение: *Jemu jsem to neřekl. Tobě to mohu říci. Zítra půjdu k němu. Za týden přijdu k tobě na návštěvu. Mně to dej a ne jemu. To jsem dal tobě, ne jemu.*

В сочетании с предлогами вместо начального **j** появляется **n**: *jeho — bez něho, jemu — k němu, jí — za ni, jí — kromě ní.*

Формы **mně** и **mě** звучат одинаково.

Склонение чешских местоимений **my, vy** похоже на склонение русских местоимений **мы, вы**: *bez nás, kromě vás, k nám, k vám, o nás, při vás, s námi, za vámi.* Во всех косвенных падежах долгое **á**.

3-е лицо множественного числа

	<i>Мужской род</i>	<i>Женский род</i>	<i>Средний род</i>
И.	oni, ony	ony	ona
Р.		jich	
Д.		jim	
В.		je	
П.		o nich	
Т.		jimi	

В именительном падеже местоимения 3-го лица множественного числа имеются особые формы для мужского рода (одушевленные oni, неодушевленные ony), для женского (ony) и для среднего (ona).

Обратите внимание на форму винительного падежа:

Znáte ty hochy? Ano, známe je dobře. Četla jste ty knihy? Ano, četla jsem je. Kdo otevřel ta okna? Já jsem je otevřela.

Упражнения

1. Выберите краткие или полные формы:

(Tebe, tě) to nezajímá? (Tobě, ti) to nemohu říci. (Jemu, mu) ten dopis nepošleme. Pošleme (jemu, mu) telegram. Přineste (mně, mi) čaj. (Mně, mi) to neříkejte. Napíšu (tobě, ti) důpis z Česka. Viděl jsem (tebe, tě) včera v kině. (Tebe, tě) nemá rád. Kdy přijdete ke (mně, mi) na návštěvu? Přijdeme dnes večer k (ti, tobě). Co máte proti (mně, mi). Uděláme to podle (tebe, tě).

2. Существительные в скобках замените личными местоимениями:

Napíšu (matce) dopis. Má (svou ženu) velmi rád. Miluje (své děti). Seznamte mne s (Eva). Dovolte, abych vám (sestru) představil. Znáte (tohoocha)? Viděl jste (našeho profesora)? Pozdravuj (bratra) od nás. Očekávali jsme (delegáta) na nádraží. Potkali jsme (učitelku). Koupila jsem (máslo). Na (sádlo) jsem zapomněla. Máte (tyto knihy) ráda? Čtete (tyto časopisy)? Půjdou k (tetě) na návštěvu zítra večer. Už jsem (tetu) dlouho neviděla. Bez (své ženy) nikam nechodí. Všude chodí jen s (vaší dcerou).

ТЕМАТИЧЕСКИЕ СЛОВАРИКИ

(1—18 урок)

Stravování. Jídlo

Chléb, rohlík
Máslo, sádlo, vejce, sýr
Maso, salám, šunka, párek, ryba, konzerva
Jablko, mák, cukr
Polévka, brambory, hovězí, vepřová, knedlík, řízek, zelenina, hráč, zelí, salát, moučník, čokoláda
Voda, čaj, kakao, mléko, bílá káva, černá káva, světlé pivo, černé pivo, víno, šťáva, minerální voda, sodovka
Snídaně, snídat, oběd, obědvat, večeře, večeřet
Restaurace, kavárna, závodní jídelna; jídelní lístek
Talíř (hluboký, mělký), talířek, příbor: lžíce, nůž, vidlička, lžička; sklenice, láhev, šálek, ubrus, ubrousek

Rodina

Rodiče, otec, matka, dědeček, babička, syn, dcera, sestra, bratr, muž, žena, děti, teta, strýc
Chlapec, dívka
Přítel, přátelé
Svobodný, ženatý, svobodná, vdaná

Zaměstnání. Povolání. Práce

Pracující, dělník, dělnice, mistr, rolník, zemědělec, zedník, učitel, profesor, novinář, inženýr, doktor, voják, student, žák, malíř, básník, spisovatel, hudebník, skladatel, dirigent, zpěvák
Závod, továrna, dílna, kancelář, domácnost
Průmysl, zemědělství, strojírenství

Zeměpis

Západ, východ, sever, jih
Země, svět, stát, hranice
Město, hlavní město, vesnice, okolí, lázně
Řeka, přehrada, jezero, moře
Hora, les, pole
Mapa

Město

Hlavní město

Ulice, třída, náměstí

Dům, obchod, obchodní dům

Restaurace, kavárna, banka

Muzeum, památky, pomník, chrám

Radnice, orloj

Most

Bydlení

Dům, rohový dům, pokoj, kuchyně, koupelna

Přízemí, poschodí (patro), výtah

Chata

Okno, dveře

Stůl, obraz, kreslo, židle

Hotel

Pokoj — jednolůžkový, dvoulůžkový

Dotazník

Doprava

Kolo, auto, automobil, autobus, taxi, traktor, metro, lanovka, osobní vlak, rychlík, elektrická dráha, letadlo

Nádraží

Informační kancelář pokladna, lístek, první třída, druhá třída, místenka, oddíl, kupé, vagón pro kuřáky (nekuřáky), nástupiště, kolej, jídelní vůz, spací vůz

Spoje

Telefon, telefonní seznam, telefonní budka, ústředna, telegram, dopis, známka, dopisní papír, pohlednice, schránka na dopisy, blanket, pošta, hlavní pošta, okénko

Kultura

Hudba, hudební festival, koncert, opera, skladatel, hudebník, dirigent, zpěvák, symfonická báseň

Divadlo, představení, herec, herečka, role, taneční soubor

Film, filmové představení, filmový festival pracujících, kino

Literatura, kniha, časopis, noviny, román, báseň, spisovatel, básník, novinář
Přednáška, výstava obrazů (soch)
Lístek, předprodej lístků, lístek na balkón, do lóže, do přízemí, na galerii; přestávka

Učení. Studium

Učitel, profesor, žák, student

Škola, univerzita, přednáška, fakulta, semestr, ročník, třída

Diktát, chyba, úkol

Hodina, přestávka

Sešit, tužka, propisovačka, pero, plnicí pero, papír

Čeština, ruština, jazyk, cizí jazyk

Vzdělanost

Zkouška, známka, otázka, odpověď, abeceda

Kalendář. Doba

Rok, přestupný rok, čtvrtletí, měsíc, den, týden

Leden, únor, březen, duben, květen, červen, červenec, srpen, září, říjen, listopad, prosinec

Pracovní den, volný den, všední den, svátek

Pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle

Jaro, léto, podzim, zima

Ráno, v poledne, dopoledne, odpoledne, večer, ve dne, v noci

Brzo, pozdě, denně

Včera, předevčírem, dnes, zítra, pozítří

Letos, vloni, příští rok

Hodina, minuta, chvílka

Hodinky, ciferník, orloj

Počasí

Slunce, měsíc, hvězda

Teplo, zima, mráz, sníh

Sucho

Příroda

Sad, park, les, buk, dub, vrba, tráva

Řeka, jezero, moře, hora, přehrada

Pes, labut', kohout, vrána, kráva, kůň, pták

Odpočinek

Dovolená, poukaz na rekreaci, rekreační středisko, zotavovna, trávit dovolenou, jezdit na lodičce, koupat se, opalovat se, podniknout výlet, jít na procházku

Lázně

Sport, hrát fotbal, sáňkovat, lyžovat

Turistika, turista, cesta

Oblékání

Šaty (vlněné, hedvábné), hedvábí, vlna, sukně, blůza, kabát svetr,
šátek, klobouk, kravata, obuv, bota, punčocha

Móda, módní přehlídka

Nemoc

Nemocný, nemocná, doktor, sestra, zdravotnické středisko, lék,
lékárna, lékařský

Léčit se v lázních, v zotavovně

Tělo

Hlava, vlasy, oko, ucho, nos, zub, jazyk, ústa, krk, ruka, noha, břicho

Peníze

Koruna, haliř, rubl, kopějka

Míry. Váhy

Metr, kilometr, litr

Kilo, dekagram, gram

Barvy

Bílý, černý, hnědý, červený, fialový, modrý, zelený

КРАТКИЙ РУССКО-ЧЕШСКИЙ РАЗГОВОРНИК

I. Приветствия

Добрый день!
Доброе утро!
Добрый вечер!
Привет!
Добро пожаловать!
До свидания!
Всего хорошего!
Спокойной ночи!

II. Встреча. — Прощание

Как ты поживаешь?
Как вы поживаете?
Как дела?
Спасибо, хорошо.
Ничего.
Рад вас видеть!
Что нового?
Передайте привет жене
(мужу, всем)!
Передайте друзьям
сердечный привет!
Разрешите от имени нашей
делегации передать вам
искренний привет.
От всей души благодарим
вас за теплый прием.
Желаем вам здоровья,
счастья и успехов в работе
и в личной жизни.
Предлагаю тост за нашу
дружбу!
Обменяемся значками.
Нам пора уже прощаться.
Благодарим вас за
гостеприимство.

I. Pozdravy

Dobrý den!
Dobré jitro!
Dobrý večer!
Buď zdráv! Nazdar!
Buďte vítán(i)!
Na shledanou!
Mějte se dobře!
Dobrou noc!

II. Setkání. — Loučení

Jak se máš?
Jak se máte?
Jak se vám (ti) daří?
Děkuji, dobře.
Ujde to.
Jsem rád, že vás vidím.
Co je nového?
Pozdravujte paní (muže,
všechny).
Vyříďte kamarádům srdečný
pozdrav!
Dovolte, abych vám jménem
naší delegace tlumočil
upřímný pozdrav.
Z celého srdce vám děkujeme za
vřelé uvítání.
Přejeme vám zdraví, štěstí a
úspěchy v práci i v osobním
životě.
Navrhoji, abychom si připili na
naše přátelství.
Vyměňme si odznaky!
Už je čas, abychom se
rozloučili.
Děkujeme vám za pohostinství.

III. Знакомство

Разрешите представиться.
Разрешите представить вам
господина (госпожу) ...
Разрешите узнать вашу
фамилию.
Меня зовут ...
Очень рад с вами
познакомиться.
Очень рад (приятно).

IV. Приглашение. Посещение

Приходите к нам в гости.
Когда вы приедете к нам?
Я приглашаю вас на обед
(ужин).
Благодарю вас за
приглашение, но у меня
едва ли будет время.
Разрешите пригласить вас
в театр.
Проходите, пожалуйста!
Войдите, пожалуйста.
Очень мило с вашей стороны,
что вы пришли навестить
нас.
Садитесь, пожалуйста!
Раздевайтесь, пожалуйста!
Вы к кому? По какому делу
вы пришли?
Можно мне поговорить с
господином Новаком?
Подождите минуточку.
Я задержу вас только на
одну минуту.
Простите, что я вас
потревожил.

II. Seznámení

Dovolte, abych se představil(a).
Dovolte, abych vám
představil(a) pana (paní)...
Jak se jmenujete?

Jmenuji se ...
Těší mě, že vás poznávám.

Těší mě.

IV. Pozvání. Návštěva

Přijďte k nám na návštěvu.
Kdy k nám přijdete?
Zvu vás na oběd (na večeři).

Děkuji za pozvání, ale nebudu
mít asi čas.

Mohu vás pozvat do divadla?

Pojďte dál, prosím!
Vstupte, prosím.
Je to od vás velmi hezké, že jste
nás přišli (přišel) navštívit.

Posadte se, prosím!
Odložte si, prosím!
Koho si přejete? Jaké máte
přání?

Mohu mluvit s panem
Novákem?
Počkejte chvílkou.
Zdržím vás jen chvíli.

Promiňte, že jsem vás vyrušil.

Прошу меня извинить, что я
заставил вас ждать.

Не стесняйтесь, будьте как
дома.

Кушайте (пейте), пожалуйста.
Курите, пожалуйста.
Посидите еще.

V. Просьба. Благодарность. Извинение

Разрешите спросить.
Будьте так добры, скажите
мне...

Простите, как мне пройти
к театру.

У меня к вам просьба.
Что вы желаете?

Спасибо.
Спасибо за теплый прием.

Мы вам весьма благодарны
за помощь.

Не за что.

Извините!

Ничего!

Разрешите пригласить вас на
вальс?

С удовольствием!

Спасибо, я не танцую.

К сожалению, я не могу
выполнить вашу просьбу.

VI. Семья

Вы женаты (замужем)?

У вас есть дети?

У меня один ребенок (двоое,
трое, четверо детей).

У меня один сын (одна
дочка).

Prosím za prominutí, že jsem
vás nechal čekat.

Neostýchejte se, jako doma.

Jezte (pijte), prosím.

Zakuřte si, prosím.

Posed'te ještě.

V. Prosba. Dik. Omluva

Dovolte mi otázku.

Buďte tak laskav, řekněte mi...

Promiňte, jak se dostanu
k divadlu?

Mám k vám prosbu.
Co si přejete?

Děkuji.

Děkuji vám za srdečné přijetí.

Jsme vám velmi vděční za

pomoc.

Není zač.

Promiňte!

Nic se nestalo.

Smím prosit o valčík?

S radostí.

Děkuji, netancuji.

Bohužel nemohu splnit vaši
prosbu.

VI. Rodina

Jste ženatý (vdaná)?

Máte děti?

Mám jedno dítě (dvě, tři, čtyři
děti).

Mám jednoho syna (jednu
dceru).

У меня нет детей.
Мой старший брат женат.
Мой дядя холост.
Моя младшая сестра уже замужем.
Моя тетя незамужняя.
Моя двоюродная сестра вдова.
Мой двоюродный брат вдовец (разведен).
Когда у вас будет свадьба?
Кем работает ваш отец (мать, муж, жена)?
У вас много родственников?
Где живут ваши родители?

VII. Питание

Я голоден.
Я хочу пить.
Приятного аппетита!
Спасибо. И вам того же!
Что сегодня на обед (на ужин)?
Дайте, пожалуйста, меню.
Есть у вас порционные блюда?
Выпьем за дружбу.
За ваше здоровье!
Чокнемся!
Вы сыты?
Кушанье мне нравится. Это мое любимое кушанье.
Не угодно ли бокал пива?
Получите с нас, пожалуйста!
Дайте, пожалуйста, счет!

Nemám děti.
Můj starší bratr je ženatý.
Můj strýc je svobodný.
Moje mladší sestra je už vdaná.
Moje teta je svobodná.
Moje sestřenice je vdova.
Můj bratranc je vdovec (rozvedený).
Kdy budete mít svatbu?
Čím je váš otec (matka, muž, žena)?
Máte mnoho příbuzných?
Kde bydlí vaši rodiče?

VII. Stravování

Mám hlad.
Mám žízeň.
Dobrou chut'!
Děkuji. Nápodobně!
Co je dnes k obědu (k večeři)?
Dejte mi, prosím, jídelní lístek.
Máte minutky?

Připijeme si na přátelství.
Na vaše zdraví!
Ťukneme si!
Najedl(a) jste se?
Jídlo mi chutná. To je moje zamilované jídlo.
Nemáte chut' na sklenku piva?
Platit, prosím!
Dejte mi, prosím, účet!

VIII. Гостиница

Мы живем в гостинице «Европа».
В какой гостинице мы остановимся?
Есть у вас свободные номера?
Какой номер вашей комнаты?
На каком этаже?
Дайте мне, пожалуйста, ключ от номера!
Это номер с ванной?
Можно подняться (спуститься) на лифте?
Где находится лифт?
Разбудите меня в 6 часов!
Мне нужно выгладить костюм (брюки, пиджак, пальто, платье, юбку) и почистить ботинки.

Оставьте, пожалуйста, номер за мной!
Можно кого-нибудь послать за багажом?
Вот багажная квитанция.
Где горничная (швейцар)?

IX. Город

Скажите мне, пожалуйста, как пройти на Вацлавскую площадь?
Извините, пожалуйста, где здесь поблизости почта?
Идите сначала прямо по этой улице и потом сверните налево.
Перейдите через мост, за мостом сверните направо.

VIII. Hotel

Bydlíme v hotelu Evropa.
V jakém hotelu budeme bydlet?
Máte volné pokoje?
Jaké máte číslo pokoje?
V kterém poschodi?
Dejte mi, prosím, klíč od pokoje!
Je to pokoj s koupelnou?
Je možno jet nahoru (sjet dolů) výtahem?
Kde je výtah?
Vzbuďte mě v šest hodin!
Potřebuji si dát vyžehlit oblek (kalhoty, sako, kabát, šaty, sukni) a vyčistit boty.

Rezervujte mi, prosím vás, tento pokoj!

Mohu někoho poslat pro zavazadla?

Zde je lístek z úschovny.
Kde je pokojská (vrátný)?

IX. Město

Řekněte mi, prosím vás, jak se dostanu na Václavské náměstí?
Promiňte, kde je tady nejbližší pošta?
Jděte nejdříve přímo touto ulicí a pak zahněte vlevo.
Přejděte most a za mostem odbočte vpravo.

Пойдемте вместе, я вам покажу дорогу.
Скажите, пожалуйста, где ближайшая остановка автобуса (трамвая), станция метро.
Скажите, где мне сойти.
Извините, вы сходите?
Где мне надо сделать пересадку?
Где ближайшая стоянка такси?
Мы хотели бы познакомиться с историческими памятниками города.
Сколько времени займет осмотр картинной галереи?
Когда галерея открыта для посетителей?

X. На вокзале. На аэродроме

Скажите мне, пожалуйста, как попасть к Главному вокзалу.
Скажите, пожалуйста, где здесь касса (камера хранения багажа, справочное бюро).
Сколько стоит билет с плацкартой в мягком (жестком) вагоне?
Как пройти на вторую платформу?
На каком пути стоит наш поезд?
Когда отходит (приходит) наш поезд?

Půjdeme spolu, ukážu vám cestu.
Kde je, prosím vás, nejbližší zastávka autobusu (tramvaje), stanice metra?
Řekněte mi, kde mám vystoupit.
Promiňte, vystupujete?
Kde mám přesednout?
Kde je nejbližší stanoviště taxíků?
Chtěli bychom se seznámit s historickými památkami města.
Jak dlouho bude trvat prohlídka obrazárny?
Kdy je galerie otevřena?

X. Na nádraží. Na letišti

Řekněte mi, prosím vás, jak se dostanu na Hlavní nádraží?
Prosím vás, řekněte mi, kde je tu pokladna (úschovna zavazadel, informační kancelář)?
Kolik stojí lístek první (druhé) třídy s místenkou?
Jak se dostanu na druhé nástupiště?
Na které kolejí stojí náš vlak?
Kdy odjíždí (přijíždí) náš vlak?

Мы едем прямо или с пересадкой?
Когда откроется вагон-ресторан?
Есть здесь где-нибудь носильщик?
Сколько у вас мест багажа?
Скажите, пожалуйста, есть здесь свободное место?
Все уже занято.
Это купе для курящих или для некурящих?
Можно открыть (закрыть) окно?
Можно включить (выключить) свет?
Можно включить (выключить) радио?
По каким дням вылетают самолеты на Киев?
Где можно купить билет на самолет?
Как проехать к аэропорту?
Когда вылетает самолет?
Самолет идет на посадку.
Как вы переносите полет?
У нас был спокойный полет.
Вот мой паспорт.
Когда будет таможенный осмотр?
Открыть чемодан?
Это вещи личного пользования.
Взимается с этих вещей пошлина?
У меня есть разрешение на вывоз.

Jedeme přímo nebo přesedáme?
Od kdy je otevřen jídelní vůz?
Je tu někde nosič?
Kolik máte zavazadel?
Prosím vás, je tu volné místo?
Všechno je už obsazeno.
Je to oddíl pro kuřáky nebo pro nekuřáky?
Mohu otevřít (zavřít) okno?
Mohu (můžeme) rozsvítit (zhasnout)?
Mohu (můžeme) zapnout (vypnout) rádio?
V které dny létatí letadla do Kyjeva?
Kde mohu dostat letenku?
Jak se dostanu na letiště?
Kdy odlétá letadlo?
Letadlo přistává.
Jak snášíte let?
Měli jsme klidný let.
Tady je můj pas.
Kdy bude celní prohlídka?
Mám otevřít kufr?
To jsou věci osobní potřeby.
Vybírá se clo za tyto věci?
Mám vývozní povolení.

XI. Почта

С которого (до которого) времени работает почта?

Где здесь почтовый ящик?

Где здесь продают марки?

Будьте добры, дайте мне конверт с маркой.

Это письмо я хочу отправить заказным (авиапочтой).

Я хотел бы позвонить в Петербург.

Можно звонить прямо или через коммутатор?

Алло! Дайте, пожалуйста, Прагу, номер ... добавочный ...

Номер не отвечает.

Соедините меня с Москвой.

Где находится ближайший телефон-автомат?

Можно посмотреть в телефонный справочник?

Запишите мой номер.

Дайте мне, пожалуйста, бланк для международной телеграммы.

Я хочу послать поздравительную телеграмму.

Когда телеграмма будет доставлена?

XII. Заболевание.

Врачебная помощь

Я болен (больна).

Мне как-то не по себе.

У меня кружится голова.

У меня болит желудок.

XI. Pošta

Od kdy (do kdy) je otevřena pošta?

Kde je tady poštovní schránka?

Kde se zde prodávají známky?

Bud'te tak laskav a dejte mi obálku se známkou.

Tento dopis chci poslat doporučeně (leteckou poštou).

Chtěl bych zatelefonovat do Petrohradu.

Je možno volat přímo nebo přes centrálu (ústřednu)?

Halo! Prosím Prahu, číslo ..., linku ...

Číslo se neozývá.

Spojte mě s Moskvou.

Kde je tu nejbližší telefonní automat?

Mohu se podívat do telefonního seznamu?

Zapište si můj telefon.

Dejte mi, prosím vás, blanket na telegram do ciziny.

Chci poslat blahopřejný telegram.

Kdy dojde ten telegram?

XII. Onemocnění. Lékařská pomoc

Jsem nemocen (nemocna).

Není mi nějak dobře.

Točí se mi hlava.

Bolí mě žaludek.

У меня повышенная температура.

Я простудился. У меня насморк и кашель.

Где здесь находится ближайший медпункт (аптека)?

Вызовите скорую помощь!

Дайте мне какие-нибудь порошки от головной боли.

Когда принимает врач?

XIII. Отпуск. Отдых

Где вы отдыхали в этом году?

Я провела две недели в доме отдыха.

Я получил путевку на курорт.

Куда вы поедете на каникулы?

Как вы проводили свободное время?

Мы купались, загорали.

Вы занимаетесь спортом?

Я плаваю, играю в волейбол, в теннис, катаясь на коньках, хожу на лыжах.

В следующую субботу состоится футбольная встреча.

XIV. Театр. Кино. Концерт

В котором часу начинаются (кончаются) спектакли (сеансы)?

Скажите, пожалуйста, что идет сегодня в Национальном театре.

Кто играет главную роль?

Кто автор пьесы?

Mám zvýšenou teplotu.

Nachladil jsem se. Mám rýmu a kašel.

Kde je tu nejbližší zdravotnické středisko (lékárna)?

Zavolejte záchrannou stanici!

Dejte mi nějaké prášky proti bolení hlavy.

Kdy ordinuje lékař?

XIII. Dovolená. Odpočinek

Kde jste letos trávil(a) svou dovolenou?

Byla jsem dva týdny v rekreačním středisku.

Dostal jsem poukaz do lázní. Kam pojedete na prázdniny?

Jak jste trávili volný čas?

Koupali jsme se, opalovali jsme se. Pěstujete sport?

Plavu, hraji volejbal, tenis, bruslím, lyžuji.

Příští sobotu se koná fotbalové utkání.

XIV. Divadlo. Kino. Koncert

V kolik hodin začínají (končí) představení?

Prosím vás, co dnes dávají v Národním divadle?

Kdo hraje hlavní úlohu?

Kdo je autorem hry?

Вы знаете этого артиста (этую актрису)?

Нет у вас билета на сегодня?

Два билета в партер.

Когда открывается касса предварительной продажи?

Этот фильм мне очень понравился.

Как долго продолжится антракт?

Вы были уже в кукольном театре?

Вы часто бываете на концертах?

Кто аккомпанирует этой певице?

Вы довольны концертом?

Где гардероб?

Я не могу найти номерок.

XV. Часы. Время

Скажите, пожалуйста, который час.

У вас хорошо идут часы?

Мои часы спешат, ваши отстают.

Точно пять часов.

Есть ли у вас свободное время?

У меня нет времени.

Сегодня будний день (выходной, праздник).

Сегодня я встал рано утром.

Что вы будете делать на этой (будущей) неделе?

Где вы были на прошлой неделе?

Он как раз ушел.

Мне некогда это сделать.

Какое сегодня число?

Znáte toho herce (tu herečku)?

Nemáte lístek na dnešek?

Dva lístky do přízemí.

Kdy se otvídá předprodejní pokladna?

Tento film se mi velmi líbil.

Jak dlouho trvá přestávka?

Byl jste již v loutkovém divadle?

Chodíte často na koncerty?

Kdo doprovází tuto zpěvačku?

Jste spokojen s koncertem?

Kde je šatna?

Nemohu najít lístek od šatny.

XV. Hodiny. Doba

Prosím vás, řekněte mi, kolik je hodin.

Jdou vám dobře hodinky?

Moje hodinky jdou napřed, vaše se zpožďují.

Je přesně pět hodin.

Máte čas?

Nemám čas.

Dnes je všední den (volný den, svátek).

Vstal jsem dnes brzy ráno.

Co budete dělat tento (příští) týden?

Kde jste byl minulý týden?

Právě odešel.

Nemám kdy to udělat.

Kolikátého je dnes?

XVI. Покупки

Покажите, пожалуйста, материал для мужского костюма (платья).

Покажите мне туфли на высоком каблуке.

Будьте так добры, заверните все эти вещи.

Скажите, пожалуйста, где здесь продовольственный магазин.

Сколько это стоит?

Есть у вас сдача с тысячи крон?

Есть у вас мелкие?

Уплатите деньги в кассу.

Где можно купить сувениры?

XVII. Погода

Какой прогноз погоды на завтра?

Сегодня тепло (жарко, холодно).

Идет дождь. Шел дождь.

Будет дождь.

На улице грязь, туман.

Сверкает молния.

Гремит гром.

Идет град.

Надвигается гроза.

Идет снег.

Десять градусов мороза (тепла).

XVI. Nákupy

Ukažte mi, prosím vás, látku на панскé šaty (на dámské šaty).

Ukažte mi střevíce na vysokém podpatku.

Prosím vás, zabalte mi všechno.

Prosím vás, kde je tu obchod s potravinami?

Kolik to stojí?

Máte nazpět na tisíc korun?

Máte drobné?

Zapláťte u pokladny.

Kde se dostanou upomínkové předměty?

XVII. Počasí

Jaká je předpověď počasí na zítra?

Dnes je teplo (horko, chladno).

Prší. Pršelo. Bude pršet.

Venku je bláto, mlha.

Blýská se.

Hřímí.

Padají kroupy.

Žene se bouřka.

Padá sníh.

Je deset stupňů pod nulou (nad nulou).

XVIII. Чешский язык

Вы можете говорить по-чешски, я вас понимаю.

Говорите, пожалуйста, медленнее.

Повторите это еще раз, я не понял.

Я изучаю чешский язык год. Минуточку, я переведу это

другу на русский язык.

Как будет по-чешски ...

Что значит ...

Где можно купить чешско-русский словарь?

XX. Česky jazyk

Můžete mluvit česky, rozumím vám.

Mluvte, prosím vás, pomaleji.

Opakujte to ještě jednou, nerozuměl jsem.

Učím se česky rok.

Okamžik, přeložím to kamarádovi do ruštiny.

Jak se řekne česky ...

Co znamená ...

Kde mohu dostat česko-ruský slovník?

ТАБЛИЦЫ Склонение существительных

Мужской род						
Единственное число						
И.	pán	hrad	muž	stroj	předseda	soudce
Р.	pána	hradu	muže	stroje	předsedy	soudce
Д.	pánu, pánovi	hradu	muzi, mužovi	stroji	předsedoví	soudci
В.	pána	hrad	muže	stroj	předsedu	soudce!
Зв.	pane!	hrade!	muži!	stroj!	předsedo!	o soudci
П.	o pánu, pánovi	o hradě	o muži	o stroji	o předsedovi	
Т.	pánem	hradem	mužem	strojem	předsedou	soudcem

Множественное число						
Единственное число						
И.	páni, pánové	hrady	muži, mužové	stroje	předsedové	soudci
Р.	pánů	hradů	mužů	strojů	předsedů	soudců
Д.	pánům	hradům	mužům	strojům	předsedům	soudcům
В.	pány	hrady	muže	stroje	předsedy	soudce
Зв.	páni! pánové!	hrady!	muži, mužové!	stroje!	předsedové!	soudci!
П.	o pánech	o hradech	o mužích	o strojích	o předsedech	
Т.	pány	hrady	muži	stroji	předsedy	soudci

Женский род						
Средний род						
Единственное число						
И.	žena	růže	písň	kost	město	moře
Р.	ženy	růže	písňe	kosti	města	moře
Д.	ženě	růži	písni	kosti	městu	moři
В.	ženu	růži	písň	kost	město	moře
Зв.	ženo!	růže!	písni!	kosti!	město!	moře!
П.	o ženě	o růži	o písni	o kosti	o městě	o moři
Т.	ženou	růži	písň	kostí	městem	mořem

Множественное число						
Единственное число						
И.	ženy	růže	písň	kosti	města	moře
Р.	žen	růží	písňi	kostí	měst	moří
Д.	ženám	růžím	písním	kostem	městům	mořím
В.	ženy	růže	písň	kosti	města	moře
Зв.	ženy!	ruže!	písne!	kosti!	města!	moře!
П.	o ženách	o růžích	o písňích	o kostech	o městech	o mořích
Т.	ženami	růžemi	písňemi	kostmi	městy	moři

Склонение прилагательных твердого типа

Единственное число			
И.	mladý	mladá	mladé
Р.	mladého	mladé	mladého
Д.	mladému	mladé	mladému
В.	mladého (одушевл.) mladý (неодушевл.)	mladou	mladé
Зв.	mladý	mladá	mladé
П.	o mladém	o mladé	o mladém
Т.	mladým	mladou	mladým
Множественное число			
И.	mladí (одушевл.) mladé (неодушевл.)	mladé	mladá
Р.	mladých	mladých	mladých
Д.	mladým	mladým	mladým
В.	mladé	mladé	mladá
Зв.	mladí (одушевл.) mladé (неодушевл.)	mladé	mladá
П.	o mladých	o mladých	o mladých
Т.	mladými	mladými	mladými

Склонение прилагательных мягкого типа

	Единственное число			Множественное число для всех родов
	мужской род	жен. род	ср. род	
И.	jarní	jarní	jarní	jarní
Р.	jarního	jarní	jarního	jarních
Д.	jarnímu	jarní	jarnímu	jarním
В.	jarního (одушевл.) jarní (неодушевл.)	jarní	jarní	jarní
Зв.	jarní	jarní	jarní	jarní
П.	o jarním	o jarní	o jarním	o jarních
Т.	jarním	jarní	jarním	jarmími

Склонение местоимений

Притяжательные местоимения

	Единственное число			Множественное число		
	муж. р.	жен. р.	ср. р.	муж. р.	жен. р.	ср. р.
И.	můj	moje, má	moje, mé	moji	moje, mé	moje, má
Р.	mého	mé	mého			mých
Д.	mémú	mé	mémú			mým
В.	měho (одуш.), můj (неод.)	mou	moje, mé			moje, mé
Зв.	= И.					
П.	o mém	o mé	o mém			o mých
Т.	mým	mou	mým			mými
И.	náš	naše	naše	naši	наše	наše
Р.	našeho	naší	našeho			našich
Д.	našemu	naší	našemu			našim
В.	našeho (одуш.) náš (неод.)	naši	naše			naše
Зв.	= И.					
П.	o našem	o naší	o našem			o našich
Т.	naším	naší	naším			našimi

Личные местоимения

И.	já	ty	on	ona	ono
Р.	mne, mě	tebe, tě	jeho, ho	jí	jeho, ho
Д.	mně, mi	tobě, ti	jemu, mu	jí	jemu, mu
В.	mne, mě	tebe, tě	jeho, ho, jej	ji	je
Зв.	= И.				
П.	o mně	o tobě	o něm	o ní	o něm
Т.	mnou	tebou	jím	jí	jím

И.	my	vy	oni (одуш.), ony (неод.)	ony	ona
Р.	nás	vás		jich	
Д.	nám	vám		jim	
В.	nás	vás		je	
Зв.	= И.				
П.	o nás	o vás		o nich	
Т.	námi	vámi		jimi	

Указательные местоимения

	Единственное число			Множественное число		
	муж.р.	жен.р.	ср.р.	муж.р.	жен.р.	ср.р.
И.	ten	ta	to	ti (одуш.), ty (неод.)	ty	ta
Р.	toho	té	toho		těch	
Д.	tomu	té	tomu		těm	
В.	toho, ten	tu	to	ty	ty	ta
Зв.	= И.					
П.	o tom	o té	o tom		o těch	
Т.	tím	tou	tím		těmi	

Вопросительные местоимения

И.	kdo	co
Р.	koho	čeho
Д.	komu	čemu
В.	koho	co
Зв.		
П.	o kom	o čem
Т.	kým	čím

Предлоги

1. С одним падежом:

bez, podle, do, kromě, od, u, z	родительный падеж
k, proti	дательный падеж
pro, přes, skrz, mimo	винительный падеж
při	предложный падеж

2. С двумя падежами:

na, po, v	на вопрос <i>куда?</i> — винительный падеж на вопрос <i>где?</i> — предложный падеж
mezi, nad, pod před	на вопрос <i>куда?</i> — винительный падеж на вопрос <i>где?</i> — творительный падеж
s	на вопрос <i>с кем, чем?</i> — творительный п. на вопрос <i>откуда?</i> — родительный падеж
o	на вопрос <i>кого, что?</i> — винительный п. на вопрос <i>о ком, чем, когда?</i> — предложный п.

3. С тремя падежами:

za	на вопрос <i>куда?</i> — винительный на вопрос <i>где?</i> — творительный на вопрос <i>когда?</i> — родительный
----	---

Числительные

	Количественные	Порядковые
1	jeden, jedna, jedno	první
2	dva, dvě, dvě	druhý
3	tři	třetí
4	čtyři	čtvrtý
5	pět	pátý
6	šest	šestý
7	sedm	sedmý
8	osm	osmý
9	devět	devátý
10	deset	desátý
11	jedenáct	jedenáctý
12	dvanáct	dvanáctý
13	třináct	třináctý
14	čtrnáct	čtrnáctý
15	patnáct	patnáctý
16	šestnáct	šestnáctý
17	sedmnáct	sedmnáctý
18	osmnáct	osmnáctý
19	devatenáct	devatenáctý
20	dvacet	dvacátý
21	dvacet jeden, -dna, -dno (=jedenadvacet)	dvacátý první (=jedenadvacátý)
22	dvacet dva (=dvaaadvacet)	dvacátý druhý (=dvaaadvacátý)
23	dvacet tři (=třiadvacet)	dvacátý třetí (=třiadvacátý)
30	třicet	třicátý
40	čtyřicet	čtyřicátý
50	padesát	padesátý
60	šedesát	šedesátý
70	sedmdesát	sedmdesátý
80	osmdesát	osmdesátý
90	devadesát	devadesátý
100	sto	stý
200	dvě stě	dvoustý
300	tři sta	třistý
400	čtyři sta	čtyřstý
500	pět set	pětistý
600	šest set	šestistý
900	devět set	devítistý
1000	tisíc	tisící
2000	dva tisíce	dvoutisící
3000	tři tisíce	třitisící
5000	pět tisíc	pětitisící
1000000	milión	milióntý

Склонение количественных числительных

Единственное число			Множественное число			
	м. р.	ж. р.	с. р.	м. р.	ж. р.	с. р.
И.	jeden	jedna	jedno	jedni	jedny	jedna
Р.	jednoho	jedné	jednoho			jedněch
Д.	jednomu	jedné	jednomu			jedněm
В.	jednoho		jeden		jedny	jedna
П.	o jednom	o jedné	o jednom			o jedněch
Т.	jedním	jednou	jedním			jedněmi

	Мужской род		Женский и средний род	
	И.	Р.	Д.	В.
И.	dva	oba	dvě	obě
Р.	dvou	obou	dvou	obou
Д.	dvěma	oběma	dvěma	oběma
В.	dva	oba	dvě	obě
П.	o dvou	obou	o dvou	obou
Т.	dvěma	oběma	dvěma	oběma

И.	tři		čtyři		pět
Р.	tří		čtyř		pěti
Д.	třem		čtyřem		pěti
В.	tří		čtyři		pět
П.	o třech		o čtyřech		o pěti
Т.	třemi		čtyřmi		pěti

И.	sto	dvě stě	tisíc	milion
Р.	sta (sto)	dvou set	tisíce	milionu
Д.	stu (sto)	dvěma stům	tisíci	miliónu
В.	sto	dvě stě	tisíc	milion
П.	o stu (sto)	o dvou stech	o tisíci	o milionu
Т.	stem (sto)	dvěma sty	tisícem	miliónem

Спряжение глаголов

Настоящее время

I

-u
-eš
-e
-eme
-ete
-ou

- 1) глаголы, основа инфинитива которых равна корню на согласный (**тип nést**);
- 2) глаголы, основа которых содержит суффикс **-pou-** (**тип minout, tisknout**);
- 3) односложные и двусложные глаголы на **-at** типа **brát** и **mazat** (с чередующимися согласными основ — **mažu**).

II

-ím	-ám
-íš	-áš
-í	-á
-íme	-áme
-íte	-áte
-í, ejí	-ají

- 1) глаголы на **-ít** (**тип prosit**)
- 2) глаголы на **-et** (**ét**) (**тип sedět — sedí, umět — umějí, sázet — sázejí**)
- 3) большая часть двухсложных и многосложных глаголов на **-at** (**тип dělat**)

III

-i (-u)	
-eš	
-e	
-eme	
-ete	
-í (ou)	

- 1) глаголы на **-ovat** (**тип kupovat — kupuji/kupuju**)
- 2) глаголы, основа инфинитива которых равна корню на гласный (**тип krýt — kryji/kryju**)

Правописание

- y — i** После твердых согласных (**h, ch, k, d, t, n, r**) пишется **y**. После мягких согласных (**ž, š č, ř, d', t', ñ**) пишется **i**. После двойственных (**b, f, l, m, p, s, v, z**) в определенных словах пишется **y**, в остальных **i**.
- by-:** být, obyčej, bystrý, bylina, kobyla, býk
- ly-:** slyšet, mlýn, blýskat se, polykat, plynout, plýtvat, lýko, lysý, lýtko, lyže, pelyněk, zalykat se
- my-:** my, mýt, hmyz, myslit, mýlit se, myš, hlemýžď, mýtit, mykat, zamýkat, vymykat se, smýkat, chmýři, mys
- py-:** pýcha, pytel, pysk, netopýr, slepýš, pyl, kopyto, klopýtat, třpytit se, zptyovat, pýřit se, pykat
- sy-:** sytí, syn, sýr, syrový, sychravý, usychat, sýkora, sysel, sýček, syčet, sypat
- vy-:** prиставка **vy-**, vykat, vy, vysoký, vydra, výr, zvykat, žvýkat, výt, výskat, povyk, vyza
- zy-:** brzy, jazyk, nazývat

КЛЮЧ К УПРАЖНЕНИЯМ

1 урок

4. Kde je matka? Teta je doma. Kdo je to? To je moje matka. Kde je ta banka? Ta banka je tam u sadu. To je Dunaj. To je Labe.
6. Kdo je to? To je moje teta. — Kde je Jan? Je doma. — Kam jedete? Jedu do Kladna. — Je to daleko? Ano. — Budete dnes doma? Ano, budeme.

2 урок

3. Sestra Lenka je dnes doma. My oba jsme na Slovensku už dva roky. Teta a matka jsou u nás. Kde jsi (jste), Pavle? Kde je tvůj syn? Vlasta je v Praze, já jsem v Omsku.
4. Byl(a) jsem v Praze u tety Ludmily. Byl(a) jsi dnes doma? Vlasta byla u syna. Byli jsme na Krymu. Byli jste oba na Slovensku? Byly sestry doma? Byl jsem spokojen. Byl(a) jsi u Marty? Jan a Tonda byli u bratra nedaleko Ostravy. Kde jste byl(a, -i)? Kde byli(-y)?
5. Byli jsme u tety (u sestry, u bratra). Byl jsem doma (u matky, na Slovensku). Byl jsem v Tatrách (na Krymu, v Praze). Jdu domů (do sadu, do kina).
6. Dnes jsem doma. V sobotu jsem byl doma. Kde jsi byl? Kde jste byli? Byli jsme u tety.

3 урок

2. Neznám ten hotel. Neznáme Karlovy Vary. Nemám bratra (sestru). Nemáme cigarety. Nepřijedu pozitří do Prahy. Letos k vám nepřijedeme. Nejsem s Vámi spokojen. Ve středu nejsme sami doma. Neodjedu dnes domů. Neodjedeme s vámi. Neumím polsky. Neumíme slovensky. Nepůjdou do kina. To není můj otec. To není teta Lenka. To není daleko.
3. Ne, telefon nemám (nemáme). Ne, Prahu neznám (neznáme). Ne, nebudu (nebudeme) doma. Ne, nejedu (nejedeme). Ne, na koncert nejdu (nejdeme). Ne, jablka vám nenesu (neneseme). Ne, nepřijedu (nepřijedeme). Ne, neumím (neumíme). Ne, můj otec tu není. Ne, moje sestra tam není.

7. Jsem dnes doma. Byli jsme dnes doma. Dejte nám cigarety. Dej mu tabák. To není moje matka, to je moje teta. Vlastu bolí hlava. Co ji bolí? Sestra není doma. Jan tady není.

4 урок

2. Můj přítel má sestru. Kdo z vás má cigarety? V Česku mám (máme, mají, má ...) mnoho známých. Antonín a Nina mají tetu v Ostravě. Láďo, máš knihu Boženy Němcové? Děti mají lístky na koncert. Ivan a Jiřina mají nový byt.
3. Máte auto (garáž)? Má vaše sestra telefon (televizi, rádio)? Mají vaši známí nový byt (sad, dům)?
4. Дорогой друг, мы в Чехии. Мы уже видели столицу Прагу. В среду поедем в город Пльзень. Сердечный тебе привет. Твоя Елена.
5. Znám český časopis Týden. Jsem Čech. Jsem Češka. Já jsem Rus, ona je Ruska. To je náš přítel. Znáte lázně Karlovy Vary?

5 урок

2. Как поживаете? Как поживаешь? Что нового? Передайте привет сестре. Передай привет брату. Спасибо. До свидания. Разрешите представиться. Очень приятно. Как вас зовут? Меня зовут Ян Новак. Вы очень любезны. Я впервые в Праге. Вы говорите по-чешски? Понимаю. Не понимаю. Вы говорите по-русски? Да. Нет. Немножко. Вчера я был в кино, сегодня пойду на концерт, завтра на футбол. Послезавтра мы поедем в Карловы Вары. Позавчера мы были у Власти.
3. Dobrý den. Na shledanou. Pozdravujte sestru. Jak se máte? Děkuji, dobře. Co je nového? Dovolte, abych se představil (představila). Kdy vás uvidím? Zítra. Pozítří. Kdy jste přijel (přijela)? Včera. Předevčírem. Jste velmi laskav (laskava).
6. a) Dnes jsem byl sám doma. Byl jsi s tím spokojen? Sestra byla v létě v Karlových Varech. V zimě jsme byli na horách. Byl jste s nimi spokojen? Jan a Václav byli u tety Jarmily.
b) Dnes budu sám doma. Budeš s tím spokojen? Sestra bude v létě v Karlových Varech. V zimě budeme na horách. Budete s nimi spokojen? Jan a Václav budou u tety Jarmily.

7. Budu psát příteli do Česka. Bude mluvit česky a ruský. Budeš vypravovat o Moskvě. Budou pozdravovat přítele. Budeme umět dobré slovensky. Budete číst knihu známého spisovatele.
8. Красная площадь. Красивый город. Красное вино. Жизнь в городе. У него болит живот. Внимание, автомашина! Позор! У вас болит палец? Да, большой палец. Бедная женщина. Худой мужчина. Никакого автомобиля я не вижу. Это жадный человек. Есть у вас свежий хлеб? Нет, у нас только черствый хлеб.
9. Učím se už dva roky česky. Kde se učíte? Bratr se učil slovensky. Jak se jmenuje vaše sestra? Jmenuji se Pepík Novák. Představil se vám ten pán? Ano, už se představil.

6 урок

2. Вы позволите вас проводить? Я буду вас ждать. Я работаю на фабрике. Его жена работает в бюро. Мой муж учитель. Наши дети уже учатся в школе. Сестра сегодня вечером дома. Вчера был теплый вечер. Старший сын учится хорошо. Наши родители живут в Братиславе. Наша семья живет в Жилине. Кто эта женщина? Кто этот мужчина?
5. S matkou, se sestrou; s tetou Martou; s učitelkou; s dcerou Evou; s celou rodinou.
11. Bratr čte každé ráno noviny. Děvčata jedou zítra do Olomouce. Kdo jede s nimi? Děti jdou ráno do školy v osm hodin. Otec jde s námi na koncert. Přátelé nás zvou do Prahy. Kamarád mě zve do Brna. Sestra nám přinese knihu Jaroslava Haška. Prosím vás, kdy odnesete ten dopis na poštu?
12. Přineseme vám časopis „Týden“. Co nám nesete? Vedeme vám syna. Přivedete k nám též dceru? Zavedeme vás na Václavské náměstí. Pozítří jdeme do kina na nový film. Jdete večer na koncert do Smetanova síně? Bereme s sebou do divadla děti. Pro koho berete ten časopis? Zveme vás k nám. Pozvete také sestru a tetu? Odjedeme na jeden měsíc do Tater. Kam odjedete?
15. Jak se máte? Kam pojedete? Jdu do kina. Kam jdete? Teta jde s námi. Tonda je dnes doma. To je moje maminka. Maminka je doma s malou Ninou. U domu máme zahradu.

7 урок

3. Dnes ráno, zítra v poledne, včera dopoledne, předevčirem odpoledne, pozitří večer, ve dne v noci, snídat ráno, oběvat v poledne, večeřet večer, chutná snídaně, dobrý oběd, dobrá večeře; polévka, maso a moučník, káva nebo čaj; chléb s máslem, vepřová s knedlíkem a se zelím, řízek s bramborem, minerální voda, hluboký talíř, láhev a sklenice.
10. Ta snídaně, ten oběd, ta večeře, ta káva, to víno, to pivo, ten čaj, to mléko, ta polévka, ten moučník, ta lžice, ten nůž, ta vidlička.
11. To divadlo, ta káva, ta restaurace, ta sklenice, ten talíř, ten ubrousek, ten jídelní lístek, to zelí.
12. Dobrý den, dobré jitro, dobrý večer. Milý příteli, milá přítelkyně, milé dítě. Ruský film, ruské divadlo, ruské kino. Krásné město, krásná země, krásné moře. Národní divadlo, národní galerie, národní muzeum. Bílá káva, bílý chléb, bílé víno. Černé pivo, černá káva, černý chléb. Závodní jídelna, závodní lékař, závodní klub.
13. Kolik stojí bílá káva? Přineste nám horký čaj s rumem. Kolik stojí jedno plzeňské pivo? Ta minerální voda není dobrá. Máte bramborový salát? Je to čerstvá zelenina? Přineste nám bílé víno. Ta černá káva je velmi dobrá. Chcete černé nebo světlé pivo? Dejte nám ementálský sýr a uherský salám. Jako předkrm si vezmeme ruské vejce. Chcete anglický biftek nebo pařížský řízek?

8 урок

1. Новая гостиница, свободный номер, одноместный номер с ванной, мне нужен двухместный номер, кафе на первом этаже, номер на втором этаже, оставить номер на одну неделю, все занято, заполнить анкету, ваше имя и фамилия, ваше семейное положение, брат женат, сестра замужем, сын холост, дочка незамужняя, моя профессия, третий этаж, другой адрес, приехать в воскресенье, уехать на неделю.
2. Vaše jméno a příjmení, vaše adresa, vaše povolání, nový hotel, volný jednolůžkový pokoj, pokoj je obsazen, rezervovat dvoulůžkový pokoj v prvním poschodí, jsem svobodný, váš syn je ženatý, je svobodná, jsem vdaná, vyplnil jsem dotazník.

5. Máte volné pokoje? V kterém poschodí je ten pokoj? Je to pokoj s koupelnou? Na kolik dní mi můžete ten pokoj rezervovat? Je váš bratr svobodný? Je vaše mladší sestra vdaná? Vaše teta je svobodná? Vy jste ženatý? Jste vdaná? Jaká je Vaše adresa?
8. Chytrý, kyselý, chyba, cizí, cirkus, kynout, kypět.
9. Starý dům, dobrý člověk, gruzínský čaj, pražský hrad, plzeňský pivovar, ruský delegát, český film, tichý večer.
11. Pět korun, patnáct rublů, padesát kopějek, osm hotelů, osmnáct pokojů, osmdesát turistů, čtyři chlapci, čtyřicet dětí, šest kilo, šestnáct metrů, sedesát kilometrů, sedm chlebů, sedmnáct rohlíků, sedmdesát vajec, devět žen, devatenáct mužů, devadesát lidí.

9 урок

2. Včera jsme přijeli do Prahy. Praha je hlavní město České republiky. Leží na řece Vltavě. Ve středu města je Václavské náměstí. Dnes jsme byli v pražském Kremlu, na Hradčanech. Večer půjdeme do Národního divadla.
6. Nekouří (3-e л. ед. числа = 3-e л. мн. числа); jezdí (3-e л. ед. числа = 3-e л. мн. числа); neslyší (3-с л. ед. числа = 3-е л. мн. числа); umí — 3-е л. сд. числа, umějí — 3-е л. мн. числа; přijíždí — 3-е л. ед. числа, přijíždějí — 3-е л. мн. числа; rozumí — 3-е л. ед. числа, rozumějí — 3-е л. мн. числа.
7. Všichni rozumějí dobře česky. Děti vás prosí, abyste brzy odpověděl. Sestra bydlí u babičky. Moji rodiče bydlí nedaleko Prahy. Paní Nováková nás navštíví zítra dopoledne. Děvčata navštíví Národní galerii. Ty vidiš dobře, ale já vidím špatně. Slezko, jezdíte dobře na lyžích? Mladý pane, slyšíte, co vám říkám? Proč ti chlapci tolík křičí? Delegáti se sjíždějí.
8. V neděli nevářím doma. Večer sedím u televizoru. Už nekouřím. Bydlím v Karlových Varech. Prosím vás, abyste nám napsal. Na výstavě uvidím obrazy známého malíře Špály. Ve Smetanově divadle uvidím operu Bedřicha Smetany Libuše. Do Národního divadla jdu na Dvořákova operu Jakobín.

10 урок

1. Поезд приходит. Поезд отходит. Пассажирский поезд. Электровоз. Утренний скорый поезд в Прагу. Ехать прямо. Сделать пересадку в Праге. Ехать в мягком вагоне. Ехать в жестком вагоне. Для курящих — для некурящих. Первая платформа. Первый путь. Второй вагон. Свободное место у окна. Место занято. Спросить в справочном бюро. Остаться дома.
2. Osobní vlak přijíždí v 10 hodin. Rychlík odjíždí v 8 hodin. To místo je volné. To místo je obsazené. Vlak jede přímo. Musíte přesedat. Pojedu první třídou a vy druhou (třídou). Kolik stojí lístek? Děkuji. Není zač.
3. Přijdeme (přijdete) zítra ráno, pojedeme (pojedete) rychlíkem, přineseme (přinesete) vám lístek, odjíždime (odjíždít) zitra večer, platíme (platíte) za lístek, koupíme (koupíte) lístek, povečeříme (povečeříte) v jídelním voze.
4. Chtěl jsem jít do Národního divadla. Chtěl jsi navštívit Národní muzeum? Pan Marek se chtěl podívat do galerie. Chtěli jsme si prohlédnout Hradčany. Chtěli jste jít s námi do kavárny? Děvčata chtěla jít na koncert.
5. Pan Novák chce jet do Brna rychlíkem zítra ráno. Děvčata chtějí odjet už dnes večer. Nevíme, kdy vlak odjíždí, chceme se zeptat v informační kanceláři. Ty chceš sedět ve vagóně pro kuřáky, a já chci jít do vagónu pro nekuřáky. Slečno, chcete si sednout u okna?
6. Drahá Věro, zasílám srdečný pozdrav. Jak se máš? Kde bydlíš? Už umím psát česky. Rozumím všemu. Mluvím denně s Martou. Prosí, abych vás pozdravoval.

11 урок

1. Почтамт. Главный вокзал. Столица. Почтовый ящик. Большой угловой дом. Жить на этой улице. Идти по этой улице. Сверните направо. Сверните налево. Пишите разборчиво. Заполните бланк разборчиво. Наберите номер. Ждать соединения. Наклейте марку.
5. Prosím vás, kde je tady pošta? Kde prodávají poštovní známky (známky na dopisy)? Kde mohu objednat mezinárodní hovor? Kolik stojí známka na obyčejný dopis do Ruska? Jak dlouho jde dopis z Prahy do Petrohradu?

9. Kupuji — kupoval, pracuji — pracoval; telefonuji — telefonoval; telegrafuji — telegrafoval, miluji — miloval.
11. Kde kupujete noviny? Kdy nám zatelefonujete? Jak se jmenuje Vaše sestra? Kde přenocujete?

12 урок

3. Jdu pro chleba. Je to vagón pro nekuřáky. Bydlíme v prvním poschodí ve Vodičkově ulici. V sobotu jdeme do kina. Máme lístky do Národního divadla. Kdy přijedete do Prahy. Paní Sizovová přijela včera z Ruska. Do Bratislavu přijedeme zítra večer. Bratr pracuje v tom závodě. Co jste měli k obědu?
6. Známé lázně. Chodit na procházky. Pěkně odpočívat. Trávit dovolenou. Koupat se po obědě. Známý porcelán. Broušené sklo. Horká káva. Hořký čaj.
10. Pánové, kde dnes obědváte? Na koho čekáte, slečno? V kolik hodin snídají vaše děti? V kolik hodin obědvá váš muž? Co dělá vaše žena?
11. Dělám, dělá, dělají. Odpočívám, odpočívá, odpočívají. Čekám, čeká, čekají. Obědvám, obědvá, obědvají. Snídám, snídá, snídají. Předsedám, předsedá, předsedají. Dávám, dává, dávají. Odpovídám, odpovídá, odpovídají.
13. Kdy jste dělal(a) zkoušky? Udělal(a) jste zkoušku? Jak dlouho jste čekal(a) na ten rychlík? S kým jste obědval(a)? V kolik hodin jste snídal(a)? Jak jste uvítal(a) svého přítele? Pomáhal(a) jste našim přátelům? Posílal(a) jste domů dopis?
16. Mluvil jsem s vašou sestrou. Jeli jsme se sestrou na dovolenou. Prohlížel si to se zájmencem. Setkal jsem se se svým přítelem. — To je ze zlata. Myslite, že je to z čistého zlata? Pramen vytryskl ze země. Mám večerní šaty ze sametu. Vlak přijel z Kyjevu. — Pojděte ke stolu, budeme večeřet. Koupili jsme k tomu stolu křesla. — Přijedeme ve středu zpět. Jak dlouho jste žil ve Francii? Žili jsme ve vnitřním městě. Říká se, že ve víně je pravda.

13 урок

1. To kino, to divadlo, ta snídaně, ta káva, ta kavárna, ta polévka, ten jídelní lístek, ta restaurace, ten talíř, ta sklenice, ten hotel, ten pokoj, to poschodí, to nástupiště, ta adresa, ten telegram, ten dopis.

2. Летний отпуск, зимний отпуск, проводить отпуск, быть в отпуске, поехать в отпуск. Хорошая (плохая, теплая, холодная) погода. Поехать в дом отдыха. Жить в доме отдыха. Отправиться в поход. Поехать в деревне, жить в деревне. Почти год, почти 5 километров. Точный план.
3. Letos pojedu na dovolenou do Tater. Už jsem byl na dovolené. Dostali jsme poukaz na rekreaci (do rekreačního střediska). Před rokem byla v Praze. Před týdnem přijel do Bratislavы. Chlapci lyžovali a sáňkovali. Rád se koupám. Ráda jezdí na lodce. Rádi se opalujeme. Dcera pojede na venkov. Babička žije na venkově.
6. Kde jste strávil dovolenou? Kam chcete jet letos? Dostal jste rekreační poukaz?
8. Короткий — krátký, порог — práh, колос — klas, золото — золото, дорога — дорога, голос — глас; молотить — молотить, хлад — холод, здрав — здоров, страна — сторона, прах — прах, хрáх — ропуха.
9. S ženou, s matkou, se sestrou, s tetou, s dívkou, se slečnou. Evě, sestře, babičce, matce, Vlastě. Zeleninu, knihu, kávu, polévku. Slečny, učitelky, studentky.
10. K Olze, k matce, k babičce, k polévce, k učitelce. O knize, o Praze, o literatuře, o kultuře, o opeře, o známce, o schránce.
11. Na adresе, на зnamce, на скále, ve škole, na poště, o tetě, na fakultě, v kavárně, v pokladně, o zelenině, o Volze.
12. Dnes budu mít k obědu maso se zeleninou. Přineste mi bílou kávu a minerální vodu. Jakou máte polévku? Představím vás své matce a sestře. Pojedeme s babičkou do Prahy. Byl jste již v Praze a Bratislavě?
13. Znáte doktorky z tohoto střediska? Uvítali jsme na nádraží delegátky z Ruska. Uvidíte studentky z Karlovy university. Znáte paní učitelky?
14. Věro, kam jdeš? Paní Vlasto, jak se máte? Drahá teto, blahopřej ti k Novému roku. Milá mamínko, kdy přijedeš?
15. Moje žena odjela s našimi dcerami na dovolenou. Mluvili jsme o nových operách. Proč jste nebyli spokojeni s těmi broušenými vázami? Na kolika výstavách jste byli? Odjeli jsme s rodinami na výlet. Co se vám nelíbilo v těch knihách?

14 урок

1. Купить билеты в кино. Купить билет в кассе предварительной продажи. Билеты распроданы. Билет в партер. Сидеть в ложе. Спектакль начинается. Слушать оперу. Ансамбль Национального театра. Любить музыку. Известный композитор. Лучший певец. Отдыхать по воскресеньям и праздникам. В будничный день. Ждать с нетерпением весны. Кинофестиваль. Моя родина. Вся наша семья.
2. Koupil jsem lístky do divadla, do kina, na koncert. Dejte mi, prosím vás, lístek do přízemí. Dejte mi, prosím, lístek na balkon. V kolik hodin začíná představení? Co hrají dnes v divadle? Kdo hraje hlavní roli? Jak se vám líbí ta opera? Máte rád hudbu? Chodíte často na koncerty?
3. V kolik hodin začíná v kině představení? Lístky jsou často vyprodány, proto kupuji lístky v předprodeji. Tuto operu už jsem viděl. V Praze se koná mezinárodní hudební festival. Na „Pražské“ jaro přijíždějí nejlepší hudební skladatelé, hudebníci, dirigenti a zpěváci.
6. Chodíte často do kina? Máte rád hudbu? Chodíte často na koncerty? Co hrají dnes v divadle? Kolik stojí lístek do první řady v přízemí? Líbila se vám opera? Kdy začínají večerní představení? Viděl jste v Praze známou „Laternu magiku“? Nechcete jít s námi na koncert? Které opery českých a slovenských skladatelů znáte?
7. Bez sešitu, bez lístku, bez poukazu, kromě rohlíku, kromě moučníku, bez knedlíku, z koncertu, od domu, podle programu, podle plánu, podle dopisu.
8. Kdy jste přijel do Česka? Sejdeme se před divadlem. Na jakém místě jste seděl? U kterého okénka mám podat telegram? Koupil jste lístky do kina nebo do divadla? Bydlíte ve středu města nebo za městem? Dejte mi chléb se sádlem! Chcete rohlík s máslem?
9. Šli jsme do kina. Setkáme se před kinem. Kde je stanice metra? Mluvíme jsme o metru. Vypila šálek kakaa. V Česku jsem poprvé. Už jste byl(a, -i) v Národním divadle? Bydlíme ve středu města. K snídani jsem měl(a) čaj a chléb s máslem. Vypravoval nám o hlavním městě Česka.

10. Mluvil jste již s tím hochem? Často sedíme v tomto parku. Děti pojedou na venkov k dědečkovi. Objednal jsem k večeři řízek s bramborem. V tomto hotelu je pěkná restaurace a kavárna. Šli jsme do Památníku národního písemnictví. Kterým vlakem chcete jet? Bez poukazu tam nemůžete jet. Kromě tohoto dopisu jsem dostal ještě pohlednici. Splnili jsme práci podle plánu.
11. Bez závodu, bez míru, od domu, kromě dopisu, od profesora; k doktorovi, k dělníkovi; s doktorem, s delegátem, za stolem, za domem, za parkem, před filmem, před sálem, nad oknem, nad městem, nad dopisem.
12. S hochem, s delegátem, s dědečkem, se synem, se studentem; dirigenta, zpěváka, doktora; o dědečkovi, inženýrovi, agronomovi, profesorovi.

15 urok

3. O divadlech, o studentech, o delegátech, o závodech, o městech, o oknech; k profesorům, k žákům, k delegátům, k městům, k dělníkům; se závody, s okny, s lístky, s čísly.
4. Именительный падеж мн. числа: studenti, profesori, Poláci, Slováci, Češi, doktoři, bratři, rolníci, lenoši, moučníky, knedlíky, rohlíky. Винительный падеж мн. числа: studenty, profesory, Poláky, Slováky, Čechy, doktory, bratry, rolníky, lenochy, moučníky, knedliky.
5. Do Moskvy přijeli studenti z České republiky. Profesoři přednášeli o literatuře. Delegáti přijeli do Prahy. Inženýři z naší továrny jeli na Slovensko. Znáte profesory této fakulty? Představím vám inženýry z našeho závodu.
6. Znáte všechny profesory této university? Očekáváme na nádraží delegáty. Setkali jsme se tam s Poláky (Čechy, Slováky, Bulhary). Seznámili jsme se s několika profesory.

16 urok

1. Kdy? Předevčírem, včera, dnes, zítra, pozítří. Ráno, dopoledne, v poledne, odpoledne, večer, ve dne, v noci. Denně, letos, v létě, v zimě. V pondělí, v úterý, ve středu, ve čtvrtek, v pátek, v sobotu, v neděli. V lednu, v únoru, v březnu, v dubnu, v květnu, v červnu, v červenci, v srpnu,

v září, v říjnu, v listopadu, v prosinci. Před rokem, před měsícem. Svátek, volný den, všední den, přestupný rok, měsíc, den, týden.

7. Několik studentů, doktorů, knih, hodin, slov, měst. Pět korun, rublů metrů. Dva týdny, roky, delegáti, dělníci, inženýři. Tři studenti, profesori, Poláci. Čtyři Češi, Slováci, vojáci.
9. Dvanáctý měsíc, třetí týden, sedmý den, čtvrtý rok, pátý hudební festival, devátá symfonie.
11. Přijeli jsme do Prahy (do Ruska). Kromě matky (kromě bratra) zde nikoho nemáme. Vrátil jsem se z továrny (ze závodu) až večer. Nepojedu na dovolenou bez ženy (bez sestry). Stál jsem u okna (u auta). Plavali jsme proti proudu. Bojujeme proti válce (proti fašismu). Přišli jsme k sestře (k universitě). Jeli jsme přes most (přes řeku). Přinesl jsem dárek pro matku (pro dědečka). Budu vám vypravovat o Praze (o babičce, o literatuře). Šli jsme do divadla s bratrem (s ženou, se slečnou).
12. Ti kluci, ti profesori, tito dělníci, tito zemědělci, tyto závody; ta auta, tato slova; ty knihy, tyto slečny, tyto dívky, tyto učitelky.
13. S touto slečnou, s tímto delegátem, s těmito studenty. Toho hocha, tuto ženu, tuto dívku. Tomuto dělníkovi, této spisovatelce.

17 urok

1. Ten telegram, ta adresa, ten párek, ta čokoláda, to patro, ten výtah, ta káva to jméno, ten rok, ten kuřák, ten lístek, ten dopis, ta výroba, to kino, ta kravata, ten klobouk.
2. Новый универмаг. Подняться на лифте на одиннадцатый этаж. Пражская ветчина. Хороший шоколад. Свежее яйцо. Теплая сосиска. Осмотр мод. Шелковый платок. Шерстяная блузка. Вечернее платье. Старая шляпа. Новый галстук. Особенно хороший. Он как раз пришел.
6. Mluvil bych, začínal bych, zaplatil bych, potřeboval bych, vyplnil bych, navštívil bych, uměl bych, rozuměl bych, četl bych, šel bych.

8. Šel bych do kavárny. Řekl bych to sestře. Koupili bychom šaty. Koupila by sukni a blůzu. Kdyby měla čas, jela by do Prahy. Kdybyste mi napsali, přijela bych.
11. Domu, stolu, vozu, dvoru, dolu; sněhu, větru; mrazu, hrachu, prachu.
12. Nesl kufr na nádraží. Dal na památku dárek. Znal dobře svého přítele. Zval tetu na večeři. Spal celou noc. Pral prádlo doma. Bral děti s sebou na dovolenou. Přikryl stůl ubrusem. Nést — nesl, dát — dal, znát — znal, zvát — zval, spát — spal, prát — pral, brát — bral, přikrýt — přikryl.

18 urok

1. Byl jsem před rokem ve Spojených státech. (предложный падеж). Kdy navštívíte Českou republiku? (винительный падеж). Mluvili jsme o českém a slovenském národě. (предложный падеж). Pojedete s námi k Černému moři? (дательный падеж).
2. (bez — od — kromě — podle — u — z:) mladého studenta, starého profesora, nové školy, dobré metody, české učitelky, ruského slovníku;
 (proti — k:) vysokému domu, velkému parku, pěknému hotelu, ruskému turistovi, známému dirigentovi, malé kavárně;
 (pro — přes — mimo:) starou tetu, vdanou sestru, svobodnou ženu, milou babičku, širokou řeku;
 (o — při:) dobrém obědě, plzeňském pivě, bílému vínu, černé kávě, sladkém moučníku;
 se známým klukem, se silným koňakem, se srdečným pozdravem, s broušeným sklem
3. Můj mladší bratr chodí do páté třídy, starší sestra do deváté třídy. Bydlíme v druhém poschodí. Četl jsem zajímavou knihu o druhé světové válce. Dnes jsme měli osmnáctou hodinu češtiny. Bratr studuje ve čtvrtém ročníku.
4. a) Zdraví chlapci, nemocní lidé, mladí doktoři, starí profesoři, dobrí zpěváci, špatní studenti, velcí básníci, malí žáci, ruští dělníci, slovenští partyzáni;
 b) Srdečné pozdravy, horské hotely, pražské parky, nové klobouky, staré šátky, zajímavé programy;

- b) Velká okna, známá města, neznámá slova, hluboká jezera, mořská oka, horská plesa, česká jména, studená jídla, mladá děvčata;
- r) Nové přehrady, zajímavé přednášky, hedvábné kravaty, vlněné blůzy.
5. Staří kamarádi, zdraví chlapci, veselí přátelé, mladi dělníci, pilní žáci, geniální hudebnici.
6. Dovolte, abych vám představil ruské hudebníky. Znám mladé turisty z Česka. Potkali jsme české delegáty. Vy neznáte hudebníky našeho souboru?
7. Letos chceme jet na dovolenou do České republiky. Navštívíme několik známých měst. Kromě toho máme objednaný pokoj v jednom horském hotelu v Krkonoších. Někteří naši kamarádi pojedou do Vysokých Tater. Ve Vysokých Tatrách už jsem jednou byl. Bydlel jsem tehdy ve velkém hotelu přímo u Štrbského plesa. Chtěl bych ještě poznat Šumavu. Je tam mnoho hlubokých lesů s krásnými jezery.
8. Na řece Dunaji leží hlavní město Slovenské republiky Bratislava. Je střediskem politického a věřejného života Slovenska. Je to velké průmyslové město. Po válce zde bylo vystavěno mnoho nových továren a obytných domů. Jedním z center industrializace Slovenska se stal Středoslovenský kraj. Byly zde vystavěny nové továrny; většina investic připadá na těžké strojírenství. Průmyslový rozvoj Středoslovenského kraje je podporován rozvojem dopravy a výstavbou vodních přehrad a elektráren na Váhu. Významnou úlohu v boji za osvobození Slovenska měla Banská Bystrica. Dne 29. srpna 1944 zde začalo Slovenské národní povstání. Na Slovensku je mnoho krásných lázní. Jsou to například Pišťany, Sliač, Trenčanské Teplice aj.

19 urok

1. a) мороз — mráz, дорогой — дrahý, молоко — мléko, корова — kráva, перед — před, здоровый — zdravý, сторона — strana;
- b) драма — дорога, влас — волос, врата — ворона, голова — голова, плена — пелена, прах — порог, hráč — ropox, přechod — переход.

2. Osobního vlaku, hlavní pošty, mladšího bratra, starší sestry, telefonního rozhovoru, informační kanceláře, módního časopisu, módní kravaty, originálního klobouku.
3. Pít minerální vodu. Pracovat v závodním výboru. Odjet osobním vlakem. Volat z telefonní budky. Lázně v západních Čechách. Hory na severní Moravě. Město na jižním Slovensku. Informovat se na hlavní poště. Jít do Národního divadla. Jít na koncert hudebního festivalu. Slyšet jednoho z nejlepších zpěváků. Seznámit se s mladším mužem. Znalost cizích jazyků. Studovat v prvním semestru. Vstoupit do třetího ročníku. Několik letních měsíců. Beseda o nejzajímavějším románu.
4. Které cizí jazyky znáte? Ve kterých cizích městech jste byl? Bydlím v moderním domě. V této části města je mnoho moderních domů. Dělníci podepsali kolektivní smlouvu. Byl jste již v hlavním městě Slovenska? Včera jsme byli v obchodní domě Bílá labuť. Do nejvyššího patra jsme vyjeli výtahem.
5. Profesor Pavlov přijede do Prahy zítra; půjdeme mu naproti k večernímu rychlíku. V této stanici nestaví žádný vlak kromě osobního vlaku. Budeme obědovat v jídelním voze. Kolik stojí lístek ve spacím voze? Stále jsme mluvili o zpátečním lístku a nakonec jste ho nekoupil.
6. Organizační oddělení. Originální odpověď. Kolektivní práce. Maximální tarif. Minimální stáří, věk. Absolutní sluch.
7. Nesen, vezen, upleten, vybrán, namazán, napsán, milován, sázen, dělán, příkryt, zabít.
8. Žádosti se podávají (se podávaly, se budou podávat). Úkoly se projednají (se projednaly). Smetanova Libuše se hraje (se hrála, se bude hrát). Zásilky se doručují (se doručovaly, se budou doručovat).
9. Vchod byl (bude) uzavřen. Stavba byla (bude) dokončena. Žák byl (bude) poučen. Závazky byly (budou) splněny. Návrh byl (bude) odmítnut. Delegace byla (bude) uvítána. Spisovatel byl (bude) jmenován. Pracovník byl (bude) vyznamenán. Pacient byl (bude) odvezen. Smlouva byla (bude) uzavřena. Výstava byla (bude) otevřena.

20. ročník

1. Tebe to nezajímá? Tobě to nemohu říci. Jemu ten dopis nepošleme. Pošleme mu telegram. Přineste mi čaj. Mně to neříkejte. Napíšu ti dopis z Česka. Viděl jsem tě včera v kině. Tebe nemá rád. Kdy přijdete ke mně na návštěvu? Přijdeme dnes večer k tobě. Co máte proti mně? Uděláme to podle tebe.
2. Napíšu jí dopis. Má ji velmi rád. Miluje je. Seznamte mne s ní. Dovolte, abych vám ji představil. Znáte ho? Viděl jste ho? Pozdravuj ho od nás. Očekávali jsme ho. Potkali jsme ji. Koupila jsem je. Na ně jsem zapomněla. Máte je ráda? Čtete je? Půjdu k ní na návštěvu zítra večer. Už jsem ji dlouho neviděla. Bez ní nikam nechodí. Všude chodí jen s ní.

ЧЕШСКО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

A

a и
absurdní абсурдный
ačkoliv хотя
adresa, -у ж адрес
adresovat адресовать
aj. = a jiné и другие
ale но
anebo или
aní ни, даже и
ano да
asi приблизительно
at' пусть
autobus, -и м автобус
automobil, -и м автомобиль
avšak однако
až: až přijedete do Prahy — когда
вы приедете в Прагу; až večer
только вечером; až do
povodně до самого наводнения; 12 až 14 metrů от 12 до
14 метров.

B

babička, -у ж бабушка
baltský балтийский
Baltické moře Балтийское море
banka, -у ж банк
báseň, -sně ж стихотворение
básník, -a м поэт
bát se, bojím, bojíš ... бојі бояться
bažant, -a м фазан
bedna, -у ж ящик
besedovat, beseduji, -eš ... -í беседовать
běžet, běžím, běžíš ... бежать

bílý белый
bít, biji, -eš ... -í быть
blízkost, -i ж близость
bohatý богатый
boj, -e м борьба
borovice, -e ж сосна
bota, -u ж ботинок
brambor, -i м картофель
brát, beru, bereš ... berou братъ
bratr, -a м брат
brzo, brzy рано, скоро
břeh, -u м берег
březen, -a м март
budoucí будущий
budovat, -uji, -uješ ... -í строить
bud' 1) будь; 2) bud'... nebo...
или... или...
buk, -i м бук
bydlet, bydlím, -iš ... -ejí жить
byt, -i м квартира
být, jsem, jsi, je, jsme, jste, jsou
быть
ívalý бывший, прежний

C

cech, -i м цех
cechovní цеховой
cejn, -a м лещ
celý весь
cesta, -u ж дорога
ciferník, -i м циферблат
cigaretta, -u ж сигарета
cítit, -ím, -iš ... -í чувствовать
cizí чужой
zinec, -nse м иностранец

co что (вопр. местоимение)
což что (отн. местоимение) což
patřilo k jejich povinnostem —
что являлось их обязанностью
cukr, -u м сахар

Č

čakan, -u м боевой топор
с длинным топорищем
čáp, -a м аист
čas, -i м время
časopis, -i м журнал
část, -i ж часть
Čech, -a, Čechové/Češi м чех
čekat, -ám, -áš ... -ají ждать
černý черный
červen, -vna м июнь
červenec, -nse м июль
červený красный
Československo, -a cp Чехословакия
Česko, -a cp Чехия = Чешская республика
Čechy, Čech cp Чехия (без Моравии и Силезии)
Český чешский
Česka, -u ж чешка
čeština, -u ж чешский язык
četný многочисленный
čí или
čín, -i м поступок
čínský китайский
číslo, -a cp номер
číst, čtu, -eš ... -ou читать
čitelný четкий, разборчивый
čokoláda, -u ж шоколад
čolek, -lka м тритон

čtvereční metr квадратный
метр
čtvrt, -i ж четверть
čtvrtkek, -lku м четверг
čtvrtina, -u ж четвертая часть
čtvrtletí, -í cp квартал
(четверть года)

D

dál дальше
dálka, -u ж даль
další дальний, следующий
dárek, -lku м подарок
dát, dám, dáš ... dají дать
dávat, -ám, -áš ... -ají давать
dcera, -u ж дочь
dejte дайте
dědeček, -čka м дедушка
děkuji спасибо (благодарю)
delegace, -e ж делегация
dělnický рабочий (прилагательное)
dělník, -a м рабочий (существительное)
dělo, -a cp пушка
den, dne м день
deník, -i м журнал, дневник, ежедневная газета
denně ежедневно
deska, -u ж доска
děšť, -č m дождь
diktát, -i м диктант
dílna, -u ж мастерская
dílo, -a cp произведение, творчество
dirigent, -a м дирижер
diskutovat, diskutuji, -eš ... -í дискутировать

dítě, dítěte, dítěti, ... dítětem *ср.*
 děti, dětí, dětem ... ребенок
divadlo, -а *ср.* театр
dívka, -у *ж.* девушка
divoký дикий
dloùho долго
dnes сегодня
doba, -у *ж.* время
dobrý хороший, добрый
dohoda, -у *ж.* соглашение,
 договор
dolní нижний
doma дома
domácí домашний
domácnost, -и *ж.* домашнее хо-
 зяйство
domů домой
dopis, -и *м.* письмо
dopadnout, -nu, -neš ... -ou
 произойти
dopoledne до обеда
doprava, -у *ж.* транспорт
dopravit, -ím, -íš ... -í перевезти,
 доставить
doprovodit, -ím, -íš ... -í прово-
 дить
dopustit -ím, -íš ... -í допустить
dosáhnout, -nu, -neš ... -ou дос-
 тичь, добиться
dosavadní нынешний, тепереш-
 ний
dostat, dostanu, -eš ... -ou полу-
 чить
dostávat -ám, -áš ... -ají дости-
 гать, доставать
dotazník, -и *м.* анкета
dovést, -vedu, -vedeš ... -ou уметь,
 мочь
dovolená, -é *ж.* отпуск

dovolit, -ím, íš ... -í позволить,
 разрешить
dozvědět se, dozvím, -íš ...
 -vědí узнать
dráha, -у *ж.* дорога
drahý дорогой
druhý второй
druhá třída второй класс (же-
 сткий вагон)
dřevěný деревянный
dřevo, -а *ср.* дерево
dřívě раньше
dub, -u *м.* дуб
duben, -bna *м.* апрель
důkladnost, -i *ж.* основатель-
 ность, обстоятельность
dům, domu *м.* дом
důstojný важный, солидный
dvakrát два раза
dýchat, -ám, -áš ... -ají дышать

E

elektrárna, -у *ж.* электростан-
 ция
elektrický электрический
estetický эстетический
etapa, -у *ж.* этап
evropský европейский

F

fantastický фантастический
fialový фиолетовый, лиловый
finanční финансовый, денеж-
 ный

G

garáž, -e *ж.* гараж

H

had, -a *м.* змея
haléř, -e *м.* геллер (сотовая часть
 кроны)
haló алло
havran, -a *м.* ворон
hedvábí, -i *ср.* шелк
hedvábný шелковый
herec, -gce *м.* артист
herečka, -у *ж.* артистка
heslo, -a *ср.* лозунг
hezký красивый, хороший
historicky с исторической точки
 зрения
historie, -e *ж.* история
hlava, -у *ж.* голова
hlavně главный образом
hlavní město столица
hlavní ulice проспект
hledat, -ám, -áš ... -ají искать
hledisko, -a *ср.* точка зрения
hnědý коричневый, бурый, карий
hnízdo, -a *ср.* гнездо
hnutí, -í *ср.* движение
hodina, -у *ж.* час, урок
hodně много
holub, -a *м.* голубь
hora, -у *ж.* гора
horký горячий
horní верхний
horský горный
hospoda, -у *ж.* пивная
hospodářský хозяйствственный,
 экономический
hospodářství, i *ср.* хозяйство
hospodský трактирный
hospodyně -é *ж.* хозяйка
host, -a *м.* гость

hotel, -u *м.* гостиница, отель
hovězí maso говядина
hranice, -e *ж.* граница, рубеж
hraničit, -ím, -íš ... -í граничить
hrát, hrají, -eš ... -í играть
hrdlička, -у *ж.* горлица
hrozný страшный, ужасный
hřmit, 3-е л. hřmí греметь
hudba, -у *ж.* музыка
hudební музыкальный
hudebník, -a *м.* музыкант
hůr хуже
husa, -у *ж.* гусь, гусыня
hvězda, -у *ж.* звезда
hvozd, -u *м.* густой лес
hymna, -у *ж.* гимн

CH

chalupa, -у *ж.* изба
chata, -у *ж.* дача, турбаза
chladný холодный
chlapec, -e *м.* мальчик, па-
 рень; chlapci ребята
chlouba, -у *ж.* гордость
Chod, -a, Chodové ходы —
 в средние века жители по-
 граничья (прежде всего
 западного), охранявшие
 проходы в лесах и первы-
 ми встречавшие врага; за
 свою опасную службу
 пользовались многочис-
 ленными привилегиями;
 их иногда называют «чеш-
 скими казаками»
chodit -ím, -íš ... -íходить
chovat -ám, -áš ... -ají разводить
 chtít, chci, checš ... chtějí хотеть

chudý бедный
chuť, -i ж аппетит
chvílka, -u ж минутка
chyba, -u ж ошибка

I

i и
informace, -e ж информация,
справка
informační справочный, информационный
inspirovat, inspiruji, -eš ... -í
вдохновлять

J

jablko, -a ср яблоко
jak, jako как
jakýpak какой же
jaro, -a ср весна; на jaře весной
javor, -u м клен
jediný единий, единственный
jednota, -u ж единство
jednou однажды, один раз
jedovatý ядовитый
jehličnatý хвойный
jelení олений
jen только
ještě еще
ještěrka, -u ж ящерица
jet, jedu, -eš, ... -ou ехать
jevit se, -ím, -íš, ... -í казаться
jezdit, -ím, -íš, ... -í ездить; j. na lodičce кататься на лодке;
j. na lyžích ходить на лыжах
jezevec, -ce м барсук
jídelna, -u ж столовая
jídelní lístek меню
jídelní vůz вагон-ресторан
jih, -u м юг
jíst, jím, jíš ... jedí есть, кушать

jít, jdu, jdeš ... jdou идти
jitro утро
již уже
jižní южный
jméno, -a ср имя;
jménem от имени
jmenovat, jmenuji, -eš ... -í
называть
jmenuje se его зовут

K

kabát, -u м пальто
kachna, -u ж утка
kalendář, -e м календарь
kam куда
kamenný каменный
kancelář, -e ж канцелярия,
бюро
kapr, -a м карп
káva, -u ж кофе
kavárna, -u ж кафе
každý каждый, всякий
kde где
kdo кто
když когда, если
kino, -a ср кино
klobouk, -u м шляпа
kniha, -u ж книга
knihovna, -u ж библиотека;
книжный шкаф
kohout, -a ж петух
kokrhat, 3 л. -á ... -ají кукаре-
кать
kolej, -e ж 1) студенческое
общежитие; 2) рельс, путь
kolem вокруг, кругом
kolik сколько
kolo, -a ср 1) велосипед,
2) колесо

komín, -a м дымовая труба
kontinent, -i м континент
kontinentální континентальный
koroptev, koroptve ж куропатка
korouhev, korouhve ж знамя,
хоругвь
koruna, -u ж 1) корона; 2) корона
kořen, -e м корень
kos, -a м черный дрозд
koší, -e м корзина
kotva, -u ж якорь
koupelna, -u ж ванная
koupit, -ím, -íš ... -í купить
kouřit, -ím, -íš ... -í курить
krajina, -u ж пейзаж
král, -e, králové м король
králík, -a м кролик
královna, -u ж королева
královský королевский
krásný красивый, прекрасный
kráva, -u ж корова
kravata, -u ж галстук
kresba, -u ж рисунок
krev, krve ж кровь
krk, -u м шея, горло
kromě кроме
kruh, -u м круг
křehký хрупкий
křepelka, -u ж перепёлка
křičet, -ím, -íš ... -í кричать
křížovatka, -u ж перекресток
křížovník, -a м крестоносец;
křížovníci s červenou hvězdou
крестоносцы с красной звездой — средневековый рыцарский орден с резиденцией в
Праге
který который
kůň, koně ж конь; лошадь

kupovat, kupuji, -eš ... -í
купить
kuřák, -a м курильщик
kuřátko, -a ср цыпленок
květen, -tna м май
kvůli из-за, ради
kyselka, -u ж кислая минеральная вода
kyselý кислый

L

labut', -ě ж лебедь
lakomec, -mec м скупец,
скряга
lanovka, -u ж фуникулер,
подвесная канатная дорога
laskavý любезный
lázně, -í (множ. ч. ж) курорт
léčení -i ср лечение
léčit se, -ím, -íš ... -í лечиться
led, -u м лёд
leden, -dna м январь
lék, -u м лекарство
lékárna, -u ж аптека
lékařský медицинский, врачебный
lepší лучший
les, -a м лес
letadlo, -a ср самолет
léto, -a ср лето; v létě летом
letos в нынешнем (этом) году
ležet, -ím, -íš ... -í лежать
libat, -ám, -ás ... -ají целовать
libit se, -ím, -íš ... -í нравиться
libějí приятнее
lid, -u м народ
lidský человеческий
lidstvo, -a ср человечество

líň, -a m линь
 lípa, -u žc липа
 lístek, -tku m билет, листок;
 jídelní lístek меню
 listnatý лиственый
 listopad, -u m ноябрь
 liška, -u žc лиса
 líto жаль
 lodník, -a m перевозчик, матрос
 louka, -u žc луг
 lóže, -e žc ложа
 lyžovat, lyžuji, -eš ... -í ходить на
 лыжах
 lízice, -e žc ложка

M

Maďarsko, -a cp Венгрия
 malíř, -e m живописец, художник
 málo мало
 malý маленький, малый
 malta, -u žc строительный рас-
 твр
 maminka, -u žc мама
 mapa, -u žc географическая карта
 marně напрасно
 matka, -u žc мать
 medvěd, -a m медведь
 mělký мелкий
 méně меньше
 měsíc, -e m месяц
 město, -a cp город
 mezi между
 meziměstský междугородный
 mezinárodní международный
 míchat, -ám, -áš ... -ají мешать,
 перемешивать
 milovat, miluji, -eš ... -í любить
 milý милый

minerální минеральный
 minulost, -i ž прошлое
 mír, -u m мир
 míra, -u žc мера
 mírný мирный, спокойный
 mírový мирный
 místo, -a cp место; вместо
 (предлог)
 mistr, -a m 1) мастер,
 2) магистр
 mít, mám, máš ... mají, měl
 jsem иметь
 mívat, -ám, -áš ... -ají часто
 иметь
 mladý молодой
 mlátit, -ím, -íš ... -í молотить
 mlčet, -ím, -íš ... -í молчать
 mléko, -a cp молоко
 mlok, -a m саламандра
 mluvit, -ím, -íš ... -í говорить
 mnoho много
 mnohý многий
 mocí, mohu, můžeš ... mohou,
 mohl мочь
 móda, -u žc мода
 model, -u m модель
 moderní модный
 módní přehlídka (про)смотр
 моделей
 modrý синий, голубой
 mohutný мощный
 moučník, -u m сладкое
 moucha, -u žc муха
 mráz, mrazu m мороз
 mrtvý мертвый
 moře, -e cp море
 most, -u m мост
 možná может быть
 muset, musím, -íš ... -í должен
 + инф.

muž, -e m муж; мужчина
 mydlo, -a cp мыло
 myslet, -ím, -íš ... -í думать
 mystifikátor, -a m мистификатор
 mýt, myji, -eš ... -í мыть

N

nadávka, -u žc бранное слово
 nádherný чудный, роскошный,
 великолепный
 nádraží, -í cp вокзал
 nadšený восхищенный
 nacházet, -ím, -íš ... -í находить
 najednou вдруг
 najít, najdu, najdeš ... najdou
 найти
 náklad, -u m груз
 naléhavý настоятельный
 naletět, -ím, -íš ... -í клонуть на
 удочку, попасться
 náměstí, -í cp площадь
 naopak наоборот
 naposled последний раз
 například например
 napsat, napišu, napišeš ... napišou
 написать
 napůl наполовину
 narodit se родиться
 národní народный, национальный
 narození, -i cp рождение
 nařídit, -ím, -íš ... -í распорядиться
 nasávat, -ám, -áš ... -ají всасывать
 naslouchat (komu, čemu) -ám, -áš
 ... -ají прислушиваться к ко-
 му, чему
 nastat, nastanu, nastaneš ... nastanou
 наступить, произойти
 nástupiště, -č cp перрон, плат-
 форма

natvrdo вкрутоую
 navíc вдобавок
 návrh, -u m предложение
 návštěva, -u žc посещение
 přijít na návštěvu прийти
 в гости
 navštívit, -ím, -íš ... -í посе-
 тить, навестить
 nazvat, nazvú, nazveš ... nazvou
 назвать
 nebezpečí, -í cp опасность
 nebo или
 nebot' так как, потому что
 něco что-нибудь, что-то
 neděle, -e žc воскресенье
 nedokonale poučený недоста-
 точно осведомленный
 nějaký какой-нибудь
 nejen не только
 nejběžnější самый обычный
 nejčastější самый частый
 nejdelší самый длинный
 nejdřív прежде всего, сначала
 nejdůkladnější самый об-
 стоятельный
 nejdůležitější самый важный
 nejenom не только
 nejchladnější самый холод-
 ный
 nejlesnatější самый лесистый
 nejprvnější самый прочный
 nejprve сначала
 nejstarší самый старший
 nejteplejší самый теплый
 nejtypičtější самый типичный
 největší самый большой
 nejvyšší самый высокий
 nejvýznamnější самый зна-
 чимый

nejznámější самый известный
někdo кто-нибудь, кто-то
někde где-нибудь, где-то
několik несколько
některý какой-нибудь, какой-то
Němec, -ce, Němcí m немец
Německo, -a cp Германия
německý немецкий
nemoc, -i ж болезнь
není zač не за что
nést, nesu, -eš ... -ou нести
nestálý непостоянный
nezávislost, -i ж независимость
než чем
nijak никак
nízký низкий
nízina, -u ж низина, низменность
nížší более низкий
noc, -i ж ночь
noční ночной
noha, -u ж нога
normální нормальный
novinář, -e м журналист
noviny, novin мн. ч., ж газета
nový новый
nůž, nože m нож
nynější нынешний, теперешний
nyní ныне, теперь, в настоящее
время

O

obávat se, -ám, -áš ... -ají опасаться
oběd, -a м обед
obědat, -ám, -áš ... -ají обедать
občan, -a občané гражданин
občanský průkaz паспорт
obchodní dům универмаг

objevit se, -ím, -íš ... í появиться
obklipit, -ím, -íš ... í окружить
oblast, -i область
obor, -u m специальность,
профессия
oboživelník, -a m земноводное
obsadit, -ím, -íš ... í занять,
захватить, оккупировать
obsazen занят
obydlí, -í cp жилище
obyvatel, -e m житель
oceánský океанический
očividný очевидный, явный
odbor, -u m отдел; профсоюз
oddíl, -u m отряд, часть, отдел
odevzdat, -ám, -áš ... -ají вернуть, возвратить, отдать,
сдать
odhodlat se (k něčemu), -ám,
-áš ... -ají решиться (на
что-то)
odjíždět, -ím, -íš ... -ejí уезжать, отправляться, отходить (о поезде)
odmítat, -ám, -áš ... ají отказывать, отклонять
odnést, odnesu, -eš ... -ou отнести, нести
odpočinout si, -nu, -eš ... -ou отдохнуть
odpočívat, -ám, -áš ... -ají отдыхать, почивать
odpoledne после обеда, пополудни, послеобеденное
время
odsud отсюда
odtud оттуда

odvážný отважный, смелый
odvěčný извечный, давний
ohrožovat, -uji, -uješ ... -ují угрожать
ochotnický любительский
okénko, -a cp окошко
okno, -a cp окно
oko, -a cp глаз, око
okoun, -a m окунь
onak at' tak, či onak так или иначе
onen, ona, ono тот, та, то
opalovat se, opaliji, -eš ... -í загорать
opatrování, -í cp попечение, забота
opera, -u ф опера
operovat operuji, -eš ... -í оперировать
opět опять
opravdu действительно, в самом деле
orloj, -e m куранты
osada, -u ф поселок, слобода
osobní личный, собственный,
пассажирский (о поезде)
ostatní остальной, прочий
osvobozovat, -uji, -uješ ... -ují освобождать
otázka, -u ж вопрос
otevřený открытый
ovládat, -ám, -áš ... -ají владеть
ovšem конечно

P

padnout, padnu, padneš ... padnou упасть
pak потом
památnka, -u ж память, памятник
pán, -a m господин

pánev, -nve ж бассейн
(угольный)
panoramá, panorámu cp
панорама
pánský мужской
pár, -u m пара
parádní парадный, образцовый
párek, -rku m сосиска
pas, -u m заграничный паспорт
pátek, -tku m пятница
patrně без сомнения
patro, -a cp этаж
patřit, -ím, -íš ... -í принадлежать
péci, peču/reku, pečeš ...
реčou/rekou печь
pečet', -i ж печать
pergamén, -u m пергамент
pes, psa m собака
pěkný хороший, красивый
peníze, peněz mn. ч. деньги
Petrohrad, -u Петербург (наименование города на Неве было «переведено» на чешский еще в XVIII веке)
pevný крепкий, прочный
platit, -ím, -íš ... -í платить
plaz, -a m пресмыкающееся
plena, -u ж пелена, пеленка
pleso, -a cp горное озеро
plný полный
plstěný войлочный, валяный
pobyt, -u m пребывание
stálý pobyt постоянное
жительство
počasí, -í cp погода
počet, -čtu m число, количество, численность

počkat, -ám, -áš ... -ají подождать
 podél вдоль
 podezírat, -ám, -áš ... -ají подозревать
 podhradí, -í *cp* окрестности замка
 podíl, -u *m* часть, доля
 podle в соответствии с
 podnebí, -í *cp* климат
 podnět, -u *m* импульс, стимул,
 повород, побуждение
 podniknout, -nu, -neš ... -nou
 препринять
 podobný похожий
 podstatně существенно
 pohlednice, -e *ж* открытка
 pohodný живодёр
 pohoří, -í *cp* горный массив
 pokazit, -ím, -íš ... -í испортить
 pokladna, -u *ж* касса
 pokoj, -e *m* комната
 pokládat, -ám, -áš ... -ají за někoho
 считать кем-либо
 pokračovat, -ují, -uješ ... -ují
 продолжать
 pokrokový прогрессивный, пе-
 редовой
 pokrývat, -ám, -áš ... -ají покрывать
 pole, -e *cp* поле
 poledne, -e *cp* полдень
 polední přestávka перерыв на
 обед
 polévka, -u *ж* суп
 poloha, -u расположение
 Polsko, -a *cp* Польша
 pomáhat, -ám, -áš ... -ají помогать
 pomník, -u *m* памятник
 pondělí, -í *cp* понедельник
 poplést, popletu, popleteš...
 popletou перепутать

poprvé, po prvé первый раз,
 впервые
 porozumět, -ím, -íš ... -ejí
 понять
 pořádek, pořádku *m* порядок
 pořádně как следует
 posadit se, -ím, -íš ... -í сесть
 poschodí, -í *cp* этаж
 posel, -a *m* посланник
 posílat, -ám, -áš ... -ají посы-
 лать
 poslat, pošlu, pošleš ... pošlou
 послать
 poslouchat, -ám, -áš ... -ají
 слушать
 posměch, -u посмешище
 pošta, -u *ж* почта; hlavní pošta
 почтamt
 potom потом
 potřeba, -u *ж* потребность
 potřebovat (*něco*), potřebuji,
 -eš ... -í нуждаться (*в чём-
 нибудь*)
 poučený осведомленный
 poukaz na rekreaci путевка
 poválečný послевоенный
 považovat, uji, uješ ... ují za
 некоho считать кем-либо
 pověst, -i *ж* сказание, преда-
 ние
 pověstný знаменитый
 povídáčka, -u *ж* небылица
 povinnost, -i *ж* обязанность
 povodeň, povodně *ж* навод-
 нение
 povolání, -í *cp* профессия
 povstání, -í *cp* восстание
 povyrůst, povyrostu, -eš ... -ou
 подрасти

později позже
 pozdrav, -u *m* привет
 pozdravovat, pozdravuji, -eš ... -í
 передать привет
 pozítří послезавтра
 poznámka, -u *ж* заметка, приме-
 чание
 poznat, -ám, -áš ... -ají узнать,
 познать, познакомиться
 práce, -e *ж* работа, труд
 pracovat, pracuji, -eš ... -í рабо-
 тать
 pracující, -ího *m* трудящийся
 pramálo очень мало
 pramen, -u *m* источник
 pramenit, -ím, -íš ... -í вытекать,
 брать начало
 prapor, -u *m* 1) флаг, 2) батальон
 praporec, -se *m* знамя (истор.)
 prase, prasete *cp* свинья
 právě как раз, только что
 pravděpodobně вероятно
 pravidelně регулярно, равномерно
 právo, -a *cp* право
 praxe, -e *ж* практика, стаж
 pražský пражский
 proč почему
 profesor, -a *m* профессор
 program, -u *m* программа
 prohlédnout, -nu, -eš ... -ou
 осмотреть
 procházka, -u *ж* прогулка
 proměnlivý изменчивый
 prominout, prominu, -eš ... -ou
 простить
 propisovačka, -u *ж* шариковая
 ручка
 prosinec, -nce *m* декабрь
 prosit, -ím, -íš ... -í просить

prostě просто
 proto поэтом
 protože потому что
 proud, -u *m* течение
 proutěný плетеный из прутьев
 provázet, -ím, -íš ... -ejí про-
 вожать
 provolání, -i *cp* воззвание,
 провозглашение
 pršet, 3-е л. prší идет дождь
 průmysl, -u *m* промышленность
 průmyslový промышленный
 průvodce, -e *m* проводник,
 экскурсовод; путеводитель
 prvek, prvků *m* элемент
 první первый
 prý говорят, что
 přátelství, -í *cp* дружба
 přát, přejí, -eš ... -í желать,
 поздравлять
 přece все-таки, ведь
 před перед
 předevšírem позавчера
 přednáška, -u *ж* лекция
 předpoklad, -u *m* предположи-
 ка, предположение
 předprodej, -e *m* предвари-
 тельная продажа
 představení, -í *cp* спектакль,
 сеанс
 představit se, -ím, -íš ... -í
 представиться
 přehrada, -u *ж* плотина
 překonat, -ám, -ás ... -ají пре-
 одолеть, переплюнуть
 překroucení, -í *cp* искажение
 přeložit, -ím, -íš ... -í 1) пре-
 вести, 2) переложить,
 3) сложить

přeměna, -у ж перемена
 přenocovat, přenocuji, -eš ... -í
 переночевать
 přepadnout (někoho), přepadnu, -
 eš ... -ou напасть (на кого-
 нибудь)
 přes 1) через, 2) больше чем...,
 3) несмотря на ...
 přesedat, -ám, -ás ... -ají переса-
 живаться, делать пересадку
 přesný точный, аккуратный
 přestávka, -у ж перерыв, ан-
 тракт, перемена
 přestupný rok високосный год
 přesvědčit se, -ím, -íš ... -í
 убедиться
 převládat, -ám, -ás ... -ají
 преобладать
 převzít, převezmu, -eš ... -ou за-
 имствовать, принять
 při при
 příjemný приятный
 přijet, -jedu, -eš ... -ou приехать
 přijít, -jdu, -eš ... -ou прийти
 příjmení, -í cp фамилия
 přímo прямо
 přinejmenším по меньшей мере
 případ, -u m случай
 připlout, připlavu, -eš, -ou при-
 плыть
 připomínat, -ám, -ás ... -ají
 напоминать
 přiroda, -у ж природа
 přirozený естественный
 přispět, přispěj, -eš ... ejí способ-
 ствовать
 přístup, -u m подход; přístup
 к морю выход к морю
 příští следующий, будущий

přítel, -e mn. ч. přátelé друг,
 приятель
 přítok, -u m приток
 přízemí, -í cp 1) первый этаж;
 2) (v divadle) партер (в те-
 атре)
 psát, píšu, -eš, -e ... -í писать
 psí собачий
 Psohlavce «Псоглавцы» —
 название исторического
 романа А. Ирасека
 pstruh, -a m форель
 pták, -a m птица
 punčocha, -у, ж чулок
 působit, -ím, -íš ... -í казаться
 pustý пустой, безлюдный
 původní первоначальный

R

radějí лучше
 radioaktivní радиоактивный
 radnice, -e ж ратуша
 Rakousko, -a cp Австрия
 ranní утренний
 ráno 1) утро, 2) утром
 renomovaný прославленный
 reforma, -у ж реформа
 rekreační středisko дом отдыха
 republika, -у ж республика
 reputace, -e ж репутация
 restaurace, -e ж ресторан
 rezervovat, -vují, -eš ... í: г.
 рекој оставить комнату
 для кого-либо; брониро-
 вать

rodina, -у ж семья
 rodinný семейный
 rodný родной

ř
 roh, -u m угол
 rohlík, -u m рогалик
 rohový угловой
 rok, -u m год
 rovněž также, тоже
 rozbit, rozbiti, -eš ... jí разбить
 rozcestí, -í cp распутье, перекре-
 сток
 rozdělávat (maltu), -ám, -áš ... -ají
 готовить (строительный рас-
 твор)
 rozdělit, -ím, -íš ... -í разделить,
 отделить
 rozhodovat se (k čemu), rozhoduji,
 -eš ... -í решаться (на что-
 нибудь)
 rozkládat se, -ám, -áš ... -ají про-
 стираться
 rozlehnut se, -nu, -eš ... -ou раз-
 нестись, распространиться
 rozloha, -у ж площадь, про-
 странство
 roznášet, -ím, -íš ... -ejí разносить,
 распространять
 rozpadnout, rozpadnu, -eš ... -ou
 распасться
 roztírat, -ám, -áš ... -ají разби-
 вать
 rozumět, -ím, -íš ... -ejí понимать
 Rus, -a m русский
 Ruska, -у ж русская
 ruský русский
 různý разный, различный
 rvačka, -у ж драка
 ryba, -у ж рыба
 rybník, -a m пруд
 rychlík, -u m скорый поезд
 rys, -a m рысь

S

sádro, -a cp сало
 sako, -a cp пиджак
 salám, -u m колбаса
 sám сам, один
 sánkovat, sánkuji, -eš ... -í ка-
 таться на санках
 savec, savec m млекопитаю-
 щее
 sdružení, -í cp объединение,
 ассоциация, общество
 sedět, -ím, -íš ... -í сидеть
 sedlo, -a cp седло
 sejít se, sejdu se, sejdeš se ...
 sejdou se сойтись, собрать-
 ся, встретиться
 semknutost, -í ж сплочен-
 ность
 sestra, -у ж сестра
 sestrojít, -ím, -íš ... -í постро-
 ить, сделать
 sešmajdaný стоптанный
 setkání, -í cp встреча
 setkat se, -ám, -áš ... -ají
 встретиться

sever, -u м север
 Severní moře Северный Ледовитый океан
 seznámit, -ím, -íš ... -í познакомить
 schránka, -у ж ящик
 schránka na dopisy почтовый ящик
 schopný способный
 schůze, -e ж собрание
 silný сильный
 sít, seji, -eš ... -í сеять
 sjíždět se, -ím, -íš ... -ejí съезжаться
 skákat прыгать, скакать
 skladatel, -e м композитор
 skladba, -u ж композиция, музыкальное произведение
 sklenice, -e ж стакан
 skok, -u м прыжок, скачок
 skoro почти
 skrývat, -ám, -áš ... -ají скрывать
 skříván, -a м жаворонок
 skupina, -u ж группа
 skutečnost, -i ж действительность
 skvrna, -u ж пятно
 sláma, -u ж солома
 slavík, -a м соловей
 slavnostní торжественный
 slavný прославленный
 slečna, -u ж барышня
 slepý слепой
 Slovák, -a м словак
 Slovensko, -a cp Словакия
 slovenský словацкий
 slovo, -a cp слово
 slyšet, -ím, -íš ... -í слышать
 smíšený смешанный
 smlouva, -u ж договор
 smrk, -u м ель

smrt, -i ж смерть
 smutný печальный, грустный
 sněžit, 3-е л. sněží снег идет
 snídaně, -e ж завтрак
 snídat, -ám, -áš ... -ají завтракать
 sníh, sněhu м снег
 sobota, -u ж суббота
 socha, -u ж статуя
 sólo, -a cp соло
 sotva едва, едва ли
 soubor, -u м ансамбль
 soumrak, -u м сумерки
 soused, -a м сосед
 sousedit, -ím, -íš ... -í соседствовать
 soustava, -u ж система
 sova, -u ж сова
 spěšný срочный
 spis, -u м сочинение, книга
 spisovatel, -e м писатель
 spojení, -í cp сообщение, связь
 spojít, -ím, -íš ... -í соединить, объединить
 spojovat, -uji, -uješ ... -ují соединять
 společnost, -i ж общество
 společný общий, совместный
 spolupráce, -e ж сотрудничество
 spravit, -ím, -íš ... -í починить
 srdečně сердечно
 srdečný сердечный
 srnec, srnce м косуля
 srpen, -a м август
 stále постоянно, беспрерывно
 starodávný стародавний
 starosta, -u м староста, мэр
 starý старый

stařec, starce м старик
 stát, -u м государство
 stát, stojím, -íš ... -í стоять
 statečně мужественно
 státní государственный
 státní příslušnost гражданство
 stav, -u м состоянис, состав;
 rodinný stav семейное положение
 stavba, -u ж строительство; строение
 stavět, -ím, -íš ... -í строить
 stavitel, -em строитель
 stejný одинаковый
 stékat se, -ám, -áš ... -ají стекаться(ся)
 stěží едва лишь
 století, cp столетис, век
 stoupat, -ám, -áš ... -ají подниматься, повышаться
 strana, -u ж 1) партия;
 2) сторона; 3) страница
 strávit (čas), -ím, -íš ... -í провести (время)
 stroj, -e м машина
 strojírenství, -i cp машиностроение
 strom, -u дерево, ствол
 strýc, -e м дядя
 střed, -u м центр, середина
 středa, -u ж среда
 středisko zdravotnické медпункт
 střední средний, центральный
 střecha, -u ж крыша
 stříbro, -a cp серебро
 studený холодный
 student, -a м ученик, студент
 studovat, studuji, -eš ... -í учиться, изучать

stupeň, -pně м ступень, степень
 sůl, soli ж соль
 sumec, sumce м сом
 svátek, -tku м 1) праздник;
 2) именины
 svážet, -ím, -íš ... -ejí свозить
 svět, -a м мир
 světový мировой
 světoznámý известный во всем мире
 svobodná незамужняя
 svobodný холостой
 sukň, -e ж юбка
 sýkorka, -u ж синица
 syreček, syrečku м творожный сыр

Š

šálek, -lku м чашка
 šátek, -tku м платок
 šaty, šatů мн. ч. платье, одежда
 škoda 1) жаль, 2) убыток, ущерб
 škodolibý ехидный
 španělský испанский
 špatně плохо
 šťastný счастливый
 šťáva, -u ж сок
 šťavnatý сочный
 štěstí, -i cp счастье
 štika, -u ж щука
 štíť, -u м 1) пик, 2) щит
 šunka, -u ж ветчина

Т

tábor, -u м лагерь
 tady здесь, тут
 tak так

tak zvaný так называемый
 také тоже
 takový такой
 takt, -u м тант
 takže так что
 talent, -u м талант
 talíř, -e м тарелка
 tam там, туда
 téci, teku-teču, tečeš ... tekou-tečou
 течь
 tehdy тогда
 telátko, -a cp теленок
 tele, telete cp теленок
 telefonovat, telefonuji, -eš ... -í
 звонить по телефону
 tematika, -u ж тематика
 téměř почти
 ten, ta, to этот, эта, это
 těší mě очень приятно
 těsit se (на někoho, на něco)
 ждать с нетерпением
 teplý теплый
 teprve только
 termální термальный, горячий
 teta, -u ж тетя
 tetřev, -a м глухарь
 tisíc, -e м тысяча
 tma, -u ж 1) тьма, 2) темно
 tolík столько
 tolíkrát столько раз
 totiž то есть; а именно; дело
 в том, что
 toužit, -ím, -íš ... -í страстно
 мечтать, жаждать
 továrna, -u ж фабрика
 trampota, -u ж хлопоты
 trápení, -í cp мучение, страдание
 trávit, -ím, -íš ... -í проводить
 (время)

trochu немножко
 tryskat бить ключом
 třeba надо, нужно
 třetina, -u ж третья часть
 třída, -u ж 1) класс, 2) про-
 спект, 3) první třída мягкий
 вагон, druhá třída жесткий
 вагон
 tu 1) вдруг, 2) тут, здесь
 tužka, -u ж карандаш
 tvaroh, -u м творог
 tvořit, -ím, -íš ... -í образовать
 tvrzení, -í cp утверждение
 týden, -dne м неделя
 typický типичный
 tzv. = tak zvaný так называе-
 мый

U

ubrus, -u м скатерть
 učinit, -ím, -íš ... -í сделать
 učit se, -ím, -íš ... -í учиться
 učitel, -e м учитель
 učitelka, -u ж учительница
 udělat, -ám, -áš ... -ají сделать
 uhlí, -í cp уголь
 úhoř, -e м угорь
 ucho, -a cp ухо
 ukazovat, ukazuji, -eš ... -í по-
 казывать
 úkol, -u м задание, задача,
 урок
 ulice, -e ж улица
 úloha, -u ж роль, урок
 uměle искусственно
 umělec, -se м художник, дея-
 тель искусств
 umělecky мастерски
 umělecký художественный

umět, -ím, -íš ... -ejí уметь, знать
 únor, -a м февраль
 uplynout, -nu, -neš ... -nou ис-
 течь, пройти
 uprostřed посередине
 urážlivý оскорбительный
 určitě обязательно
 úspěch, -u м успех
 ústa, úst mn. ч. рот
 ústí, -í cp устье, дельта реки
 uskutečňování, -í cp осуществля-
 ление
 ušlechtilý благородный
 úterý, -u cp вторник
 utichnout, -nu, -eš ... -ou
 стихнуть, умолкнуть
 útok, -u м атака, наступление
 utvořit, -ím, -íš ... -í создать
 úval, -u м долина, лощина
 uvařit, -ím, -íš ... -í сварить
 uvěřit, -ím, -íš ... -í поверить
 uvítat, -ám, -áš ... -ají приветст-
 вовать
 území, -í cp территория
 užít (dovolenou) užiji, -eš ... -í
 использовать (отпуск)

V

válka, -u ж война
 vápno, -a cp известье
 vážený уважаемый
 vběhnout, -hnu, -eš ... -ou вбежать
 vdaná замужем
 vdát se, -ám, -áš ... -ají выйти
 замуж
 večer 1) вечер, 2) вечером
 večeřet, -ím, -íš ... -í ужинать
 vědět, vím, -víš ... -vědí знать
 vedlejší соседний

vejce, -ce род мн. vajeц cp
 яйцо
 veletrh, -u м ярмарка
 velký, veliký большой,
 великий
 velmi очень
 venkov, -a м местность за
 городом, в деревне
 věnovat, věnuji, -eš ... -í да-
 рить, посвящать, посвя-
 тить
 verťové maso свинина
 věrohodný правдоподобный
 veřejný общественный, пуб-
 личный
 veselí, -í cp веселье
 vesnice, -e ж деревня
 větší больший
 většina большинство
 neverka, -u ж белка
 vidět, -ím, -íš ... -í видеть
 vidlička, -u ж вилка
 vinice, -e ж виноградник
 víno, -a cp вино
 vír, -u м водоворот
 vítat, -ám, -áš ... -ají встре-
 чать, приветствовать
 vítězně победоносно
 vítězný победоносный
 vítězství, -í cp победа
 vítr, větru м ветер
 vláda, -u ж власть, прави-
 тельство
 vlak, -u м поезд
 vlas, -u м волос
 vlast, -i ж родина
 vlastně собственно говоря
 vlaštovka, -u ж ласточка
 vlčák, -a м овчарка

vléci, vleču, -češ ... -čou волочить
 vliv, -u m влияние
 vlk, -a m волк
 vlněný шерстяной
 vnitrozemský континентальный
 (климат)
 voda, -u žc вода
 voják, -a m воин, солдат
 volat (někoho), -ám, -áš ... -ají
 кричать, звать
 volno свободно
 volný свободный
 vonět, -ím, -íš ... -í приятно пах-
 нуть
 vrabec, vrabce m воробей
 vrána, -u žc ворона
 vrátit, -ím, -íš ... -í вернуть, воз-
 вратить
 vrba, -u žc ива, верба
 vrcholek, -lku m вершина
 vřídlo, -a cp источник
 vstávat, -ám, -áš ... -ají вставать
 však однако, но
 všechni все
 všude везде
 vůz, vozu m воз, вагон, автомо-
 биль
 vybarvit, -ím, -íš ... -í раскрасить,
 выкрасить
 vybízet, -ím, -íš ... -ejí предлагать
 vybudovat, -uji, -uješ ... -ují
 построить
 vydra, -u žc выдра
 vydržet, -ím, -íš ... -ejí выдержать
 vyhovovat, vyhovuji, -es ... -í
 удовлетворять
 východ, -u m 1) выход; 2) восток;
 3) восход
 východní восточный

vylepšit, -ím, -íš ... -í улучшить
 vyloučit, -ím, -íš ... -í
 исключить
 výlet, -u m экскурсия, прогул-
 ка
 vylítout, -nu, -neš ... -nou
 вылететь
 vyplnit (blanket), -ím, -íš ... -í
 заполнить (бланк)
 vypravovat, vypravuji, -eš ... -í
 рассказывать
 vyprodat, -ám, -áš ... -ají
 распродать
 výr, -a m филин
 vyrábět, -ím, -íš ... -ejí произ-
 водить
 výroba, -u žc производство
 výroční den годовщина
 výrok, -u m изречение
 vyskytovat se, -uji, -eš ... -í
 встречаться
 vyslat, -u, -eš ... -ou выслать
 vysočina, -u žc возвышенность
 vyspělý развитой
 vystlaný выстланный
 vystoupit, -ím, -íš ... -í высту-
 пить, выйти (из берегов)
 výše, -e žc высота
 vyšít, vyšiji, -eš ... -jí вышить
 vyšlechtěný чистокровный
 výtah, -u m лифт
 vytocit číslo набрать номер
 vytvářet, -ím, -íš ... -ejí созда-
 вать
 vytvořit -ím, -íš ... -í создать
 využívat, -ám, -áš ... -ají ис-
 пользовать
 významný выдающийся, зна-
 менитый, видный

vzácný редкий
 vzájemně взаимно
 vzdělanost, -i žc образование
 vzít, vezmu, -eš ... -ou, vzal взять
 vzkaz, -u указание, распоряжение
 vznik, -u m возникновение, нача-
 ло, образование
 vzpomínat, -ám, -áš ... -ají вспо-
 минать
 vzrůst, vzrostu, -eš ... -ou увели-
 читься, возрасти
 vztáhnout (rukou), -nu, -neš ... -nou
 протянуть (руку)
 vždy всегда
 vždyť ведь

Z

začátek, začátku m начало
 začínat, -ám, -áš ... -ají начинать
 začít, začnu, -eš ... -ou начать
 zahnout, zahnu, -eš ... -ou свер-
 нуть, повернуть
 zachránit, -ím, -íš ... -í спасти
 zájezd, -u m поездка, гастроли
 zajíc, -e m заяц
 zajímat se (o нечо), -ám, -áš ... -ají
 интересоваться (чем-либо)
 zajímavý интересный
 zakladatel, -e m основатель
 zamílovat se влюбиться
 zamílovat si, -uji, -uješ ... -ují по-
 любить
 zaniknout, zaniknu, -eš ... -ou
 прекратиться, перестать су-
 ществовать
 západ, -u m заход (солнца); запад
 západní западный
 zapomenět, zapomenu, -eš ... -ou
 забыть

zapsat, zapíšu, -eš ... -ou
 записать
 září, -í cp сентябрь
 zařízení, -i cp устройство
 zaslat, -ám, -áš ... -ají слать
 zasloužit, -ím, -íš ... -í заслу-
 жить, иметь заслуги
 zastavit se, -ím, -íš ... -í оста-
 новиться
 záště, záště žc ненависть
 zaujmít, -ám, -áš ... -ají
 занимать
 závod, -u m 1) завод, 2) состя-
 зание, гонки
 závodní заводской
 zaznamenat úspěch, -ám, -áš ...
 -ají иметь успех
 zázrak, -u m чудо
 zbyt zbudu, -eš ... -ou остаться
 zeela совершенство, полностью
 zdá se кажется
 zdar, -u m успех, удача
 zde здесь
 zdramatizovat, -uji, -uješ ...
 -ují поставить на сцене
 zdrav zдоров
 zdravit (někoho), -ím, -íš ... -í
 здравствоваться (с кем), пере-
 дать привет
 zdravotnický здравохрани-
 тельный
 zdravý здоровый
 zedník, -a m каменщик
 zejména особенно
 zelenina, -u žc овощи
 zelený зеленый
 zelí, -i cp капуста
 země, -č žc земля, страна,
 почва, суша

zemřít, zemřu, zemřeš ... zemřou
 умереть
 zima, -у ж 1) зима,
 2) холодно; в zimě зимой
 získávat, -ám, -áš ... -ají приобретать
 zítra завтра
 zívat, -ám, -áš ... -ají зевать
 zhотовит, -ím, -íš ... -í изготовить, сделать
 zkouška, -у ж 1) экзамен, 2) испытание, 3) примерка
 zkrátka короче говоря
 zlákat, -ám, -áš ... -ají сманивать, заманивать, соблазнить
 zlato, -а ср золото
 zlatý золотой
 zlobit se, -ím, -íš ... -í сердиться
 zločin, -у м преступление
 zlomyslnost, -и ж злонамеренность
 zlosyn, -а м изверг, злодей
 zmije, -е ж змея
 zmocnit se, -ím, -íš ... -í овладеть, захватить
 značný значительный
 znak, -u знак; герб
 znamenat, -ám, -áš ... -ají значить
 známka, -у ж 1) марка, 2) отметка
 známý 1) известный, 2) знакомый
 znát, znám, -áš ... -ají знать
 zotavovna, -у ж дом отдыха
 zpěnit, -ím, -íš ... -í вспенить
 zpěvák, -а м певец
 zpozdit se, -ím, -íš ... -í опоздать
 zpráva, -у ж известие, весть
 zrada, -у ж измена, предательство
 zřejmý очевидный
 zřítit, -ím, -íš ... -í рухнуть

ztvárnit, -ím, -íš ... -í
 воплотить
 zůstat, zůstanu, -eš ... -ou
 остаться
 zvednout se, zvednu se, -eš ...
 -ou подняться
 zvíře, zvířete ср зверь
 zvlášt' особенно
 zvýšit, -ím, -íš ... -í повысить, поднять
Ž
 žába, -у ж лягушка
 žádný никакой
 žák, -а м ученик
 žena, -у ж 1) жена, 2) женщина
 ženit se (s kým), -ím, -íš ... -í
 жениться (на ком-либо)
 Žid, -а м еврей
 židle, -е ж стул
 žila, -у ж вена, жила
 žít, žiji, -eš ... -í жить
 život, -а м жизнь
 životní жизненный
 žlutý желтый

РУССКО-ЧЕШСКИЙ СЛОВАРЬ

(Слова к переводам с русского на чешский язык)

A

август srpen, -рна м
 адрес adresa, -у ж
 алфавит abeceda, -у ж
 апрель duben, -бна м

Б

бабушка babička, -у ж
 белый bílý
 билет lístek, -tku м
 блюдо jídlo, -а ср
 борьба boj, -е м
 брат bratr, -а м
 братъ brát, beru, -eš ... -ou

В

ванная koupelna, -у ж
 велосипед kolo, -а ср
 весна jaro, -а ср
 вести vést, vedu, -eš ... ou
 весь celý, veškerý
 вечером večer, navečer
 возраст věk, -и м
 волос vlas, -и м
 воскресенье neděle, -е ж
 время čas, -и м
 вторник úterý, -ý ср
 вчера včera

Г

газета noviny, novin мн. ч., ж
 где kde
 главный hlavní

говорить mluvit, ím, -íš ... -í;
 hovořit, -ím, -íš ... -í
 говядина hovězí maso
 год rok, -и м
 голова hlava, -у ж
 голос hlas, -и м
 город město, -а ср
 гостиница hotel, -и м
 гулять procházet se, -ím -íš
 ... -ejí

Д

да apo
 девушка dědeček, -čka м
 декабрь prosinec, -nce м
 для pro
 дома doma
 домашний domácí
 домой domů
 дорогой draží
 до свидания na shledanou
 дочь dcera, -у ж
 друг přítel, -е м; мн.ч. přátelé
 дружба přátelství, -í ср

Е

ехать jet, jedu, -eš ... ou

Ж

жесткий tvrdý; жесткий
 вагон druhá třída
 живот brichko, -а ср
 жить 1) žít, žiji, -eš ... -í
 2) bydlet, bydlím, -íš ... -í
 журнал časopis, -и м

заводской závodní
завтра zítra
завтрак snídaně, -č žc
завтракать snítat, -ám, -áš ... -ají
заказать objednat, -ám, -áš ... -ají
зал sál, -u m
занято obsazeno
защитник obránce, -e m
здоровый zdravý
зима zima, -u žc
знакомый známý

И

известный známý
имя jméno, -a cp
исполнять главную роль hrát
 hlavní úlohu
июль červenec, -nec m
июнь červen, -vna m

К

капуста zelí, -í cp
карандаш tužka, -u žc
кафе kavárna, -u žc
квартира byt, -u m
когда kdy
колбаса salám, -u m
комната pokoj, -e m
композитор skladatel, -e m
короткий krátký
кофе káva, -u žc
красивый hezký, krásný
красный červený, rudý
кто kdo
куда kam
курорт lázně, -í (мн. ч.)

Л

лето léto, -a cp
любить milovat, miluji, -eš ... í

М

май květen, -tna m
мальчик chlapec, -rce m
марка 1) známka, -u žc
 2) značka, -u žc
март březen, -zna m
междугородний mezeměstský
меню jídelní lístek
месяц měsíc, -e m
музыка hudba, -u žc
музыкант hudebník, -a m
мыло mýdlo, -a cp
мягкий měkký; мягкий вагон
 první třída

Н

национальный národní
неделя týden, -dne m
но ale
номер 1) číslo, -a cp 2) pokoj,
 -e m
ноябрь listopad, -u m
нравиться líbit se, -ím, -íš ... í

О

обедать oběvat, -ám, -áš ... ají
общество společnost, -i žc
октябрь říjen, -jna m
организационный
 organizační
осень podzim, -u m
ответ odpověď, -í žc

отделение oddělení, -í cp
отпуск dovolená, -č žc; быть
 в отпуске být na dovolené,
 проводить отпуск strávit
 dovolenou
отсюда odtud

П

партер přízemí, -í cp
пересаживать přesedit, -ám, -áš
... ají
Петербург Petrohrad, -u m (на-
 звание города на Неве было
 «переведено» на чешский еще
 в XVIII веке; говорить
 Petčerburg — то же самое, что
 называть Лейпциг Lajipci-
 hom)

письмо dopis, -u m
платье šaty, šatů mn. č.
плохо špatně
площадь náměstí, -í cp
поезд vlak, -u m
пожалуйста prosím
поживаться: как поживаєte? jak se
 máte?

позвавчера předevčírem
поместить ubytovat, ubytuji,
 -eš ... í

понедельник pondělí, -í cp
порог práh, prahu m
посетить navštívit, -ím, -íš ... í
послезавтра pozítří
по-чешски česky
почтовый poštovní
праздник svátek, svátku m
привет pozdrav, -u m
прилежный pilný

проводить 1) provést, -vedu,
 -eš ... -ou 2) strávit (время)
 -ím, -íš ... -í
прогулка procházka, -u žc
проспект třída, -y žc
пятница pátek, -tku m

Р

работа práce, -e žc
рабочий dělník, -a m
разговор rozhovor, -u m
рассказать vypravovat,
 -pravují, -eš ... -í
роль úloha, -u žc; исполнять
 главную роль hrát hlavní
 úlohu
русский 1) ruský 2) Rus, -a m
ряд řada, -y žc

С

сало sádlo, -a cp
свидание: до свидания na
 shledanou
свинина vepřové maso
свободный volný, svobodný
сесанс představení, -í cp
сегодня dnes
сентябрь září, -í cp
сердечный srdečný
сигарета cigareta, -u žc
сколько kolik
словарь slovník, -u m
союз svaz, -u m
спасибо děkuji
среда středa, -u žc
стоить stát, 3-е л. stojí
столовая jídelna, -u žc
суббота sobota, -u žc
суп polévka, -u žc

Т

тариф tarif, -u m, sazba, -у ж

театр divadlo, -a cp

тетя teta, -y ж

товарищ 1) (друг) přítel, -e,

kamarád, -a.; 2) (partn.)

soudruh, -a

У

ужин večeře, -e ж

ужинать večeřet, -ím, -íš ... í

ученик žák, -a m

Ф

февраль únor, -a m

Х

хозяйство hospodářství, -í cp;

домашнее хозяйство

domácnost

хорошо dobře

хотеть chtít, chci, chceš ... chtějí

Ч

черный černý

четверг čtvrtok, -a m

чешский český

читать číst, čtu, -eš ... -ou

Э

эконом hospodář, -e m

этаж poschodí, -í cp

Ю

юбка sukňa, -ě ж

Я

яблоко jablko, -a cp

январь leden, -dná m

СОДЕРЖАНИЕ

От редактора	3
Чешский алфавит	4
1 Буквы A E O U B D J K L M N S T	
Ударение	
Связка	6
2 Буквы I Y P R V Z	
Долгие гласные звуки	
Настоящее время глагола <i>být</i> «быть»	
Прошедшее время глагола <i>být</i>	9
3 Буквы H C S H F G X Ř	
Отрицание	
4 Буквы Č Š Ž Đ Č Ě	
Глагол <i>mít</i> «иметь»	
5 Диалог	18
Будущее время глагола <i>být</i>	
Будущее время глаголов несовершенного вида	
Чешско-русские омонимы	21
6 Тема разговора: «Семья»	
Количественные числительные	
Дифтонги	
Глаголы типа <i>nést</i> «нести»	26
7 Тема разговора: «Завтрак, обед, ужин»	
Род имен существительных	
Имена прилагательные	
8 Тема разговора: «Гостинница»	33
Твердые и мягкие согласные	
Числительные	
	39

9	Текст: «Прага» Слогообразующие I и r Глаголы с окончанием -ím , -íš	44	18	Текст: «Чешская республика» Склонение прилагательных на -ý , -á , -é	92
10	Тема разговора: «Вокзал» Глагол <i>chtít</i> «хотеть» Смылоразличительная роль долгих и кратких гласных	49	19	Текст: «Карлов мост» Склонение прилагательных на -í Страдательный залог	98
11	Тема разговора: «Почта» Глаголы типа <i>kupovat</i> «покупать» Буквы Q q и W w	54	20	Текст: «Псоглавцы» Личные местоимения Тематические словарики	104
12	Текст: «Курорт Карловы Вары» Глагол типа <i>dělat</i> «делать» Приыхание Вокализация предлогов	59		Краткий русско-чешский разговорник	111
13	Тема разговора: «Отпуск» Соответствие полногласных сочетаний в русском и чешском языках Склонение существительных Склонение существительных женского рода	64		Таблицы	123
14	Тема разговора: «Кино. Театр. Концерт» Склонение существительных среднего рода на -o и мужского рода на твердую согласную	71		Ключ к упражнениям	131
15	Текст «Пражские куранты» Множественное число существительных мужского и среднего рода	77		Чешско-русский словарь	146
16	Текст: «Календарь. Время» Синтаксическая связь количественных числительных с существительными Указательное местоимение <i>ten, ta, to</i> «этот, эта, это»	81		Русско-чешский словарь	167
17	Текст: «Покупки» Условное наклонение Чередование гласных	87			

Учебное издание

*Ф. Малирж, Я. Копецкий, Э. Лонгауэрова,
Я. Порак, А. Шнидр, Ф. Шкарда*

ЧЕШСКИЙ ЯЗЫК
Учебник-самоучитель
для начинающих

Под редакцией *А. И. Изотова*

ИД № 04285 от 15.03.01 г.

Подписано в печать 28.02.02 г.
Бумага газетная. Формат 84x108/32. Гарнитура Таймс.
Печать высокая. Усл. печ. л. 5,5
Тираж 3000 экз. Заказ № 1398

«Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ»

119435, г. Москва, ул. Погодинская, 8
Отдел реализации тел. 248-09-62

Отпечатано в полном соответствии с качеством предоставленных диапозитивов
на издательско-полиграфическом предприятии «Правда Севера»
163002, г. Архангельск, пр. Новгородский, 32.